

บทที่ 4

วิเคราะห์ระบบการชั้นสูตรพลศึกษาในประเทศไทย

จากเนื้อหาในบทก่อนๆที่ผ่านมา คงจะพอทำให้เห็นภาพลักษณะของระบบการชั้นสูตรพลศึกษาในประเทศไทยเราแล้วว่า มีรูปแบบการชั้นสูตรพลศึกษาในระบบตำรวจ โดยตำรวจมีอำนาจเต็มฝ่ายเดียวในการชั้นสูตรพลศึกษาตำรวจมีอำนาจที่จะขึ้นหรือมีบทบาทสำคัญในการชั้นสูตรพลศึกษา ประกอบกับหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญและมีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านนี้โดยตรง ซึ่งได้แก่ สถาบันนิติเวชวิทยาที่อยู่ในสังกัดของกรมตำรวจ ฉะนั้น จึงเห็นได้ว่าทั้งพนักงานสอบสวน และแพทย์จากสถาบันนิติเวชวิทยา ซึ่งเป็นผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในการชั้นสูตรพลศึกษาโดยตรงนั้น ต่างก็เป็นตำรวจที่อยู่สังกัดกรมตำรวจโดยมีผู้บังคับบัญชาสูงสุดคือ อธิบดีกรมตำรวจด้วยกันทั้ง 2 ฝ่าย ดังนั้น ในจุดนี้จึงทำให้เห็นได้ว่า ระบบการชั้นสูตรพลศึกษาที่ใช้ในประเทศไทยในปัจจุบัน เป็นระบบตำรวจที่แท้จริง และสิ่งหนึ่งที่จะมาเป็นข้อพิสูจน์ในเรื่องนี้โดยตรงก็ได้แก่ บทบัญญัติของกฎหมายที่ใช้ในปัจจุบัน เช่น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ระเบียบกรมตำรวจว่าด้วยการชั้นสูตรพลศึกษา เป็นต้น สืบเนื่องจากระบบงานชั้นสูตรพลศึกษามีความสัมพันธ์โดยตรงกับกฎหมาย กล่าวคือ บทบัญญัติของกฎหมายเป็นตัวกำหนดโครงสร้างของระบบงาน การจะศึกษาวิเคราะห์ถึงระบบงานจึงจำเป็นต้องเข้าใจตัวบทกฎหมายในเบื้องต้นเสียก่อน จึงจะทำการศึกษาถึงแนวทางปฏิบัติที่ทำอยู่ในปัจจุบันเพื่อจะแสดงให้เห็นว่าการปฏิบัติกับตัวบทกฎหมายมีความสอดคล้องกันมากน้อยเพียงใด ซึ่งในที่นี้ผู้เขียนจะขอเสนอบทวิเคราะห์ในเรื่องดังกล่าว เฉพาะบางส่วนที่สำคัญและเป็นปัญหาในทางวิชาการและในทางปฏิบัติที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยเนื้อหาในบทนี้จะแบ่งการวิเคราะห์หรือออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การวิเคราะห์บทบัญญัติของกฎหมาย และการวิเคราะห์ถึงหน่วยงานที่รับผิดชอบหรือเกี่ยวข้องกับเรื่องนี้โดยเฉพาะ

4.1 บทบัญญัติของกฎหมาย

ในส่วนบทบัญญัติของกฎหมายนี้ ในที่นี้จะทำการวิเคราะห์จากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและระเบียบของกรมตำรวจที่เกี่ยวข้องกับการชั้นสูตรพลศึกษา ซึ่งประเด็นสำคัญของการวิเคราะห์นั้น จะเน้นถึงบทบาทของบุคคลหรือเจ้าหน้าที่หลักที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการชั้นสูตรพลศึกษาตามกฎหมาย โดยเฉพาะพนักงานสอบสวน แพทย์ พนักงานอัยการ และศาล เป็นต้น

4.1.1 แพทย์จากโรงพยาบาลเอกชนทำการชันสูตรพลิกศพได้หรือไม่

บทบาทของแพทย์ในกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยอาจแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. บทบาทตามที่กฎหมายกำหนด คือ มีกฎหมายกำหนดให้แพทย์เข้าร่วมช่วยเหลือในกระบวนการยุติธรรมของรัฐไว้ชัดเจน
2. บทบาทตามหน้าที่ หมายถึงการที่แพทย์ปฏิบัติหน้าที่ในทางวิชาชีพแล้วมีข้อผูกพันที่ต้องเข้าไปให้ความยุติธรรมแก่ผู้ป่วยในกระบวนการยุติธรรมด้วย¹

สำหรับหน้าที่ของแพทย์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการชันสูตรพลิกศพนั้นถือเป็นบทบาทที่ถูกกำหนดไว้โดยตัวบทกฎหมายให้แพทย์เข้าร่วมช่วยเหลือพนักงานสอบสวน เพื่อค้นหาข้อเท็จจริงที่พิสูจน์ให้ทราบถึงสาเหตุแห่งการตายที่ผิดธรรมชาตินั้น ๆ โดยกฎหมายดังกล่าวได้แก่ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“มาตรา 150 ให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่กับสาธารณสุขจังหวัดหรือแพทย์ประจำสถานือนามัย หรือแพทย์ประจำโรงพยาบาลเป็นผู้ชันสูตรพลิกศพโดยเร็ว.....”

และระเบียบกรมตำรวจ ว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2528

“ข้อ 317 ผู้มีอำนาจที่จะทำการชันสูตรพลิกศพนั้น ได้แก่ พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่กับสาธารณสุขจังหวัด หรือแพทย์ประจำสถานือนามัย หรือแพทย์ประจำโรงพยาบาล....

เฉพาะในกรุงเทพมหานครโดยปกติให้เป็นหน้าที่ของแพทย์ประจำโรงพยาบาลตำรวจเป็นผู้ร่วมชันสูตรพลิกศพ เว้นแต่ถ้าบุคคลนั้นตายในโรงพยาบาลของทางราชการหรือโรงพยาบาลเอกชนใด ก็ให้ใช้แพทย์ประจำโรงพยาบาลนั้นหรือแพทย์ผู้ชำนาญในสาขานิเวศศาสตร์ของแพทย์สภาที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในโรงพยาบาลเอกชนหรือโรงพยาบาลของทางราชการในเขตกรุงเทพมหานครเป็นผู้ชันสูตรพลิกศพได้”

จากบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 จะเห็นได้ว่าผู้มีหน้าที่ร่วมกับพนักงานสอบสวนทำการชันสูตรพลิกศพ ก็คือ สาธารณสุขจังหวัด หรือ แพทย์ประจำสถานือนามัย หรือแพทย์ประจำโรงพยาบาล บุคคลใดบุคคลหนึ่งก็ได้ ซึ่งบุคคลทั้ง 3 ตำแหน่งนี้ แท้จริงแล้วก็คือ แพทย์นั่นเอง เพียงแต่มีตำแหน่งและทำหน้าที่การงานในลักษณะที่ต่างกันออกไป สำหรับในส่วน of สาธารณสุขจังหวัด และแพทย์ประจำสถานือนามัย นั้นไม่มีปัญหาในการตีความ เนื่องจากบุคคลที่จะมาดำรงตำแหน่งหรือทำงานในสถานที่แห่งดังกล่าวนี้

¹ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, “บทบาทของแพทย์ในกระบวนการยุติธรรม”, วารสารคลินิก (ปีที่ 7, ฉบับที่ 2 กุมภาพันธ์ 2534) : 117.

ต้องเป็นข้าราชการหรือแพทย์ของรัฐโดยตำแหน่งอยู่แล้ว จึงไม่เกิดข้อสงสัยในประเด็นที่ว่า บุคคลเหล่านี้เป็นบุคลากรของรัฐหรือเอกชนหรือไม่ แต่ในส่วนของคำว่า “แพทย์ประจำโรงพยาบาล” นั้น บทบัญญัติของกฎหมายในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามิได้ระบุให้ชัดเจนว่าแพทย์ประจำโรงพยาบาลดังกล่าวนั้น เป็นแพทย์ประจำโรงพยาบาลของรัฐอย่างเดียวหรือไม่ หรือเนื่องจากกฎหมายมิได้กำหนดจำกัดไว้ว่าเฉพาะโรงพยาบาลของรัฐเท่านั้น ฉะนั้น จึงน่าจะตีความรวมถึงแพทย์ประจำโรงพยาบาลของเอกชนด้วย ดังนั้น จึงเกิดปัญหาในทางปฏิบัติตามมาว่าแพทย์ประจำโรงพยาบาลเอกชนจะทำการชันสูตรพลิกศพได้หรือไม่

หากพิจารณาถึงระเบียบกรมตำรวจว่าด้วย การชันสูตรพลิกศพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2528 จะพบได้ว่า ในระเบียบดังกล่าว ข้อ 317 วรรคสาม ระบุว่าเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร ให้เป็นหน้าที่แพทย์ประจำโรงพยาบาลตำรวจเป็นผู้ร่วมชันสูตรพลิกศพ เว้นแต่ถ้าบุคคลนั้นตายในโรงพยาบาลของทางราชการหรือโรงพยาบาลเอกชนใด ก็ให้ใช้แพทย์ประจำโรงพยาบาลนั้น สำหรับข้อกำหนดในส่วนนี้คงจะพอให้ความหมายได้ว่า เฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครนั้น แพทย์จากโรงพยาบาลเอกชนก็สามารถทำการชันสูตรพลิกศพได้หากมีบุคคลใดถึงแก่ความตายในโรงพยาบาลเอกชนนั้น กรณีจากข้อกำหนดในระเบียบนี้ ได้เกิดข้อถกเถียงตามมาว่า ระเบียบของกรมตำรวจในส่วนนี้ขัดกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือไม่ หากได้แปลความคำว่า “แพทย์ประจำโรงพยาบาล” ให้หมายถึงเฉพาะแพทย์ประจำโรงพยาบาลของรัฐเท่านั้น ฉะนั้น แพทย์จากโรงพยาบาลเอกชนจึงไม่น่าจะสามารถทำการชันสูตรพลิกศพได้ระเบียบใดที่ออกมาขัดกับกฎหมายนี้จึงไม่น่าจะมีผลใช้บังคับแต่อย่างใด

การหาคำตอบในเรื่องดังกล่าว จำเป็นที่จะต้องพิจารณาถึงความเป็นมาของกฎหมายแนวคิดของบุคคล และเหตุผลประกอบในด้านต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์หาผลสรุปของปัญหาในเรื่องนี้ ซึ่งการวิเคราะห์ในเรื่องดังกล่าว จะแบ่งความเห็นของนักวิชาการและบุคลากรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการชันสูตรพลิกศพออกเป็น 2 ฝ่ายที่แตกต่างกัน พร้อมทั้งวิเคราะห์ถึงเหตุผลในแง่มุมต่าง ๆ ที่แต่ละฝ่ายนำมาอธิบายถึงการให้ความเห็นในเรื่องดังกล่าว เพื่อเป็นแนวทางในการหาคำตอบที่ชัดเจนและเป็นประโยชน์ รวมทั้งก่อให้เกิดความสะดวกในการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น

ความเห็นแรก : แพทย์จากโรงพยาบาลของรัฐเท่านั้นที่จะทำการชันสูตรพลิกศพได้

ในเรื่องนี้มีนักกฎหมายหลายท่านเห็นว่า การชันสูตรพลิกศพจะกระทำได้ก็แต่เฉพาะแพทย์จากโรงพยาบาลของรัฐเท่านั้น แพทย์จากโรงพยาบาลเอกชนหรือแพทย์ของทางราชการที่ไปปฏิบัติงานที่โรงพยาบาลเอกชนซึ่งอยู่คนท้องถิ่นที่กับหน้าที่ราชการของแพทย์ผู้นั้น จะทำการชันสูตรพลิกศพไม่ได้ โดยอ้างถึงเหตุผลต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1) พิจารณาจากพระราชบัญญัติชั้นสูตรพลิกศพ พ.ศ. 2457

พระราชบัญญัติชั้นสูตรพลิกศพ พ.ศ. 2457 ถือว่าเป็นกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษรฉบับแรกที่กำหนดกฎเกณฑ์ในเรื่องการชั้นสูตรพลิกศพขึ้นโดยเฉพาะ ซึ่งถือเป็นรากฐานของกฎหมายในเรื่องที่เกี่ยวกับบทบัญญัติในการชั้นสูตรพลิกศพที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน โดยในกฎหมายฉบับนี้กำหนดให้บุคคลผู้มีหน้าที่ในการชั้นสูตรพลิกศพได้แก่² กรมการอำเภอผู้ปกครองท้องที่อำเภอซึ่งพบศพ กำนัน และแพทย์ประจำตำบลหรือเจ้าบ้าน ซึ่งจะเห็นได้ว่า บุคคลดังกล่าวยกเว้นแต่เพียงเจ้าบ้านนั้นมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานทั้งสิ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเป็นการตายโดยวิสามัญแล้วจะเห็นได้ว่า การชั้นสูตรพลิกศพใช้แต่เฉพาะเจ้าพนักงานเท่านั้น คือ หัวหน้ากรมหรือกองพนักงานที่ทำให้ตาย ข้าราชการซึ่งเจ้ากระทรวงผู้ปกครองท้องที่เลือก และข้าราชการฝ่ายตุลาการ

2) พิจารณาจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

เริ่มแรกประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ.2478 มาตรา 150 กำหนดผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในการชั้นสูตรพลิกศพไว้ ดังนี้³

“มาตรา 150 ให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่กับแพทย์ประจำตำบลหรือแพทย์อื่นเป็นผู้ชั้นสูตรพลิกศพโดยเร็ว และให้ทำบันทึกรายละเอียดแห่งการชั้นสูตรนั้นไว้”

บทบัญญัติมาตรานี้ เห็นได้ว่า ผู้มีหน้าที่ทำการชั้นสูตรพลิกศพ ได้แก่ พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่กับฝ่ายแพทย์ ซึ่งอาจเป็นแพทย์ประจำตำบลหรือแพทย์อื่น ซึ่งแพทย์ประจำตำบลนั้นมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานของรัฐ⁴ แต่แพทย์อื่นในที่นี้จะหมายถึงแพทย์ประเภทใดบ้าง จะตีความรวมถึงแพทย์เอกชนด้วยหรือไม่ก็ยังไม่เป็นที่แน่ชัด แต่เมื่อพิจารณาต่อไปถึงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 ที่แก้ไขในปี พ.ศ. 2496 ที่ว่า⁵

“มาตรา 150 ให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่กับแพทย์ประจำตำบลหรือแพทย์อื่น แต่ถ้าแพทย์ประจำตำบลหรือแพทย์อื่นไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ใช้เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขประจำท้องที่เป็นผู้ชั้นสูตรพลิกศพโดยเร็ว และให้ทำบันทึกรายละเอียดแห่งการชั้นสูตรศพนั้นได้”

จากบทบัญญัติดังกล่าวในข้างต้น จะเห็นได้ว่าได้มีการบัญญัติเพิ่มเติม “เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขประจำท้องที่” ขึ้นอีก ซึ่งก็ปรากฏว่าบุคคลดังกล่าวก็เป็นเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็น

² พระราชบัญญัติชั้นสูตรพลิกศพ พ.ศ. 2457.

³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ.2478.

⁴ พระราชบัญญัติปกครองท้องที่ พ.ศ.2457.

⁵ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2496.

บุคลากรของรัฐอีก และต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2499 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 ก็ถูกแก้ไขอีกครั้ง ดังนี้⁶

“มาตรา 150 ให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่กับอนามัยจังหวัดหรือแพทย์ประจำศาลา หรือแพทย์ประจำโรงพยาบาลเป็นผู้ชันสูตรพลิกศพโดยเร็ว และให้ทำบันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรนั้นไว้ ถ้าบุคคลดังกล่าวไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้ใช้เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขประจำท้องที่หรือแพทย์ประจำตำบล”

จากบทบัญญัตินี้ เห็นได้ว่าฝ่ายแพทย์ที่เพิ่มเข้ามาซึ่งอาจร่วมทำการชันสูตรพลิกศพได้ก็คือ อนามัยจังหวัด แพทย์ประจำศาลา ซึ่งก็คือเจ้าหน้าที่ที่เป็นบุคลากรของรัฐนั่นเอง และในครั้งนี้ได้มีการแก้ไขข้อความจากคำว่า “แพทย์อื่น” เป็น “แพทย์ประจำโรงพยาบาล” แทน แต่ก็ยังมีได้แสดงให้เห็นว่าคำว่า แพทย์อื่นหรือแพทย์ประจำโรงพยาบาลนั้น หมายถึงเฉพาะแพทย์ของทางราชการ หรือจะหมายรวมถึงแพทย์จากโรงพยาบาลเอกชนด้วยหรือไม่แต่อย่างใด และแม้จะมีการแก้ไขมาตรา 150 ในปี พ.ศ. 2515 โดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 333⁷ อีก ก็เป็นแต่เพียงเปลี่ยนข้อความจากคำว่า “แพทย์ประจำศาลา” เป็น “แพทย์ประจำสถานีอนามัย” เท่านั้น มิได้ให้คำอธิบายเพิ่มเติมให้มีความชัดเจนแต่อย่างใด จนกระทั่งท้ายที่สุดมีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 ในปี พ.ศ. 2523 โดยมีเนื้อความที่แก้ไขใหม่ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว⁸

สิ่งที่ปรากฏในบทบัญญัติใหม่นี้ก็เป็นเพียงการเปลี่ยนชื่อเรียก “อนามัยจังหวัด” เป็น “สาธารณสุขจังหวัด” เท่านั้น โดยในเนื้อหาไม่ได้มีการถูกเปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด ประกอบกับบทบัญญัติที่แก้ไขล่าสุดนี้ก็ยังมีได้ให้ความกระจ่างชัดเกี่ยวกับฐานะของแพทย์ประจำโรงพยาบาลแต่อย่างใด ฉะนั้น หากพิจารณาแต่เพียงตัวบทกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษรที่ปรากฏอยู่ในมาตรา 150 ก็ไม่อาจจะทำให้ทราบได้แน่ชัดว่าแพทย์ประจำโรงพยาบาลในที่นี้น่าจะหมายถึงแพทย์จากโรงพยาบาลเอกชนด้วยหรือไม่เพราะในกฎหมายมิได้บัญญัติระบุชี้เฉพาะว่าให้เป็นแพทย์จากโรงพยาบาลของรัฐเท่านั้น แต่เมื่อพิจารณาให้ดีจะพบว่าลำดับของฝ่ายแพทย์ในการทำหน้าที่ชันสูตรพลิกศพเมื่อเรียงตามลำดับจะได้ดังนี้

- (1) สาธารณสุขจังหวัด
- (2) แพทย์ประจำสถานีอนามัย
- (3) แพทย์ประจำโรงพยาบาล
- (4) เจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำท้องที่

⁶ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ.2499.

⁷ ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 333 ข้อ 2. พ.ศ.2515.

⁸ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 12) พ.ศ.2523.

(5) แพทย์ประจำตำบล

จึงมีผู้ให้ความเห็นว่า บุคคลในลำดับที่ (1) , (2) , (4) และ (5) ต่างก็เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ฉะนั้น จึงเป็นเหตุผลให้น่าเชื่อว่า แพทย์ประจำโรงพยาบาลในลำดับที่ (3) สมควรที่จะเป็นแพทย์ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น คือ เป็นแพทย์ประจำโรงพยาบาลจังหวัดหรือโรงพยาบาลศูนย์การแพทย์และอนามัย หรือแพทย์ประจำศูนย์การแพทย์อนามัยแม่และเด็กเขตต่าง ๆ นั้นเอง ไม่น่าจะหมายรวมถึงแพทย์ประจำโรงพยาบาลเอกชน ซึ่งในเรื่องนี้มีผู้ให้ความเห็นสนับสนุนว่า คำว่า “แพทย์ประจำโรงพยาบาล” ตามบทบัญญัติของกฎหมายในปัจจุบันนั้นเป็นการบัญญัติถึงแพทย์ในโรงพยาบาลของรัฐในลักษณะอย่างเปิดกว้าง กล่าวคือ ผู้ที่บัญญัติไม่แน่ใจว่าในอนาคตจะมีโรงพยาบาลอยู่ที่ประเภท กี่ชนิด มีชื่อเรียกต่าง ๆ อย่างไรบ้าง จึงบัญญัติไว้เช่นนั้น และในปัจจุบันก็เป็นเช่นนั้นจริง เช่น ในขณะนี้ได้มีการเพิ่มประเภทของโรงพยาบาลของรัฐขึ้นอีกหลายประเภท เช่น โรงพยาบาลชุมชน ก็จะมีแพทย์คือ แพทย์ประจำโรงพยาบาลชุมชน หรือโรงพยาบาลศูนย์ ก็จะมีแพทย์ประจำโรงพยาบาลศูนย์ หรือโรงพยาบาลสาขา ก็จะมี แพทย์ประจำโรงพยาบาลสาขา หรือโรงพยาบาลตำบล ก็จะมีแพทย์ประจำโรงพยาบาลตำบล เป็นต้น ฉะนั้น กฎหมายจึงได้บัญญัติสั้น ๆ เพียง “แพทย์ประจำโรงพยาบาล” เพื่อการขยายชนิดและประเภทของโรงพยาบาลในภายหน้า แต่ไม่น่าจะมีความหมายครอบคลุมถึงแพทย์ของโรงพยาบาลเอกชนด้วย⁹

นอกจากนี้ยังมีผู้ที่มีความเห็นพ้องด้วยกับแนวความคิดดังกล่าว โดยเห็นว่าบทบัญญัติในมาตรา 150 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงมาหลายครั้ง ก็มีได้มุ่งหมายที่จะยึดถือเอาตัวบุคคลเป็นสำคัญแต่ได้กำหนดโดยยึดถือเอาตำแหน่งหน้าที่เป็นสำคัญ เช่น แพทย์ประจำตำบล แพทย์ประจำสุขาศาลา ย่อมหมายถึงแพทย์ซึ่งรับราชการในตำแหน่งดังกล่าว ดังนั้นคำว่า “แพทย์ประจำโรงพยาบาล” ในมาตรานี้ หากจะแปลความหมายให้สอดคล้องกับบุคคลประเภทอื่นในมาตราเดียวกันก็ควรจะหมายถึงแพทย์ประจำโรงพยาบาลของรัฐซึ่งมีฐานะเป็นข้าราชการประเภทหนึ่ง นอกจากนั้นบทบัญญัติในมาตรานี้ ยังกำหนดเจ้าหน้าที่ซึ่งจะเป็นผู้ทำการชั้นสูตรพลิกศพมิได้หลายตำแหน่ง ไม่จำเป็นว่าจะต้องเป็นแพทย์ประจำโรงพยาบาลเท่านั้นที่จะเป็นผู้ทำการชั้นสูตรพลิกศพ หากไม่มีแพทย์ประจำโรงพยาบาลแล้ว ก็อาจใช้เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขประจำท้องที่แทนได้ จึงเห็นว่าแพทย์ประจำโรงพยาบาลซึ่งเป็นเจ้าพนักงาน เมื่อทำการชั้นสูตรพลิกศพตามมาตรา 150 จำต้องเป็นแพทย์ประจำโรงพยาบาลของรัฐเท่านั้น¹⁰

⁹ วิสูตร พงศิริโพธิ์, “การชันสูตรพลิกศพโดยแพทย์ที่โรงพยาบาลเอกชนทำได้หรือไม่”, สารคดีราช (ปีที่ 46 ฉบับที่ 1 มกราคม 2537) : 69.

¹⁰ รุ่งรัตน์ ทับทิมทอง, “ความเป็นเจ้าพนักงานในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ” (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529), หน้า 29.

สำหรับในส่วนของคำพิพากษาศาลฎีกานี้ ยังไม่มีคำพิพากษาที่ตัดสินหรือวินิจฉัยในประเด็นเรื่องดังกล่าวไว้เป็นแนวบรรทัดฐานโดยตรง คงมีเพียงคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 365/2503 ที่ได้วินิจฉัยว่า "ถ้ามีกฎหมายบัญญัติไว้ เช่น การชันสูตรพลิกศพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 และแพทย์ได้ทำการชันสูตรพลิกศพด้วย ศาลก็ย่อมรับรู้ว่า แพทย์เป็นเจ้าพนักงาน ถ้าไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ แต่แพทย์มีหน้าที่โดยเหตุอื่น โจทก์ก็ต้องนำสืบให้ศาลเห็นสำหรับรายงานการชันสูตรบาดแผลนั้นไม่มีกฎหมายบังคับว่า เจ้าพนักงานเป็นผู้ทำ ผู้อื่นที่เป็นแพทย์ไม่ใช่เจ้าพนักงานก็ทำได้ ที่ศาลอุทธรณ์ไม่รับฟังว่านายแพทย์ผู้นั้นเป็นเจ้าพนักงานชอบแล้วพิพากษายืน" คำพิพากษานี้ได้มีผู้ให้ความเห็นว่า แม้ว่าศาลจะมีได้พิพากษาในเรื่องแพทย์ผู้ที่มีหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพจะต้องเป็นเจ้าพนักงานหรือไม่ แต่ก็เป็นการแสดงโดยอ้อมว่าแพทย์ ผู้ทำการชันสูตรพลิกศพจะต้องเป็นเจ้าพนักงานเท่านั้น¹¹

สำหรับความเห็นในเรื่องนี้ ท่านศาสตราจารย์ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์ ได้ให้ความเห็นว่า ถึงแม้ในกฎหมายจะไม่ได้ระบุว่า แพทย์ประจำโรงพยาบาลต้องเป็นโรงพยาบาลของทางราชการก็ตาม กรณีดังกล่าวต้องถือว่า ควรเป็นแพทย์ของโรงพยาบาลราชการ เพราะแพทย์โรงพยาบาลเอกชนจะชันสูตรได้เฉพาะกรณีที่ระเบียบกรมตำรวจระบุไว้เท่านั้น¹²

3) พิจารณาจากตัวบทภาษาอังกฤษของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150¹³

บทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 ได้บัญญัติไว้ดังนี้¹⁴

"Section 150. - The inquiry official of the locality where the corpse is , and the Changvad health - officer or physician attached to the health center or the hospital shall make the inquest as soon as possible, and a note shall be made of all particulars of such inquest. If no such person exists, or he is unable to perform his duty, the official of the Ministry of Public Health attached to such locality or the physician attached to the Tombol shall be required. etc."

¹¹ทวิ เจริญพิทักษ์ และ อนุเมติ ใจสมุทร , คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 1 ถึง มาตรา 267 ว่าด้วยหลักทั่วไปและกระบวนการพิจารณาในศาลชั้นต้นและอุทธรณ์ฎีกา (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษรสาส์น , 2528) , หน้า 591.

¹²วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์ , "โรงพยาบาลเอกชนกับการชันสูตรพลิกศพ" , วารสารคลินิก (ปีที่ 5 ฉบับที่ 12 ธันวาคม 2532) : 936.

¹³วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์ , "การชันสูตรพลิกศพโดยแพทย์ที่โรงพยาบาลเอกชนทำได้หรือไม่" , สารศิริราช : 71.

¹⁴สุชาติ จิระชาติ , ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ไทย-อังกฤษ) (กรุงเทพมหานคร : นานาสังพิมพ์, 2538) , หน้า 52.

จากบทบัญญัติดังกล่าว เห็นได้ว่า คำว่า “แพทย์ประจำโรงพยาบาล” นั้น ตรงกับ คำว่า “physician attached to the hospital” เมื่อพิจารณาแล้วก็จะพบว่าคำดังกล่าวที่ใช้ในศัพท์ ภาษาอังกฤษนี้ มิได้ให้ความหมายเพิ่มเติมมากไปกว่าศัพท์ในภาษาไทยแต่อย่างใดเลย แต่เมื่อ มาพิจารณาประกอบกับคำว่า “แพทย์ประจำตำบล” ในศัพท์ภาษาอังกฤษซึ่งใช้คำว่า “physician attached to the Tambol” จะเห็นได้ว่าแพทย์ทั้ง 2 ประเภท กฎหมายบัญญัติให้ใกล้เคียงกัน ต่าง กันก็แต่เพียงที่ “the hospital” กับ “the Tambol” เท่านั้น และในเมื่อ “physician” ในแพทย์ ประจำตำบล หมายถึงแพทย์ประจำตำบลตามกฎหมายปกครองท้องถิ่นซึ่งเป็นเจ้าพนักงานแล้ว คำว่า “physician” ในประโยคแพทย์ประจำโรงพยาบาลจึงน่าจะหมายถึง แพทย์ประจำโรงพยาบาล ของทางราชการเท่านั้นด้วย

นอกจากนี้ในบทบัญญัติของมาตรา 154 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ อาญาในภาษาอังกฤษซึ่งบัญญัติไว้ดังนี้¹⁵

“Section 154.- The officials holding the inquest shall give their opinion in writing as to the cause and circumstances of death, who the deceased was, the place and the time of such death. If death was caused by the act of any person, it shall be stated, as far as it could be ascertained, who was the offender or suspected of being the offender.”

บทบัญญัติดังกล่าวในข้างต้นจะเห็นได้ว่า “The officials” ตรงกับคำในศัพท์ บัญญัติในภาษาไทยว่า “ผู้ชันสูตรพลิกศพ” ซึ่งเห็นได้ชัดเจนน่าบุคคลดังกล่าวมีฐานะเป็น เจ้าพนักงานของรัฐแน่ ซึ่งเมื่อกลับมาดูประกอบกับมาตรา 150 แล้วจะพบว่า “ผู้ชันสูตรพลิกศพ” ก็คือ พนักงานสอบสวนและฝ่ายแพทย์นั่นเอง ดังนั้น ผู้ชันสูตรพลิกศพในฐานะฝ่ายแพทย์ในที่นี้จะ ต้องเป็นเจ้าพนักงานของรัฐเท่านั้น แพทย์ที่มิใช่เป็นเจ้าพนักงานของรัฐก็มิอาจทำการชันสูตรพลิก ศพได้

4) พิจารณาจากการมองฐานะของแพทย์ในฐานะเจ้าพนักงาน¹⁶

การพิจารณาจากการมองฐานะแพทย์เช่นนี้ได้จาก

(1) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 โดยพิจารณาจาก ฐานะของผู้มีหน้าที่เข้าร่วมทำการชันสูตรพลิกศพฝ่ายต่าง ๆ เช่น พนักงานสอบสวนในกรณีการ ชันสูตรพลิกศพสามัญ หรือพนักงานอัยการซึ่งประจำอยู่ในท้องที่ ในกรณีเป็นการชันสูตรพลิกศพ ในความตายที่เกิดขึ้น อันเนื่องมาจากการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตาม หน้าที่หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ใน

¹⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 53.

¹⁶ วิสูตร ฟองศิริไพฑูลย์, “การชันสูตรพลิกศพโดยแพทย์ที่โรงพยาบาลเอกชนทำได้หรือไม่”,

มาตรา 150 ก่อนการแก้ไขครั้งสุดท้าย¹⁷ และเชื่อว่าแพทย์ที่ร่วมทำการชันสูตรพลิกศพก็อยู่ในฐานะเจ้าพนักงานด้วย

(2) พิจารณาในแง่การปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานย่อมต้องมีความรับผิดชอบมากกว่าในฐานะผู้ช่วยเจ้าพนักงานสอบสวน เพราะถ้าเป็นบุคคลธรรมดาในฐานะผู้ช่วยเจ้าพนักงานสอบสวนกรณีที่แพทย์กระทำมิชอบ เช่น มีการทำเอกสารเท็จในเรื่องการชันสูตรพลิกศพ ก็จะไม่มีความผิดเพียง ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 269 เท่านั้น แต่ถ้าเป็นเจ้าพนักงานแพทย์ได้กระทำการดังกล่าว นอกจากจะมีความผิดตามบทกฎหมายดังกล่าวในข้างต้นแล้ว ยังมีความผิดในหมวดความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตาม มาตรา 157 แห่งประมวลกฎหมายอาญาด้วย และนอกเหนือจากนั้นยังอาจมีความผิดทางวินัยอีกด้วยซึ่งความรับผิดชอบดังกล่าวในกรณีที่เป็นแพทย์เอกชนไม่อาจรับผิดชอบได้

5) พิจารณาจุดประสงค์ของกฎหมาย .

เมื่อมีการตายที่ผิดธรรมชาติหรือตายในขณะที่อยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานตามมาตรา 148 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้เกิดขึ้นในสังคม ถือได้ว่าเหตุการณ์ดังกล่าวเป็นสิ่งที่กระทบกระเทือนความเป็นอยู่หรือความรู้สึกของคนในสังคม ดังนั้นการชันสูตรพลิกศพเพื่อคลี่คลายคดีจึงเป็นเรื่องสำคัญ การพิจารณาผู้ทำการชันสูตรพลิกศพฝ่ายต่าง ๆ ในฐานะเจ้าพนักงานของรัฐย่อมจะมีประสิทธิภาพดีกว่าการที่จะให้ผู้ชันสูตรพลิกศพเป็นใครก็ได้ เพราะการชันสูตรพลิกศพของไทยในปัจจุบันกระทำโดยพนักงานสอบสวนกับแพทย์เพียง 2 ฝ่ายเท่านั้น ยิงน่าจะต้องใช้เจ้าพนักงานอย่างยิงเพื่อเป็นส่วนหนึ่งที่จะใช้ป้องกันการกระทำที่ทุจริตได้

6) พิจารณาจากความไม่เหมาะสมจากการใช้แพทย์ของโรงพยาบาลเอกชนทำการชันสูตรพลิกศพ

สิ่งหนึ่งที่ต้องยอมรับกันก็คือ โรงพยาบาลเอกชนมีรายได้จากการตรวจรักษาให้บริการจากผู้ป่วย หากแพทย์จากโรงพยาบาลเอกชนทำการชันสูตรพลิกศพ แพทย์ผู้นั้นจะให้บริการโดยไม่คิดค่าบริการจากญาติผู้ตายนั้น ย่อมเป็นไปได้ยาก ดังนั้นหากแพทย์จากโรงพยาบาลเอกชนเป็นผู้ชันสูตรพลิกศพแล้วญาติของผู้ตายย่อมต้องเสียค่าบริการจากการให้บริการดังกล่าวแน่นอน ซึ่งก่อให้เกิดภาระค่าใช้จ่ายแก่ญาติผู้ตายโดยไม่จำเป็น¹⁸ เนื่องจาก โดยหลักแล้วการให้บริการของรัฐในลักษณะนี้เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องจัดบริการให้เปล่า โดยไม่คิดค่าบริการใด ๆ ทั้ง

¹⁷ ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 333 ข้อ 2 พ.ศ.2515.

¹⁸ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, "บทบาทของแพทย์ในกระบวนการยุติธรรม", วารสารคลินิก (ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 กุมภาพันธ์ 2534) : 118.

สิ้น อันจะเป็นการเพิ่มภาระแก่ผู้เสียหายหรือญาติผู้ตายซึ่งบุคคลเหล่านี้ก็ได้รับความเดือดร้อนและเป็นทุกข์จากเหตุการณ์ในขณะนั้นอยู่แล้ว

7) พิจารณาจาก มาตรา 154 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา¹⁹

โดยบทบัญญัติดังกล่าว ได้กำหนดไว้ว่ารายงานการชันสูตรพลิกศพกระทำโดยพนักงานสอบสวนและฝ่ายแพทย์ แต่รายงานการชันสูตรพลิกศพเป็นหนังสือราชการ ซึ่งหมายถึงเอกสารที่เจ้าพนักงานได้ทำขึ้นโดยอำนาจหน้าที่ราชการของเจ้าพนักงานผู้นั้น²⁰ ดังนั้น จึงมีผู้เห็นว่าแพทย์ที่จะเข้าร่วมทำการชันสูตรพลิกศพก็ต้องเป็นเจ้าพนักงานเท่านั้นด้วย

8) พิจารณาจากหนังสือกรมตำรวจ ที่ 0503.61/3503 ลงวันที่ 3 ตุลาคม 2538 ประกอบกับระเบียบกรมตำรวจว่าด้วย อำนาจและหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2528

จากระเบียบดังกล่าว จะเห็นได้ว่าข้อกำหนดในเรื่องผู้มีอำนาจหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพในเบื้องต้นนั้น มีเนื้อหาที่สอดคล้องกับบทบัญญัติใน มาตรา 150 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่สำหรับข้อกำหนดในระเบียบฯ ข้อ 317 วรรคสามนั้น มีเนื้อหาที่ให้รายละเอียดเพิ่มขึ้นมาจากบทบัญญัติในมาตรา 150 นั่นคือ ได้กำหนดให้การชันสูตรพลิกศพสำหรับการตายที่เกิดขึ้นในเขตกรุงเทพมหานครโดยปกติให้เป็นหน้าที่ของแพทย์ประจำโรงพยาบาลตำรวจเป็นผู้ดำเนินการ เว้นแต่กรณีที่บุคคลใดตายในโรงพยาบาลของทางราชการหรือโรงพยาบาลเอกชน ก็ให้ใช้แพทย์ประจำโรงพยาบาลนั้นหรือแพทย์ผู้ชำนาญในสาขานิติเวชศาสตร์ของแพทย์สภาที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในโรงพยาบาลเอกชนหรือโรงพยาบาลของทางราชการในเขตกรุงเทพมหานครเป็นผู้ชันสูตรพลิกศพได้ นั้นหมายความว่า ตามระเบียบของกรมตำรวจดังกล่าวได้กำหนดให้แพทย์ประจำโรงพยาบาลเอกชน สามารถทำการชันสูตรพลิกศพพร้อมกับพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่พบศพในกรณีที่เป็นการตายโดยผิดธรรมชาติได้ด้วย ซึ่งถือว่าเป็นการขยายความใน มาตรา 150 ในส่วนของแพทย์ประจำโรงพยาบาลออกไปว่า ให้นำความรวมถึงแพทย์ประจำโรงพยาบาลเอกชนได้ในบางกรณี คือ เฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร

¹⁹ พลประสิทธิ์ ฤทธิรักษา, นคร พจนวพงษ์, ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นครหลวง, 2523), หน้า 77-82.

²⁰ แวว ยอดพยุง, คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2510), หน้า 301.

ต่อมาได้มีหนังสือของกรมตำรวจ ที่ 0503.61/3503 ลงวันที่ 3 ตุลาคม 2538 เรื่อง แจ้งข้อหาหรือความหมายของถ้อยคำในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่า “ด้วยกระทรวงมหาดไทยแจ้งว่า ได้หารือเกี่ยวกับความหมายของคำว่า แพทย์ประจำโรงพยาบาล ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 ว่ามีความหมายเฉพาะแพทย์ประจำในโรงพยาบาลของทางราชการเพียงความหมายเดียว หรือความหมายรวมถึงแพทย์ประจำโรงพยาบาลเอกชน ไปยังกระทรวงยุติธรรมแล้ว กระทรวงยุติธรรมเห็นว่าน่าจะหมายความรวมถึงแพทย์ประจำโรงพยาบาลของทางราชการเท่านั้น ซึ่งกระทรวงมหาดไทยเห็นพ้องด้วยมา กรมตำรวจเพื่อทราบ” และในตอนท้ายของหนังสือดังกล่าวมีถ้อยคำว่า “จึงแจ้งมาเพื่อทราบและถือปฏิบัติต่อไป” นั้น ก่อให้เกิดความสับสนต่อแพทย์ที่ประจำโรงพยาบาลเอกชนเป็นอย่างยิ่งเกี่ยวกับการปฏิบัติเรื่องของการชันสูตรพลิกศพว่า จะสามารถกระทำได้มากน้อยเพียงใด²¹ ปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือหนังสือแจ้งข้อหาหรือดังกล่าวเป็นการยกเลิกระเบียบกรมตำรวจว่าด้วย อำนาจและหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2528 หรือไม่ ซึ่งถ้าเป็นเช่นนั้นจริง แพทย์ประจำโรงพยาบาลเอกชนทุกแห่งก็จะไม่มีสิทธิในการชันสูตรพลิกศพ สำหรับการตายที่ผิดธรรมชาติอีกต่อไป

ในเรื่องนี้มีผู้ให้ความเห็นไว้หลายแนว แต่หนึ่งในความเห็นเหล่านั้นเห็นว่าหนังสือหารือฉบับดังกล่าวเท่ากับเป็นการยกเลิกระเบียบของกรมตำรวจ ปี พ.ศ. 2528 ทั้งหมด และส่งผลให้แพทย์ประจำโรงพยาบาลเอกชนไม่สามารถทำการชันสูตรพลิกศพร่วมกับพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่พบศพได้อีกต่อไปแล้ว โดยถือว่า หนังสือหารือดังกล่าวเป็นกฎหมายที่มีศักดิ์ (Hierarchy of Law) เท่าเทียมกับระเบียบกรมตำรวจว่าด้วย อำนาจและหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2528 ฉะนั้น จึงถือเป็นการยกเลิกระเบียบเดิมโดยปริยายแล้วตั้งแต่วันที่ 3 ตุลาคม 2538 ซึ่งขณะนี้พนักงานสอบสวนของสถานีตำรวจต่าง ๆ ทั้งในเขตนครบาลและในเขตภูธรก็ยึดถือปฏิบัติตามหนังสือหารือฉบับนี้แล้ว²²

ความเห็นที่สอง : แพทย์จากโรงพยาบาลเอกชนสามารถทำการชันสูตรพลิกศพได้

ความเห็นในเรื่องนี้มีทั้งนักกฎหมาย นักวิชาการ และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านนี้หลายท่านเห็นว่า “แพทย์ประจำโรงพยาบาล” ตามความในมาตรา 150 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้น น่าจะมีความหมายรวมความทั้งแพทย์ประจำโรงพยาบาลของรัฐ และโรงพยาบาลของเอกชนด้วย ดังนั้น หากพิจารณาจากบทบัญญัติตามกฎหมายนี้ แพทย์จาก

²¹ วิสูตร ฟองศิริไพฑูริย์, “ความสับสนของแพทย์โรงพยาบาลเอกชนในการชันสูตรพลิกศพในเขตกรุงเทพมหานคร”, สารศิริราช (ปีที่ 49 ฉบับที่ 7 กรกฎาคม 2540) : 701.

²² เรื่องเดียวกัน, หน้า 705.

โรงพยาบาลเอกชนจึงสามารถทำการชันสูตรพลิกศพได้ มิได้ถูกห้ามหรือถูกจำกัดโดยกฎหมายแต่อย่างใด ซึ่งการได้มาของคำตอบจากฝ่ายนี้ก็จะมีมาจากเหตุผลและที่มาต่าง ๆ กัน ดังนี้

1) พิจารณาจากความเป็นมาของบทบัญญัติในมาตรา 150 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา²³

คำว่า “แพทย์ประจำโรงพยาบาล” ในมาตรา 150 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานี้ เพิ่งจะระบุในกฎหมายเป็นครั้งแรกเมื่อมีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 เมื่อปี พ.ศ. 2499²⁴ ซึ่งทำให้เกิดปัญหาว่า “แพทย์ประจำโรงพยาบาล” นี้ หมายความว่ารวมถึงแพทย์ประจำโรงพยาบาลเอกชนด้วยหรือไม่ ข้อนี้ในทางปฏิบัติของกรมอัยการ (เดิม) เห็นว่า แพทย์ประจำโรงพยาบาลเอกชนไม่มีอำนาจหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพ²⁵ ซึ่งในเรื่องนี้ศาสตราจารย์ ดร. คณิต ณ นคร เห็นว่าในการที่จะตอบปัญหาเรื่องนี้ควรต้องพิจารณาถึงความเป็นมาของบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 วรรคหนึ่ง ในปัจจุบันประกอบด้วย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 วรรคหนึ่ง เดิมทีเดียวมีความว่า “ให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่กับแพทย์ประจำตำบลหรือแพทย์อื่น เป็นผู้ชันสูตรพลิกศพโดยเร็วและให้บันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรนั้นไว้” ต่อมาปี พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติมเป็นว่า “ให้พนักงานสอบสวนแห่ง ท้องที่ที่ศพนั้นอยู่กับแพทย์ประจำตำบลหรือแพทย์อื่น แต่ถ้าแพทย์ประจำตำบลหรือแพทย์อื่นไม่มี หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้ใช้เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขประจำท้องที่เป็นผู้ชันสูตรพลิกศพโดยเร็ว และให้บันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรนั้นไว้”²⁶

ต่อมาปี พ.ศ. 2499 ได้แก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่สองเป็นว่า “ให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่กับอนามัยจังหวัด หรือแพทย์ประจำสุศาลาหรือแพทย์ประจำโรงพยาบาล เป็นผู้ชันสูตรพลิกศพโดยเร็ว และให้ทำบันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรนั้นไว้ ถ้าบุคคลดังกล่าวไม่มี หรือไม่อาจจะปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ใช้เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขประจำท้องที่หรือแพทย์ประจำ

²³ คณิต ณ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ยูนิค โฮมส์ ,2537), หน้า 241 - 243.

²⁴ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ.2499

²⁵ สุจินต์ ทิมสุวรรณ, “กรมอัยการกับการดำเนินคดีให้แก่วินิจฉัย” เอกสารวิจัยส่วนบุคคลของวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์บริการเอกสารและวิชาการ กองวิชาการ กรมอัยการ , 2525) หน้า 125.

²⁶ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2496

ตำบล”²⁷ ต่อมาปี พ.ศ. 2515 ได้ทำการแก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่สาม เป็นว่า “ให้พนักงานสอบสวน แห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่กับอนามัยจังหวัด แพทย์ประจำสถานีอนามัยหรือแพทย์ประจำโรงพยาบาล เป็นผู้ชันสูตรพลิกศพโดยเร็ว และให้บันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรนั้นไว้ ถ้าบุคคลดังกล่าวไม่มี หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ใช้เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขประจำท้องที่หรือแพทย์ประจำ ตำบล”²⁸

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าในพื้นฐานเป็นการถูกต้องที่จะกล่าวว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติถึงเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ แต่การที่กฎหมายบัญญัติเช่นนั้นศาสตราจารย์ ดร. คณิต ฦ นคร เห็นว่าเป็นเพียงการกำหนดหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น แต่คงจะไม่ หมายความว่า แพทย์ประจำโรงพยาบาลเอกชนจะร่วมชันสูตรพลิกศพกับพนักงานสอบสวน ไม่ได้ เพียงแต่เขาไม่มีหน้าที่ต้องกระทำเท่านั้น ถ้าเขายอมกระทำก็น่าจะถือได้ว่าการ ชันสูตร พลิกศพนั้นชอบด้วยกฎหมายแล้ว การนำแพทย์เข้าร่วมชันสูตรพลิกศพก็เพื่อช่วยเหลือ องค์การในกระบวนการยุติธรรมในฐานะที่แพทย์เป็นผู้มีความรู้ในเรื่องนี้ ฉะนั้นจึงเห็นว่า “แพทย์ ประจำ โรงพยาบาล” หมายความว่ารวมถึงแพทย์ประจำโรงพยาบาลเอกชนด้วย²⁹

2) พิจารณาจากระเบียบการกรมตำรวจเกี่ยวกับคดี ในเรื่องการชันสูตรพลิกศพ

สำหรับในส่วนของการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจหรือพนักงานสอบสวน ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการชันสูตรพลิกศพนั้น ตั้งแต่เริ่มมีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2478 เป็นต้นมา จนได้มีการแก้ไขบทบัญญัติในเรื่องการชันสูตรพลิกศพอีก หลายครั้งก็ยังคงยึดตามแนวทางเดิมมาตลอดโดยพนักงานสอบสวนจะดำเนินการตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งไม่ได้ให้รายละเอียดในการชันสูตรพลิกศพ โดยเฉพาะในส่วน ที่ต้องใช้บุคลากรทางการแพทย์เข้าร่วมด้วย จนเริ่มมีข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยที่เกี่ยวกับการ ชันสูตรพลิกศพครั้งแรกในปี พ.ศ. 2498 ตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยที่ 1/2498 ลงวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2498 เรื่องระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 10 ว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ และ ต่อมาได้มีการแก้ไขในปี พ.ศ. 2500 , 2512 และในปี 2517 โดยมีการแก้ไขให้รับหรือสอดคล้อง กับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลง และทุกข้อที่ออกมานั้นก็ ดำเนินตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาทั้งสิ้น แม้ว่าในบางระยะเวลาจะมีได้มีการ ปรับปรุงอย่างทันทีทันใดที่มีการแก้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาดังกล่าวก็ตาม แต่ก็ มักจะมีการแก้ไขปรับปรุงระเบียบของกรมตำรวจตามเสมอ เช่น

²⁷ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา(ฉบับที่ 6) พ.ศ.2499

²⁸ ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 333 ข้อ 2 พ.ศ.2515.

²⁹ คณิต ฦ นคร.; กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา , หน้า 243.

(1) คำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 144/2512 เรื่องระเบียบการชันสูตรพลิกศพ ลงวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2512 และระเบียบของกรมตำรวจว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2512 ลงวันที่ 11 เมษายน 2512

“ข้อ 317 ผู้มีอำนาจที่จะทำการชันสูตรพลิกศพนั้น ได้แก่ พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่กับอนามัยจังหวัด หรือแพทย์ประจำสุศาลา หรือแพทย์ประจำโรงพยาบาลของทางราชการ ถ้าบุคคลดังกล่าวนี้ไม่มี หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้ใช้เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขประจำท้องที่ หรือแพทย์ประจำตำบล ฯลฯ”

(2) คำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 408/2517 เรื่องระเบียบการชันสูตรพลิกศพ ลงวันที่ 21 พฤษภาคม 2517

“ข้อ 317 ผู้มีอำนาจที่จะทำการชันสูตรพลิกศพนั้น ได้แก่ พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่กับอนามัยจังหวัด หรือแพทย์ประจำสถานีอนามัย หรือแพทย์ประจำโรงพยาบาลของทางราชการ ถ้าบุคคลดังกล่าวนี้ไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้ใช้เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขประจำท้องที่ หรือแพทย์ประจำตำบล ฯลฯ”

(3) ระเบียบกรมตำรวจว่าด้วย อำนาจหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2527 ลงวันที่ 30 พฤศจิกายน 2527

“ข้อ 317 ผู้มีอำนาจที่จะทำการชันสูตรพลิกศพนั้น ได้แก่ พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่กับอนามัยจังหวัด แพทย์ประจำสถานีอนามัย หรือแพทย์ประจำโรงพยาบาลให้ทำบันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรพลิกศพนั้นไว้ ถ้าบุคคลดังกล่าวไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้ใช้เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขประจำท้องที่ หรือแพทย์ประจำตำบลแทน ฯลฯ”

ในกรณีที่มีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่การชันสูตรพลิกศพนั้นต้องกระทำพร้อมด้วยพนักงานอัยการนายหนึ่ง ซึ่งประจำอยู่ในท้องที่ที่ทำการชันสูตรพลิกศพนั้นด้วย ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนแจ้งแก่ผู้มีหน้าที่ไปทำการชันสูตรพลิกศพทราบ

เฉพาะในกรุงเทพมหานครโดยปกติให้เป็นหน้าที่ของแพทย์ประจำโรงพยาบาลตำรวจเป็นผู้ร่วมชันสูตรพลิกศพ เว้นแต่ถ้าบุคคลนั้นตายในโรงพยาบาลของทางราชการหรือโรงพยาบาลเอกชนใดก็ให้ใช้แพทย์ประจำโรงพยาบาลนั้น หรือแพทย์ผู้ชำนาญในสาขานิติเวชศาสตร์ของแพทย์สภาที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในโรงพยาบาลเอกชน หรือโรงพยาบาลของทางราชการในเขตกรุงเทพมหานครเป็นผู้ชันสูตรพลิกศพได้ ฯลฯ”

(4) ระเบียบกรมตำรวจว่าด้วย อำนาจและหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2528 ลงวันที่ 2 กันยายน พ.ศ. 2528

ระเบียบของกรมตำรวจฉบับนี้ ได้ออกมาแก้ไขระเบียบของกรมตำรวจ ฉบับที่ 3 โดยแก้ไขเพียงในส่วนของข้อ 317 คือ เปลี่ยนชื่อ “อนามัยจังหวัด” มาเป็น “สาธารณสุขจังหวัด” และเปลี่ยนแปลงในเรื่องการตัดพนักงานอัยการ ในการร่วมชั้นสูตรพลิกศพออกไปเท่านั้น ซึ่งได้เปลี่ยนแปลงมาให้การไต่สวนการชันสูตรพลิกศพแทนสำหรับกรณีความตายที่เกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ในส่วนของแพทย์ที่เข้าร่วมการชันสูตรพลิกศพยังคงมีเนื้อความดังเช่นระเบียบเดิมทุกประการ

จากระเบียบของกรมตำรวจดังกล่าว จะเห็นได้ว่า นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2512 แพทย์ประจำโรงพยาบาลเท่านั้นที่มีสิทธิในการชันสูตรพลิกศพตามมาตรา 150 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งข้อกำหนดของระเบียบดังกล่าวเสมือนหนึ่งเป็นการอธิบายความหมายของคำว่า “แพทย์ประจำโรงพยาบาล” ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรานี้เป็นครั้งแรกว่า ต้องเป็นเฉพาะแพทย์ประจำโรงพยาบาลราชการเท่านั้นที่มีสิทธิในการชันสูตรพลิกศพได้ และเป็นเช่นนี้จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2527 ก็ได้มีระเบียบกรมตำรวจว่าด้วยอำนาจและหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2527 ลงวันที่ 30 พฤศจิกายน 2527 มาเปลี่ยนแปลงข้อกำหนดดังกล่าว โดยให้แพทย์ของโรงพยาบาลเอกชนสามารถทำการชันสูตรพลิกศพได้ในระดับหนึ่ง

เรื่องนี้ ท่านรองศาสตราจารย์ นายแพทย์วิสูตร ฟองศิริไพบูลย์ เห็นว่า เจตนารมณ์ที่กระทรวงมหาดไทยโดยกรมตำรวจ ได้ออกระเบียบกรมตำรวจว่าด้วย อำนาจและหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2527 และระเบียบกรมตำรวจว่าด้วย อำนาจและหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2528 ก็เพื่อให้การทำงานของพนักงานสอบสวนในสถานีตำรวจนครบาลเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการชันสูตรพลิกศพทำได้สะดวกขึ้นไม่ต้องอาศัยแต่เพียงสถาบันนิติเวชวิทยาของกรมตำรวจเพียงเท่านั้น เพราะการชันสูตรพลิกศพเป็นส่วนหนึ่งของการสอบสวนซึ่งต้องกระทำโดยพนักงานสอบสวน ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานอยู่แล้ว แพทย์จึงเป็นเพียงผู้ช่วยเท่านั้น ซึ่งก็ไม่น่าจะเสียหายแต่อย่างใด เสมือนหนึ่งการแสวงหาพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวนจากภาคเอกชนอื่น³⁰ ฉะนั้น ระเบียบของกรมตำรวจดังกล่าว จึงเป็นเพียงการทำให้ความหมายของคำว่า แพทย์ประจำโรงพยาบาลในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 ให้ชัดเจนขึ้นเท่านั้น เพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน

สำหรับหนังสือของกรมตำรวจ ที่ 0503.61/3503 ลงวันที่ 3 ตุลาคม 2538 เรื่องการแจ้งข้อหาหรือความหมายของถ้อยคำในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งก่อให้เกิด

³⁰ วิสูตร ฟองศิริไพบูลย์, “ความสับสนของแพทย์โรงพยาบาลเอกชนในการชันสูตรพลิกศพในเขตกรุงเทพมหานคร”, สารศิริราช : 704.

เกิดความสับสนในหลักปฏิบัติของพนักงานสอบสวน และแพทย์ผู้ทำการชันสูตรพลิกศพว่าทางกรมตำรวจจะมีแนวทางปฏิบัติในการชันสูตรพลิกศพอย่างไรกันแน่ สำหรับในกรณีของแพทย์ประจำโรงพยาบาลเอกชน ซึ่งในเรื่องนี้ก็มีความเห็นแตกต่างกันอยู่หลายแนว โดยมีทั้งฝ่ายที่เห็นว่าหนังสือหรือดังกกล่าวถือเท่ากับเป็นการยกเลิกระเบียบกรมตำรวจ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2528 ทั้งหมด และไม่ให้แพทย์ประจำโรงพยาบาลเอกชนทำการชันสูตรพลิกศพพร้อมกับพนักงานสอบสวนอีกต่อไป ดังที่ได้กล่าวมาในข้างต้นนี้แล้ว และในขณะเดียวกัน ก็มีความเห็นของอีกฝ่ายหนึ่งที่ต่างกันออกไป โดยเห็นว่า หนังสือฉบับดังกล่าวเป็นเพียงหนังสือหรือเท่านั้นยังมีได้เป็นระเบียบปฏิบัติแต่อย่างใดจึงยังไม่มีผลใด ๆ ทั้งสิ้น ดังนั้น ตราบใดที่ยังไม่ออกเป็นระเบียบว่าด้วย การชันสูตรพลิกศพมายกเลิกระเบียบในปี พ.ศ. 2528 แล้ว ก็ต้องถือวาระเบียบในปี พ.ศ. 2528 ยังคงมีผลใช้อยู่ ข้อสนับสนุนในเรื่องนี้จะเห็นได้ว่าข้อปฏิบัติในเรื่องการชันสูตรพลิกศพตั้งแต่ปี พ.ศ. 2498 จะออกเป็นระเบียบของกรมตำรวจเสมอและระเบียบดังกล่าวข้างต้นแจ้งไว้ชัดเจนว่าออกโดยอาศัยอำนาจความในข้อ 3 แห่งข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยที่ 4/2499 ลงวันที่ 13 ตุลาคม 2499 ที่ให้อำนาจอธิบดีกรมตำรวจยกเลิก แก้ไขเพิ่มเติมประมวลระเบียบกรมตำรวจทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับคดี และในส่วนที่ไม่เกี่ยวกับคดีได้ อีกทั้งไม่เคยมีการออกเป็นหนังสือหรือในลักษณะบันทึกข้อความให้ปฏิบัติเลย ฉะนั้น ฝ่ายนี้จึงเห็นว่าหนังสือฉบับดังกล่าวเป็นเพียงหนังสือหรือและแจ้งให้ทราบในขั้นต้นเท่านั้น³¹

3) พิจารณาจากตัวบทภาษาอังกฤษ ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150

สำหรับการพิจารณาถึงตัวบทภาษาอังกฤษดังกล่าว ก็มีฝ่ายที่มีความเห็นว่าแพทย์ที่จะทำการชันสูตรพลิกศพได้จะต้องเป็นแพทย์ที่มีฐานะเป็นเจ้าของพนักงานของรัฐเท่านั้น ดังเหตุผลที่ได้แสดงสนับสนุนความเห็นดังกล่าวมาแล้วในข้างต้น แต่ในขณะเดียวกันอีกฝ่ายหนึ่งก็มีความเห็นคัดค้านในเรื่องนี้ โดยให้เหตุผลว่า³²

(1) คำว่า "physician attached to hospital" ในมาตรา 150 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นคำกว้าง ๆ ไม่จำเป็นที่จะต้องหมายถึงแพทย์ของทางราชการเท่านั้น เพราะไม่มีคำว่า "official" หรือ "Government" นำหน้า "physician" เลยจะไปตีความให้แคบเช่นนั้นย่อมไม่ชอบ

(2) ในมาตรา 151 และ 152 ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในตัวบทภาษาอังกฤษยังใช้คำว่า "Government medical officer" ซึ่งกรณีนี้จะเห็นได้ชัดเจนว่า

³¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 705.

³² วิสูตร ฟองศิริไพบูลย์, "การชันสูตรพลิกศพโดยแพทย์ที่โรงพยาบาลเอกชนทำได้หรือไม่",

เป็นแพทย์ของรัฐบาล การที่จะมาตีความว่า แม้ในกรณีของการส่งชิ้นส่วนของศพหรือการส่งศพตรวจยังใช้แพทย์ของรัฐบาลแล้วเหตุใดการใช้แพทย์ในมาตรา 150 จึงไม่ใช่แพทย์ของทางราชการด้วยนั้น ย่อมไม่ชอบเพราะในมาตรา 150 กฎหมายใช้คำว่า “physician attached to the hospital” ลอย ๆ ย่อมหมายความรวมถึงแพทย์ทั่วไปเท่านั้น ดังได้กล่าวมาแล้วในข้อ (1) ข้างต้น เพราะถ้ากฎหมายประสงค์จะให้แพทย์เป็นเจ้าของพนักงานจะต้องมีคำว่า “official” หรือ “Government” ประกอบด้วย

(3) การที่มายึดตัวบทภาษาอังกฤษเป็นพื้นฐานของการตีความย่อมไม่ชอบด้วยหลักกฎหมาย ทั้งนี้เพราะหลักกฎหมายในเรื่องการชันสูตรพลิกศพนั้นมิได้ลอกมาจากบทบัญญัติของต่างประเทศแต่เป็นการนำตัวบทภาษาไทยมาแปลเป็นภาษาอังกฤษในภายหลัง ดังนั้นจึงไม่อาจเชื่อถือคำในภาษาอังกฤษเหล่านี้ได้

(4) พิจารณาจากการมองฐานะของแพทย์เป็นเพียงผู้ช่วยเหลือพนักงานสอบสวนเท่านั้น³³

เนื่องจากระบบการชันสูตรพลิกศพในประเทศไทยใช้ระบบตำรวจ คือ พนักงานสอบสวนเป็นผู้ที่มีบทบาทหลักในการชันสูตรพลิกศพ โดยพนักงานสอบสวนหรือตำรวจมีอำนาจที่จะชี้แนะหรือมีบทบาทสำคัญในการปฏิบัติงาน นั่นคือ ในทางปฏิบัติการชันสูตรพลิกศพจริง ๆ ทำโดยพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจฝ่ายเดียว แต่การที่มีแพทย์เข้าร่วมด้วยก็เพื่อเป็นการช่วยเหลือมิให้เกิดความผิดพลาดในการวินิจฉัยสาเหตุ และพฤติการณ์ที่ทำให้เกิดการตายนั้นขึ้น การมองฐานะของแพทย์เป็นเพียง “ผู้ช่วยเหลือ” เท่านั้น ดังเช่นในต่างประเทศที่แพทย์มีฐานะเป็นเพียงผู้ช่วยเหลือพนักงานอัยการและผู้พิพากษาในฐานะที่แพทย์เป็นแพทย์ผู้ชำนาญการพิเศษ หรือ พยานผู้เชี่ยวชาญ เพื่อมิให้เกิดความผิดพลาดในการวินิจฉัยสาเหตุและพฤติการณ์ที่ทำให้เกิดการตายนั้น³⁴ ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ฐานะความสำคัญของแพทย์ลดลง คือ จะใช้แพทย์ประเภทใดก็ได้ทำการชันสูตรพลิกศพ เพราะเป็นเพียงการช่วยเหลือพนักงานสอบสวนเท่านั้น อำนาจเด็ดขาดยังอยู่ที่พนักงานสอบสวนซึ่งมีฐานะเป็น “เจ้าพนักงานของรัฐ” ทั้งหมด เช่นนี้การใช้แพทย์ประจำโรงพยาบาลเอกชนในการร่วมชันสูตรพลิกศพกับพนักงานสอบสวนด้วยก็ย่อมทำได้ ซึ่งในความเห็นนี้เป็นความเห็นของกระทรวงมหาดไทยและกรมตำรวจโดยได้ออกระเบียบของกรมตำรวจว่าด้วย อำนาจและหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2527 และ ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2528 ที่ยินยอมให้แพทย์โรงพยาบาลเอกชนเข้าร่วมทำการชันสูตรพลิกศพได้

³³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 72.

³⁴ คนิต ณ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทย์การพิมพ์, 2528), หน้า 139 - 142.

(5) พิจารณาจากร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับใหม่) ที่เสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา พ.ศ. 2540³⁶

ในร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับนี้ บทบัญญัติในมาตรา 16 ได้กำหนดให้ยกเลิกข้อความในมาตรา 150 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2523 และให้ใช้ ข้อความใหม่แทน โดยข้อความส่วนใหญ่ยังคงมีเนื้อหาเช่นเดิม ข้อความในส่วนที่ถูกแก้ไขเปลี่ยนแปลงก็คือ บทบัญญัติในมาตรา 150 วรรคห้า โดยคณะผู้วิจัยเสนอว่า ควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายโดยให้มีทนายความทุกคดีที่มีการไต่สวนการตาย ถ้าญาติไม่มีและต้องการทนายความ ศาลต้องตั้งให้ ซึ่งมีความดังนี้

“เมื่อศาลได้ปิดประกาศแจ้งกำหนดวันที่จะทำการไต่สวนแล้ว และก่อนการไต่สวนเสร็จสิ้น สามีกฎา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม หรือผู้อนุบาลผู้ตาย มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลขอเข้ามาซักถามพยานที่พนักงานอัยการนำสืบและนำสืบพยานอื่นได้ด้วย เพื่อการนี้ให้มีทนายความช่วยในการนำสืบด้วย เพื่อประโยชน์ในการนี้ให้พนักงานอัยการแจ้งกำหนดการ ไต่สวนไปให้บุคคลดังกล่าว แล้วคนหนึ่งคนใดทราบเท่าที่จะสามารถทำได้

ในกรณีที่ญาติของผู้ตายไม่มีทนาย ให้ศาลตั้งทนายให้”

เมื่อพิจารณาถึงร่างของบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่จะทำการแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวแล้ว จะเห็นได้ว่าคณะผู้วิจัยเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมเฉพาะเรื่องการมีทนายความเข้าช่วยเหลือผู้ต้องหาหรือจำเลยในการไต่สวนการตายเท่านั้น มิได้เสนอให้แก้ไขข้อความในส่วนอื่นแต่อย่างใด ทั้งที่ก่อนหน้านี้สำหรับบทบัญญัติในมาตรา 150 วรรคแรก ได้มีปัญหาในส่วนของกรณีความคำว่า “แพทย์ประจำโรงพยาบาล” หมายรวมถึง แพทย์ประจำโรงพยาบาลเอกชนด้วยหรือไม่ ซึ่งปัญหาในประเด็นนี้คณะผู้วิจัยดังกล่าวก็น่าจะทราบมาก่อน แต่ก็มิได้เสนอให้มีการแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงข้อความในส่วนนี้แต่อย่างใด เช่นนี้ ย่อมเป็นการแสดงอยู่ในตัวว่า “แพทย์ประจำโรงพยาบาล” นั้นมีความหมายชัดเจนอยู่แล้วว่าหมายความรวมถึงแพทย์ประจำโรงพยาบาลของรัฐ และโรงพยาบาลเอกชนด้วยนั่นเอง เพราะมิฉะนั้นแล้ว หากประสงค์จะให้คำว่า “แพทย์ประจำโรงพยาบาล” หมายความว่าเฉพาะแพทย์ประจำโรงพยาบาลของรัฐเท่านั้น คณะผู้วิจัยดังกล่าวก็น่าจะเสนอให้ทำการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อความดังกล่าวให้เป็นการเฉพาะเพื่อให้เกิดความชัดเจนขึ้นแล้ว

³⁶รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการศึกษาวิจัย “เรื่องสิทธิของผู้ต้องหา จำเลย และผู้ต้องโทษในคดีอาญา” เสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักนายกรัฐมนตรี, 2540, หน้า 331.

ในเรื่องนี้ผู้เขียนเห็นว่า เนื่องจากในปัจจุบันระบบการชั้นสูตรพลิกศพของประเทศไทยเรายังใช้ระบบตำรวจอยู่ คือ บทบาทสำคัญหรือหน้าที่หลักในการรวบรวมวัตถุกุณยานหลักฐานต่าง ๆ จากการชั้นสูตรพลิกศพ อยู่ในอำนาจของพนักงานสอบสวนหรือตำรวจ การที่กฎหมายให้แพทย์ทำการชั้นสูตรพลิกศพร่วมกับพนักงานสอบสวน ก็เพื่อให้แพทย์ช่วยเหลือการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนในการตรวจวินิจฉัยหาสาเหตุและพฤติการณ์ที่ทำให้เกิดการตายเท่านั้น แพทย์มีฐานะเป็นเพียง “ผู้ช่วยเหลือ” พนักงานสอบสวน จากบทบัญญัติของกฎหมายในมาตรา 150 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน มิได้ทำให้ฐานะของแพทย์ผู้เข้าร่วมในการชั้นสูตรพลิกศพจะต้องถูกกำหนดว่าต้องเป็นเจ้าของหน้าที่ของรัฐเสมอไป แม้พิจารณาจากเนื้อความในบทบัญญัติดังกล่าว ก็มีได้ระบุนเจาะจงว่า จะต้องเป็นแพทย์จากโรงพยาบาลของรัฐเท่านั้น แต่บัญญัติเพียงว่าให้เป็น “แพทย์ประจำโรงพยาบาล” เท่านั้น กฎหมายมิได้ตีกรอบหรือกำหนดขอบเขตดังกล่าวไว้แต่อย่างใด ประกอบกับความเห็นที่ว่าการที่กฎหมายบัญญัติเช่นนั้น เป็นเพียงการกำหนดหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น มิได้หมายความว่าแพทย์ประจำโรงพยาบาลเอกชนจะทำการชั้นสูตรพลิกศพไม่ได้ เพียงแต่แพทย์ประจำโรงพยาบาลเอกชนนั้นไม่มีหน้าที่ต้องกระทำการดังกล่าวเท่านั้น ถ้าเขาขอมกระทำก็น่าจะถือว่าการชั้นสูตรพลิกศพนั้นชอบด้วยกฎหมายแล้ว การนำแพทย์เข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพ เจตนารมณ์ของกฎหมายก็เพื่อให้แพทย์ช่วยเหลือองค์กรในกระบวนการยุติธรรมในฐานะที่แพทย์เป็นผู้มีความรู้ความชำนาญในเรื่องนี้ หากผู้ใช้กฎหมายไปตีความจำกัดว่าต้องเป็นเฉพาะแพทย์ประจำโรงพยาบาลของรัฐเท่านั้น ก็อาจจะก่อให้เกิดปัญหาความไม่สะดวกในการปฏิบัติงานได้ เนื่องจากแพทย์ประจำโรงพยาบาลของรัฐในปัจจุบัน โดยเฉพาะที่ปฏิบัติงานอยู่ในต่างจังหวัดมีจำนวนค่อนข้างน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณของประชากร ซึ่งงานที่ปฏิบัติประจำของตนที่เป็นงานตรวจและรักษาพยาบาลผู้ป่วยในแต่ละวันก็มีจำนวนมากพออยู่แล้ว แต่แพทย์เหล่านั้นต้องมีหน้าที่พิเศษตามกฎหมายเพิ่มขึ้นไปอีก นั่นก็คือ ตรวจชั้นสูตรพลิกศพร่วมกับพนักงานสอบสวน ในขณะที่งานประจำในเวลาปกติก็มีมากพออยู่แล้ว หากแพทย์จากโรงพยาบาลเอกชนสามารถกระทำการดังกล่าวได้ก็ถือเป็นการบรรเทาภาระหน้าที่ของแพทย์จากโรงพยาบาลของรัฐได้อีกทางหนึ่ง แต่อาจได้ผลการตรวจพิสูจน์ที่แม่นยำและสมบูรณ์ดีว่าการใช้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือแพทย์ประจำตำบลทำการชั้นสูตรพลิกศพร่วมกับพนักงานสอบสวนเสียอีก นอกเหนือจากนั้นยังถือเป็นการลดปัญหาการขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์จากภาครัฐอีกด้วย

สำหรับกรณีของหนังสือหารือของกรมตำรวจ ที่ 0503.61/3503 ลงวันที่ 3 ตุลาคม 2538 นั้น ผู้เขียนเห็นว่า เป็นเพียงหนังสือหารือเท่านั้น ยังมิได้ออกเป็นระเบียบปฏิบัติแต่อย่างใด จึงยังไม่น่าจะมีผลใด ๆ ทั้งสิ้น ซึ่งในเรื่องนี้ผู้เขียนเห็นว่าหากกรมตำรวจมีความประสงค์ที่จะปฏิบัติงานดังกล่าวในลักษณะหรือรูปแบบใดแล้วเพื่อก่อให้เกิดความชัดเจนและสร้าง

ความเชื่อมั่นแก่การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ กรมตำรวจก็ควรออกระเบียบกำหนดแนวปฏิบัติให้ชัดเจนว่า การใช้แพทย์ทำการชันสูตรพลิกศพนั้นควรให้ปฏิบัติตามหนังสือหรือฉบับดังกล่าวหรือไม่ โดยอาศัยอำนาจตามความในข้อ 3 แห่งข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยที่ 4/2499 ลงวันที่ 13 ตุลาคม 2499 ที่ให้อธิบดีกรมตำรวจ ยกเลิกแก้ไขเพิ่มเติมประมวลระเบียบกรมตำรวจทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคดีและในส่วนที่ไม่เกี่ยวกับคดีได้ ซึ่งอาจออกเป็นระเบียบกรมตำรวจว่าด้วย อำนาจหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. ต่อไปก็ได้ เพื่อให้เกิดความชัดเจนแน่นอนและสร้างความมั่นใจให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานต่อไป

4.1.2 ปัญหาในการรักษาสถานที่เกิดเหตุหรือสถานที่พบศพ

สถานที่เกิดเหตุหมายถึง สถานที่ที่มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นหรือสถานที่ที่มีเหตุการณ์ไม่ปกติที่เกี่ยวข้องกับทางคดีเกิดขึ้น โดยอาจจะหาวัตถุพยานที่ดังกล่าวได้ด้วย ซึ่งทำให้ผู้ที่ไปตรวจสถานที่เกิดเหตุสามารถตรวจดูสถานที่เกิดเหตุได้ว่า ใครน่าจะเป็นผู้กระทำความผิดกระทำความผิดด้วยวิธีการใด เมื่อเวลาใดและประสงค์ต่อสิ่งใด

สถานที่พบศพบางกรณีอาจเป็นสถานที่เดียวกับสถานที่เกิดเหตุก็ได้ ฉะนั้น การตรวจสถานที่พบศพในขั้นตอนแรกนี้นับว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญ เนื่องจากสถานที่เกิดเหตุเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญที่สุดในการแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐาน หากรักษาสถานที่เกิดเหตุให้อยู่ในสภาพเดิมมากที่สุด ไม่มีการเปลี่ยนแปลงหรือปล่อยทิ้งไว้นาน ก็จะทำให้การตรวจหรือค้นหาร่องรอยหรือพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการตายได้ถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

แต่ปัจจุบันกลับพบว่า บ่อยครั้งที่เกิดเหตุดังกล่าวมักจะถูกทำลายหรือถูกทำให้เปลี่ยนแปลงสภาพไปโดยชาวบ้านหรือที่เรียกกันว่า “ไทยมุง” ที่เข้ามาดูเหตุการณ์ หรือแม้แต่เจ้าหน้าที่ของมูลนิธิการกุศลต่างๆ ที่เข้ามาช่วยเหลือการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยบุคคลต่าง ๆ เหล่านี้มักจะมาถึงสถานที่เกิดเหตุก่อนเจ้าหน้าที่ตำรวจเสมอ ซึ่งก็จะเข้าไปในบริเวณสถานที่เกิดเหตุเหยียบย่ำร่องรอยหรือหลักฐานต่าง ๆ ที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำหรือทิ้งร่องรอยเอาไว้ บางคนอาจเข้ามาหยิบหรือจับสิ่งต่าง ๆ ในบริเวณที่ดังกล่าว หรือทำให้สภาพของศพถูกเปลี่ยนแปลงไปจนอาจทำให้ร่องรอย หรือหลักฐานที่สำคัญในคดีลบเลือนหรือถูกทำลายไป การกระทำต่าง ๆ จากบุคคลเหล่านี้ไม่ว่าจะเกิดขึ้นโดยเจตนาหรือไม่เจตนาอันเนื่องมาจากการรู้เท่าไม่ถึงการณ์ก็ตาม ก็อาจจะส่งผลให้เกิดความเสียหายแก่พยานหลักฐานที่สำคัญในคดี ซึ่งอาจใช้ประกอบกับการชันสูตรพลิกศพเพื่อตรวจพิสูจน์หาข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับการตายได้ อันจะก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคต่อการแสวงหาพยานหลักฐาน เพื่อค้นหาตัวผู้กระทำความผิด และอาจส่งผลให้เกิดปัญหาต่อการชันสูตรพลิกศพเพื่อพิสูจน์หาสาเหตุและพฤติการณ์การตายที่แท้จริงได้

ดังนั้น พยานหลักฐานต่าง ๆ ในสถานที่เกิดเหตุจึงควรได้รับความคุ้มครองมิให้ถูกทำลาย หรือถูกทำให้เปลี่ยนแปลงสภาพไป โดยการกำหนดห้ามมิให้บุคคลที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าไปในบริเวณสถานที่เกิดเหตุก่อนที่เจ้าหน้าที่จะทำการตรวจ หรือค้นหาร่องรอย หรือ

เกี่ยวข้องเข้าไปในบริเวณสถานที่เกิดเหตุก่อนที่เจ้าหน้าที่จะทำการตรวจ หรือค้นหาร่องรอย หรือ พยานหลักฐานต่าง ๆ เสร็จสิ้นสมบูรณ์ และเจ้าหน้าที่ได้อนุญาตให้เข้ามายังสถานที่ดังกล่าวได้ แล้ว ยกเว้นกรณีที่เป็น เช่น กรณีผู้บาดเจ็บสาหัสอยู่ในสถานที่เกิดเหตุหากบุคคลใดมาพบก่อนที่ เจ้าหน้าที่ที่จะมาถึงสถานที่เกิดเหตุก็สามารถเข้าไปในสถานที่ดังกล่าวเพื่อนำตัวผู้บาดเจ็บไปส่ง รักษายังโรงพยาบาลได้ แม้ว่าการเข้าไปจะทำให้พยานหลักฐานบางส่วนถูกทำลายไปก็ตามเนื่องจากชีวิตคนย่อมสำคัญกว่าสิ่งอื่นใดและที่สำคัญ ผู้นั้นอาจเป็นประจักษ์พยานคนสำคัญในคดีก็ได้

แต่อย่างไรก็ดีในปัจจุบันกลับพบว่า ประเทศไทยไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายที่ใช้บังคับในเรื่องนี้ไว้โดยตรง หากจะมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้อยู่บ้างก็เพียงบทบัญญัติใน มาตรา 132 มาตรา 137 และมาตรา 149 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่ง บัญญัติไว้ดังนี้

“มาตรา 132 เพื่อประโยชน์แห่งการรวบรวมพยานหลักฐานให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจดังต่อไปนี้

- (1)ตรวจสิ่งของหรือที่ทางอันสามารถอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้.....
- (2) ค้นเพื่อพบสิ่งของ ซึ่งมีไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยการกระทำผิดหรือได้ใช้หรือสงสัยว่าได้ใช้ในการกระทำผิด หรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยค้น”

“มาตรา 137 พนักงานสอบสวนขณะทำการอยู่ในบ้านเรือนหรือในสถานที่อื่น ๆ มีอำนาจสั่งมิให้ผู้ใดออกไปจากที่นั้น ๆ ชั่วเวลาเท่าที่จำเป็น”

“มาตรา 149 ความตายผิดธรรมชาติเกิดมีขึ้น ณ ที่ใด ให้เป็นหน้าที่ของ สามีภรรยา จัดการดังต่อไปนี้

- (1) เก็บศพไว้ ณ ที่ซึ่งพบนั้นเองเพียงเท่าที่จะทำได้
- (2) ไปแจ้งความแก่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจโดยเร็วที่สุด”

โดยบทบัญญัติของมาตรา 132 นั้นพบได้ว่าปรากฏอยู่ในเรื่องของการสอบสวน ซึ่งมีได้เป็นบทบัญญัติในเรื่องการชันสูตรพลิกศพโดยตรงแต่อย่างใด โดยวิเคราะห์แล้วเห็นได้ว่า มาตรา 132 (1) เป็นกรณีให้อำนาจพนักงานสอบสวนตรวจสิ่งของหรือที่ทางซึ่งเป็นสถานที่เกิดเหตุ โดยมีได้ระบุให้ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายใด ดังเช่นบทบัญญัติในมาตรา 132 (2) ซึ่งกำหนดให้ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการค้น ฉะนั้น เมื่อพิจารณาถึงข้อความในบทบัญญัติของมาตรา 132 (1) แล้ว ก็จะพบว่ามิได้มีข้อความใดกำหนดห้ามบุคคลหรือผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นใดเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ ดังนั้น เมื่อไม่มีกฎหมายบัญญัติห้ามไว้ชัดเจน เจ้าพนักงานสอบสวนจึงไม่มีอำนาจที่จะสั่งห้ามบุคคลอื่นใดเข้าไปในสถานที่ดังกล่าว ในประเด็นนี้จึงก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติว่า การห้ามเข้าสถานที่เกิดเหตุจะกระทำได้อหรือไม่เพียงใด มีขอบเขตหรือระยะเวลายาว

นานเท่าใด เพราะการกระทำดังกล่าวอาจเป็นการกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่อยู่อาศัยหรือเกี่ยวข้องในสถานที่บริเวณนั้นก็ได้

สำหรับบทบัญญัติในมาตรา 137 นั้นพบว่า เป็นกรณีของพนักงานสอบสวนที่มีอำนาจสั่งห้ามมิให้บุคคลใดออกไปจากบ้านเรือนหรือสถานที่อื่น ๆ ในขณะที่พนักงานสอบสวนปฏิบัติงานอยู่ในสถานที่นั้น ๆ ซึ่งก็ได้มีข้อความในระเบียบให้อำนาจพนักงานสอบสวนห้ามบุคคลอื่นเข้ามายังสถานที่เหล่านั้นแต่อย่างใดไม่ เช่นเดียวกัน

ส่วนบทบัญญัติในมาตรา 149 นั้นก็เป็นเพียงบทบัญญัติที่มากำหนดหน้าที่ของผู้ที่จะต้องจัดการกับศพซึ่งตายโดยผิดธรรมชาติ โดยหน้าที่ดังกล่าว ได้แก่ การจัดการเก็บศพไว้ ณ ที่ซึ่งพบนั้นเองเพียงเท่าที่จะทำได้ และให้ไปแจ้งความแก่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจโดยเร็วที่สุด หากผู้ใดละเลยไม่กระทำหน้าที่นี้ถือได้ว่ามีความผิด ต้องระวางโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้ จากบทบัญญัติในมาตรานี้พบว่า แม้จะเป็นบทบัญญัติที่อยู่ในส่วนของการชันสูตรพลิกศพโดยตรงก็ตาม แต่ก็ได้มีข้อความใดมากำหนดถึงการรักษาสถานที่เกิดเหตุหรือสถานที่พบศพ โดยการห้ามมิให้บุคคลผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าไปในสถานที่ดังกล่าวแต่อย่างใดไม่ จะมีก็แต่เพียงข้อความที่ว่า "(1) เก็บศพไว้ ณ ที่ซึ่งพบนั้นเองเพียงเท่าที่จะทำได้" เท่านั้น ซึ่งข้อความในส่วนนี้ไม่อาจจะตีความไปถึงการให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจที่จะห้ามบุคคลใดไม่ให้เข้าไปในบริเวณสถานที่ดังกล่าวแต่อย่างใดไม่

ดังนั้น จึงพบได้ว่าบทบัญญัติของกฎหมายที่ให้อยู่ในปัจจุบันมิได้มีบทบัญญัติในมาตราใดกล่าวถึงหรือกำหนดถึงวิธีการรักษาสถานที่เกิดเหตุหรือสถานที่พบศพไว้อย่างชัดเจน ทั้งที่ได้ทราบถึงความสำคัญของการแสวงหาพยานหลักฐานจากสถานที่ดังกล่าวแล้ว โดยทางปฏิบัติในปัจจุบันของเจ้าหน้าที่ตำรวจก็เป็นเพียงการขอความร่วมมือจากประชาชนที่อยู่ในบริเวณสถานที่นั้นไม่ให้เข้ามายุ่งเกี่ยวกับสถานที่ดังกล่าว โดยใช้วิธีต่าง ๆ ได้แก่ นำเอาเชือกหรือวัสดุต่าง ๆ ที่มีในบริเวณใกล้เคียงสถานที่เกิดเหตุมาถักนอกรอบ ๆ บริเวณนั้น วางยามรักษาสถานที่เกิดเหตุ โดยให้ยามอยู่ตามจุดที่สำคัญ ๆ ทั้งหมดทั่วทั้งพื้นที่เกิดเหตุและบริเวณต่อเนื่องที่เกิดเหตุ เช่น ที่ประตูหน้าบ้าน หลังบ้านและทางเข้าออกอื่น ๆ เพื่อป้องกันมิให้บุคคลอื่นที่ไม่มีสิทธิหรือหน้าที่เกี่ยวข้องเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ รวมถึงผู้สื่อข่าว ญาติมิตร ซึ่งกรณีนี้อาจใช้วิธีการขอร้องให้รออนอกสถานที่เกิดเหตุก่อนจนกว่าเจ้าหน้าที่จะได้ทำการตรวจสถานที่ดังกล่าวเรียบร้อยแล้วและอนุญาตให้ทำความสะดวกได้^{๒๖}

สำหรับในเรื่องนี้ ประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการใช้อุปกรณ์ในการกั้นสถานที่เกิดเหตุที่เรียกว่า Police Line โดยส่วนใหญ่แล้วจะมีลักษณะเป็นเส้นเทปพลาสติกสีเหลือง ซึ่งมีข้อ

^{๒๖}ประชุม สถาปิตานนท์, นิติวิทยาศาสตร์ (Forensic Science) (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2521), หน้า 14.

ความบนเส้นเทปว่า "Police Line" และข้อความว่า "do not cross" แต่บางมลรัฐอาจจะใช้อุปกรณ์ดังกล่าวที่มีลักษณะแตกต่างออกไป เช่น มลรัฐชิคาโก อุปกรณ์ที่ใช้จะเป็นไม้กั้นสีน้ำเงิน ส่วนข้อความจะใช้ข้อความเดียวกัน ในสหรัฐอเมริกา การใช้อุปกรณ์ดังกล่าวก็ในบริเวณสถานที่เกิดเหตุ เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติงานในส่วนนี้เป็นอย่างมาก เนื่องจากหากมีกรณีที่น่าวิตกพยายามเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีในชั้นศาล ทนายจำเลยมักจะถามค้านเจ้าหน้าที่ตำรวจเสมอว่าได้กั้นเส้น Police Line บริเวณสถานที่เกิดเหตุหรือไม่ เพราะเกรงว่าอาจจะมีการนำวัตถุพยานดังกล่าวไปใส่ไว้ในสถานที่เกิดเหตุก็ได้

จากการวิเคราะห์จึงเห็นได้ว่า ประเทศไทยควรมีมาตรการในการคุ้มครองพยานหลักฐานในสถานที่เกิดเหตุ หรือสถานที่พบศพ เพื่อมิให้ร่องรอยหรือวัตถุพยานต่าง ๆ ต้องถูกทำลายสูญหายหรือถูกเปลี่ยนแปลงไป อันอาจมีผลทำให้ทำให้การสืบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องประสบปัญหาความยากลำบากในการตรวจพิสูจน์หาความจริงมากยิ่งขึ้น โดยทั้งนี้จะต้องบัญญัติกฎหมายในเรื่องนี้ขึ้นมาเพื่อกำหนดห้ามบุคคลที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ ก่อนเจ้าหน้าที่จะทำการตรวจหรือค้นหาร่องรอยพยานหลักฐานต่างๆ เสร็จสิ้นสมบูรณ์แล้ว ยกเว้นกรณีที่มีเหตุจำเป็น เช่น พบผู้บาดเจ็บสาหัสอยู่ในสถานที่เกิดเหตุก็สามารถเข้าไปในสถานที่ดังกล่าว เพื่อนำตัวผู้บาดเจ็บไปส่งยังโรงพยาบาลได้ ซึ่งในกรณีนี้กฎหมายควรกำหนดให้นำเอาเชือกหรือวัสดุที่มีความหมายโดยเฉพาะบ่งบอกถึงการห้ามเข้าบริเวณสถานที่นั้น ๆ มากั้นรอบบริเวณดังกล่าว เพื่อห้ามบุคคลที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าไปในบริเวณนั้นให้ชัดเจนเพื่อเป็นการรักษาสภาพของสถานที่เกิดเหตุหรือสถานที่พบศพให้คงสภาพเดิมมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ และเมื่อมีกฎหมายให้อำนาจไว้อย่างชัดแจ้งพนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ไปถึงสถานที่เกิดเหตุก่อนก็ย่อมจะมีอำนาจที่จะสั่งห้ามบุคคล ไม่ให้เข้าไปในสถานที่ดังกล่าวได้

ดังนั้น ในกรณีนี้จึงเห็นควรให้ทำการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมายในส่วนของการคุ้มครองรักษาพยานหลักฐานในสถานที่เกิดเหตุ โดยบทบัญญัติของกฎหมายที่จะทำการแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวต้องมีหลักการที่มีลักษณะสำคัญดังนี้ คือ

- ห้ามมิให้บุคคลอื่นที่ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าไปในสถานที่เกิดเหตุ
- รักษาสถานที่เกิดเหตุให้อยู่ในสภาพเดิมมากที่สุด อย่าเปลี่ยนแปลงหรือโยกย้ายทำลายสิ่งอื่นใด หรือหากพบศพในสถานที่ดังกล่าวก็ไม่ควรเคลื่อนย้าย หรือเปลี่ยนแปลงสภาพท่าทางต่าง ๆ ของศพ
- มอบอำนาจให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจให้เป็นผู้รักษาและควบคุมสถานที่เกิดเหตุ รวมถึงบริเวณต่อเนื่องสถานที่เกิดเหตุไว้จนกว่าเจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะมาถึงและดำเนินการตรวจหรือค้นหาพยานหลักฐานต่าง ๆ เสร็จสิ้นสมบูรณ์แล้ว

- รายงานหรือแจ้งเหตุการณ์ดังกล่าวไปยังผู้บังคับบัญชา หรือเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ทราบโดยด่วน เพื่อจะได้มาทำการตรวจหาพยานหลักฐานยังสถานที่ดังกล่าวต่อไป

การแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมายในกรณีนี้เห็นว่าควรทำการเพิ่มเติมข้อกำหนดดังกล่าว ในส่วนของการสอบสวนในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยบัญญัติเป็นมาตรา 132 ทวิ เพิ่มเติมต่อจากมาตรา 132 ตามที่มีอยู่เดิม ซึ่งบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว ควรกำหนดถึงวิธีการที่จะใช้วัสดุหรืออุปกรณ์ที่สร้าง หรือนำมาใช้ในกรณีโดยเฉพาะล้อมหรือกั้นรอบบริเวณสถานที่เกิดเหตุ เพื่อรักษาสถานที่เกิดเหตุไว้ให้คงอยู่ในสภาพเดิมมากที่สุด

สำหรับในส่วนของบทบัญญัติมาตรา 149 นั้น เห็นว่าควรทำการแก้ไขเพิ่มเติมเนื้อหาในส่วนนี้เข้าไปด้วย เพื่อให้การใช้กฎหมายดำเนินไปอย่างสอดคล้องต้องกัน โดยอาจเพิ่มให้มีอนุมาตรา 3 เข้าไป ซึ่งอาจกำหนดไว้ว่าห้ามบุคคลอื่นใดที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าไปในบริเวณสถานที่พบศพ ก่อนเจ้าหน้าที่จะทำการตรวจสภาพศพ และค้นหาพยานหลักฐานต่าง ๆ เสร็จสิ้นสมบูรณ์แล้ว ยกเว้นกรณีที่มีเหตุจำเป็นหรือเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจได้อนุญาตแล้ว

4.1.3 วิเคราะห์การไต่สวนชั้นสูตรพลิกศพ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 วรรคสามถึงวรรคแปด กำหนดให้การไต่สวนชั้นสูตรพลิกศพเป็นกระบวนการในชั้นศาลที่กฎหมายบัญญัติให้ผู้พิพากษาเข้ามาเกี่ยวข้องภายหลังการชันสูตรพลิกศพในชั้นของพนักงานสอบสวนและฝ่ายแพทย์ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว สำหรับกรณีเฉพาะคดีการตายที่เกิดจากการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติตามหน้าที่ หรือที่เรียกกันว่า “คดีวิสามัญฆาตกรรม” และการตายที่เกิดขึ้นในระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงาน รวมทั้งการตายของผู้ต้องขังในเรือนจำด้วย

1. วิเคราะห์ถึงประโยชน์ของกระบวนการไต่สวนชั้นสูตรพลิกศพในปัจจุบัน

กระบวนการนี้เริ่มโดยให้พนักงานสอบสวนผู้ชันสูตรพลิกศพส่งสำนวนให้พนักงานอัยการเพื่อยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นให้ทำการไต่สวนโดยเปิดเผยในชั้นศาล เพื่อเปิดโอกาสให้ญาติของผู้ตายยื่นคำร้องขอเข้ามาซักถามพยานที่พนักงานอัยการนำสืบ ซึ่งในชั้นตอนนี้เห็นได้ว่า การไต่สวนชั้นสูตรพลิกศพนั้นแท้จริงแล้วมิใช่กระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีในชั้นศาลแต่อย่างใด แต่ถือเป็นขั้นตอนหนึ่งของกระบวนการชันสูตรพลิกศพที่กฎหมายบัญญัติให้ผู้พิพากษาเข้ามา ควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานของรัฐในการกระทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายอันเนื่องมาจากการอ้างว่าปฏิบัติตามหน้าที่เพียงเท่านั้น โดยจุดประสงค์ในการไต่สวนนี้ก็เพื่อให้ศาลพิจารณาและทำคำสั่งว่าผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อไร เหตุและพฤติการณ์ที่ตายเป็นอย่างใด ซึ่งศาลไม่อาจทำการไต่สวนไปถึงประเด็นที่ว่า การตายของผู้ตายนั้นเกิดจากการจงใจหรือประมาทเลินเล่อในการปฏิบัติของเจ้าพนักงาน ตลอดจนไม่อาจพิจารณาถึงว่า การกระทำของเจ้าพนักงานนั้นเป็นการกระทำที่พอสมควรแก่เหตุหรือไม่ ฉะนั้น จึงเห็นได้ว่า แม้เจตนารมณ์ของ

กฎหมายดังกล่าวต้องการที่จะให้กระบวนการไต่สวนชั้นอุทธรณ์คดีนี้มีขึ้นเพื่อให้ศาลทำการตรวจสอบการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานของรัฐอีกชั้นหนึ่งก็ตาม แต่กระบวนการนี้กฎหมายกลับบัญญัติให้ศาลมีอำนาจทำได้เพียงการทบทวนประเด็นการให้ความเห็นของผู้ทำการชั้นอุทธรณ์คดีที่ได้ดำเนินการมาในชั้นต้นเท่านั้น ผลที่ได้ออกมาจึงดูไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมายสักเท่าใด ดังนั้น จึงเกิดปัญหาข้อสงสัยขึ้นมาว่า แท้จริงแล้วกระบวนการในการไต่สวนชั้นอุทธรณ์คดีที่มีอยู่ในปัจจุบัน มีประโยชน์หรือไม่ ใ้ควบคุมตรวจสอบหรือจำกัดอำนาจกระทำการดังกล่าวของเจ้าพนักงานได้จริงหรือไม่ การจะหาคำตอบสำหรับปัญหาในเรื่องนี้ได้ จำต้องวิเคราะห์โดยพิจารณาถึงประวัติความเป็นมาของกฎหมายเกี่ยวกับการชั้นอุทธรณ์คดีพร้อมกับเหตุผลที่ใช้อ้างอิงเพื่อเปลี่ยนวิธีการชั้นอุทธรณ์คดีสำหรับในกรณีดังกล่าวด้วย

ประวัติความเป็นมา :

จากเนื้อหาที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 พอที่จะทำให้ทราบถึงประวัติความเป็นมาของกฎหมายในเรื่องที่เกี่ยวกับการชั้นอุทธรณ์คดีพร้อมกับเหตุผลที่ใช้อ้างอิงเพื่อเปลี่ยนแปลงวิธีการชั้นอุทธรณ์คดีในกรณีดังกล่าวในแต่ละยุคแต่ละสมัยที่ผ่านมา ได้ว่าเหตุที่จะต้องมีการชั้นอุทธรณ์คดีและไต่สวนชั้นอุทธรณ์คดีในคดีวิสามัญฆาตกรรมก็สืบเนื่องจาก เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ก่อให้เกิดความตายหรือตายอยู่ในระหว่างการควบคุมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทำให้รัฐตกอยู่ในฐานะเป็นผู้ถูกกล่าวหา ดังนั้นเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนและเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมมากขึ้น จึงต้องใช้วิธีการพิเศษกว่าคดีฆาตกรรมทั่วไปและได้เปลี่ยนแปลงวิธีการกันมาหลายครั้งตามลำดับดังนี้³⁷

1) พระราชบัญญัติชั้นอุทธรณ์คดี พ.ศ. 2457 มาตรา 8 วรรคสองให้การชั้นอุทธรณ์คดีการตายโดยฆาตกรรมอย่างวิสามัญกระทำโดยพนักงาน 3 คน ประกอบด้วยข้าราชการหัวหน้ากรมหรือกองของพนักงานซึ่งทำให้ตายคนหนึ่ง ข้าราชการซึ่งเป็นเจ้ากระทรวงผู้ปกครองท้องที่เลือกและตั้งคนหนึ่ง และข้าราชการซึ่งเป็นฝ่ายตุลาการซึ่งเจ้ากระทรวงยุติธรรมเลือกและตั้งอีกคนหนึ่ง เมื่อชั้นอุทธรณ์คดีเสร็จแล้วต้องรีบทำรายงานเสนอต่อผู้สำเร็จราชการมณฑลภายใน 7 วัน แล้วผู้สำเร็จราชการมณฑลจะมีคำสั่งคดีเรื่องนั้นโดยอนุมัติเสนาบดีผู้บัญชาการปกครองท้องที่ต่อไป ฉะนั้น ในเรื่องนี้จะเห็นได้ว่าการชั้นอุทธรณ์คดีและการไต่สวนคดีวิสามัญฆาตกรรมตามกฎหมายเดิมมิได้กระทำในศาล เพียงแต่ให้มีข้าราชการการฝ่ายตุลาการไปร่วมในการชั้นอุทธรณ์คดีเท่านั้น แต่กรณีดังกล่าวจะต้องมาร่วมกระทำการพร้อมกันในขณะนั้นด้วยเสมือนหนึ่งเป็นองค์คณะในการไต่สวนชั้นอุทธรณ์คดีในคดีวิสามัญฆาตกรรมนั่นเอง

³⁷ กุลพล พลวัน , "การชั้นอุทธรณ์คดีในคดีวิสามัญฆาตกรรม" , วารสารอัยการ (ปีที่ 3 ฉบับที่ 33 กันยายน 2533) : 24 - 25.

2) ต่อมาเมื่อมีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477 มาตรา 150 ก็ได้บัญญัติให้การชันสูตรพลิกศพในคดีวิสามัญฆาตกรรมต้องกระทำร่วมกัน 3 ฝ่าย คือ พนักงานสอบสวน แพทย์ และผู้พิพากษาศาลชั้นต้น ทำนองเดียวกับพระราชบัญญัติชันสูตรพลิกศพ พ.ศ. 2457

3) ในปี พ.ศ. 2499 ได้มีการตราพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2499 แก้ไขข้อความใน มาตรา 150 โดยให้การชันสูตรพลิกศพและการไต่สวนคดีวิสามัญฆาตกรรมต้องกระทำในศาลโดยพนักงานอัยการเป็นผู้ยื่นคำร้อง และญาติผู้ตายมีสิทธิซักถามพยานที่พนักงานอัยการนำเข้าสู่สืบและนำสืบพยานอื่นได้

เหตุผลที่เปลี่ยนจากการให้ผู้พิพากษาไปร่วมชันสูตรพลิกศพ มาใช้วิธีการไต่สวนในศาลในคดีวิสามัญฆาตกรรม ก็เนื่องมาจาก การไต่สวนในศาลเป็นการกระทำที่เปิดเผยประชาชนทั่วไปมีสิทธิเข้าฟังได้ และทำให้แน่ใจว่าได้ผ่านการพิจารณาจากสถาบันยุติธรรมทางศาล และเหตุผลที่ว่า การไต่สวนในศาลเป็นการเปิดโอกาสให้ญาติผู้ตายได้ใช้สิทธิซักถามพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่พนักงานอัยการนำเข้าสู่สืบในศาลและมีสิทธิอ้างพยานหลักฐานเข้าสู่สืบได้ด้วย อันเป็นการให้ความยุติธรรมแก่ทุกฝ่าย ประกอบกับตามมาตรา 150 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเดิมซึ่งกำหนดให้การชันสูตรพลิกศพคดีวิสามัญฆาตกรรมที่กระทำโดยพนักงานสอบสวน แพทย์ และผู้พิพากษานั้นได้มีข้อโต้แย้งว่าเป็นการไม่เหมาะสม คือ

- การชันสูตรพลิกศพคดีวิสามัญแม้จะให้ผู้พิพากษาซึ่งเป็นฝ่ายยุติธรรมเข้าไปร่วมในการชันสูตรอันเป็นหลักประกันในความถูกต้องและยุติธรรมนั้น ในทางปฏิบัติไม่เกิดผลเท่าที่ควร เพราะเมื่อมีการแจ้งว่าเกิดการตายขึ้นกว่าผู้พิพากษาและแพทย์จะไปถึงสภาพของศพก็มักจะถูกจัดวางไว้ในสภาพที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง อันเป็นผลให้เชื้ออำนาจประโยชน์แก่เจ้าพนักงานผู้ก่อให้เกิดการตาย บางครั้งก็นำเปื่อยยากแก่การพิสูจน์

- การชันสูตรพลิกศพโดยมีผู้พิพากษาไปร่วมชันสูตรนั้นไม่มีผลในทางคดีมากนัก เพราะคณะกรรมการผู้ทำการชันสูตรพลิกศพคดีวิสามัญฆาตกรรมมีหน้าที่แสดงความเห็นแต่เพียงเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย ผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด ใครเป็นผู้ทำให้ตาย ไม่ได้ชี้ความผิดหรือไม่ผิดแห่งการกระทำของเจ้าพนักงานผู้กระทำให้ตาย

- การให้ผู้พิพากษาซึ่งจะเป็นผู้พิจารณาพิพากษาคดีในกรณีที่อาจมีการฟ้องร้องเจ้าพนักงานผู้ก่อให้เกิดความตายไปร่วมชันสูตรพลิกศพ ก็เท่ากับยอมรับสภาพข้อเท็จจริงบางอย่างได้ล่วงหน้าอาจทำให้เกิดการโน้มเอียงไปในทางใดทางหนึ่งก็ได้ และส่งผลให้ประชาชนอาจขาดความเชื่อมั่นในสถาบันศาลได้

4) ในปี พ.ศ. 2515 ได้มีประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 333 พ.ศ. 2515 ข้อ 2 แก้ไขเปลี่ยนแปลงวิธีการชันสูตรพลิกศพและการไต่สวนคดีวิสามัญฆาตกรรมในศาลเสียใหม่ โดย

ได้นำเอาวิธีการชั้นสูตรพลิกศพทำนองเดียวกับมาตรา 150 ตามกฎหมายเดิม โดยให้มีเจ้าหน้าที่ 3 ฝ่ายคือ พนักงานสอบสวน แพทย์ และพนักงานอัยการ ร่วมกันชั้นสูตรพลิกศพ

เหตุผลที่เปลี่ยนจากวิธีการไตสวนในศาลมาใช้วิธีการให้พนักงานอัยการเข้าร่วมชั้นสูตรพลิกศพ ตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับดังกล่าว พอสรุปได้ดังนี้คือ

- ประสงค์จะให้พนักงานอัยการได้มีส่วนร่วมในการชั้นสูตรพลิกศพ และในฐานะที่พนักงานอัยการเป็นคนกลางก็ย่อมจะทำให้ประชาชนได้มีความมั่นใจว่าการดำเนินงานของพนักงานสอบสวนนั้นมีคนกลางทำหน้าที่ตรวจสอบให้ความเป็นธรรมแก่ประชาชน

- การให้พนักงานอัยการเข้ามามีส่วนร่วมในการชั้นสูตรพลิกศพตั้งแต่ในระยะแรกนี้ทำให้ทุกอย่างเป็นไปได้โดยรวดเร็ว นอกจากนั้นวิธีการไตสวนชั้นสูตรพลิกศพของศาลความจริงก็ได้เกิดผลแตกต่างจากวิธีที่ให้อัยการเข้าร่วมในการชั้นสูตรพลิกศพ เพราะการไตสวนของศาลคงชี้แต่เพียงว่าการตายนั้นเกิดขึ้นจากอะไรไม่อาจชี้ได้ว่าใครเป็นผู้กระทำ และในที่สุดก็ต้องส่งเรื่องมายังพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบอีกนั่นเอง เนื่องจาก กระบวนการไตสวนชั้นสูตรพลิกศพนั้นถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการสอบสวน แม้จะกระทำโดยศาล แต่ก็ยังเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและกระทำไปเพื่อที่จะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ ฉะนั้น ขั้นตอนดังกล่าวจึงถือมิได้ว่าเป็นกระบวนการพิจารณาและพิพากษาคดีในชั้นศาล ตามที่ปรากฏอยู่ในภาค 3 เรื่องวิธีพิจารณาในศาลชั้นต้นในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแต่อย่างใด

- การไตสวนชั้นสูตรพลิกศพของศาลเป็นวิธีการที่ล่าช้า เนื่องจากมีวิธีการที่ให้ญาติผู้ต้องหาร้องต่อศาลได้ ซึ่งถ้ามองอีกด้านหนึ่งวิธีการเช่นว่านั้น พนักงานสอบสวนเองย่อมต้องได้รับความทุกข์ทรมานทางจิตใจอย่างมาก เนื่องจากต้องรอผลการวินิจฉัยในที่สุดจนกว่าอัยการจะได้มีคำสั่งเกี่ยวกับคดีนั้น ดังนั้น การให้อัยการเข้ามามีส่วนร่วมเสียแต่ในระยะเริ่มแรกย่อมทำให้ทราบถึงผลการวินิจฉัยในกรณีที่ว่า การตายเกิดจากการกระทำของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือไม่ ได้อย่างรวดเร็ว (คำชี้แจงของผู้แทนกรมตำรวจในฐานะผู้แทนกระทรวงมหาดไทย ต่อคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในการประชุมครั้งที่ 502-23/2517 เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2517)³⁸

5) ในที่สุดเมื่อปี พ.ศ. 2523 ก็ได้มีการแก้ไขมาตรา 150 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอีก โดยได้แก้ไขให้กลับไปใช้วิธีการไตสวนชั้นสูตรพลิกศพในกรณีที่มีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่อีกครั้งหนึ่งจนกระทั่งถึงปัจจุบัน

³⁸ เรื่องเดียวกัน , หน้า 27.

เหตุผลที่มีการเปลี่ยนแปลงกฎหมายดังกล่าว เนื่องจากว่าเมื่อมีประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 333 พ.ศ. 2515 ใช้แล้วปรากฏว่า เจ้าพนักงานที่มีอำนาจตามกฎหมายบางแห่งได้ใช้ตำแหน่งหน้าที่ไปในทางมิชอบ เช่น เมื่อยิงราษฎรตายหรือทำร้ายราษฎรถึงแก่ความตายแล้วมักจะทำเป็นวิสามัญฆาตกรรม และสรุปสำนวนส่งให้อธิบดีกรมอัยการวินิจฉัยโดยไม่ต้องให้ศาลทำการไต่สวนก่อน ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ตายขึ้น ซึ่งญาติของผู้ตายไม่สามารถนำพยานเข้าสืบเป็นการให้อำนาจพนักงานสอบสวนมากเกินไป จึงสมควรยกเลิกประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 333 ข้อ 2 และให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 ที่ถูกยกเลิกให้มีผลบังคับใช้ต่อไป³⁹ ซึ่งเหตุผลดังกล่าวปรากฏอยู่ในบันทึกหลักการและเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2523

ตัวอย่างกรณีศึกษา⁴⁰ :

ตัวอย่างที่จะนำมาใช้เป็นกรณีศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการตายประเภทที่ต้องใช้วิธีการชันสูตรพลิกศพในกรณีพิเศษตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 วรรคสามถึงวรรคแปด ในที่นี้ผู้เขียนขอนำเรื่องของ “ผู้ต้องหาปล้นธนาคาร ผูกคอตายในห้องซัง” ที่ปรากฏเป็นข่าวในหนังสือพิมพ์รายวันเมื่อประมาณเดือนมกราคม 2540 มาเป็นกรณีศึกษาวิเคราะห์ถึงปัญหากระบวนการชันสูตรพลิกศพในกรณีดังกล่าว เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขต่อไป

ข้อเท็จจริงจากข่าวดังกล่าวที่ว่า “มีผู้ต้องหาปล้นธนาคารซึ่งถูกขังอยู่ที่สถานีตำรวจนครบาลบางกอกน้อย แล้วถึงแก่ความตายโดยมีเชือกผูกกรองเท้าของเขาเองข้างหนึ่งรัดรอบคอ และอีกปลายข้างหนึ่งผูกกับลูกกรงห้องซัง สภาพศพของผู้ตายอยู่ในท่านั่งพิงกำแพง ก่อนตายประมาณ 1 ชั่วโมงเศษ ผู้ตายได้ให้สัมภาษณ์แก่นักข่าวหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งถึงวิถีชีวิตและการประกอบอาชีพกรรมของเขา” จากกรณีดังกล่าว ประเด็นการตายอาจพิจารณาได้เป็น 2 ประเด็นคือ⁴¹

- ประเด็นที่ 1 ผู้ตายตายจากเชือกผูกกรองเท้ารัดคอหรือไม่ ประเด็นนี้ต้องพิจารณาจากสภาพศพภายนอกว่ามีร่องรอยการต่อสู้ หรือมีบาดแผลอื่นตามร่างกายของศพหรือไม่ ศพมีอาการแสดงของการขาดอากาศชัดเจนหรือไม่ ได้แก่ ริมฝีปากเขียวคล้ำ เยื่อตาสีขาว

³⁹ เรื่องเดียวกัน , หน้า 23 - 24.

⁴⁰ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, “ผู้ต้องหาปล้นธนาคาร ผูกคอตายในห้องซัง กรณีศึกษาทางนิติเวชศาสตร์, วารสารคลินิก (ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 กุมภาพันธ์ 2540) : 97 - 101.

⁴¹ เรื่องเดียวกัน , หน้า 99 - 100.

อาจมีจุดหรือจำเลือดออกให้เห็นได้เป็นจุดหรือเป็นหย่อม ๆ เป็นต้น นอกจากนั้นต้องพิจารณาว่า เชือกยาวและเหนียวพอที่จะกอดหลอดเลือดที่ลำคอลงไปได้หรือไม่ การตายที่เกิดจากการที่มีการรัด หรือกอดบริเวณลำคอด้านหน้านั้น ต้องการแรงเท่ากับน้ำหนักเพียง 5 กิโลกรัม ก็ทำให้ตายได้ เพราะฉะนั้นการใช้น้ำหนักตัวถ่วงให้รอยรัดที่คอกดลงไปในนั้น ใช้เพียงส่วนหนึ่งของน้ำหนักตัวเท่านั้น คนตายจึงอาจจะอยู่ในท่ายื่นงอเข่า ทำนั้งโน้มตัวไปด้านหลังหรือทำนอนเอาคอพาดเชือก ก็ทำให้ ตายได้ทั้งสิ้นและเพื่อให้แน่ชัดว่าตายเพราะการรัดของเชือกจริง ก็ควรมีการผ่าศพโดยละเอียดเพื่อ หาสาเหตุการตายอย่างอื่นด้วย ถ้าไม่พบเหตุอื่นก็สามารถยืนยันได้ชัดว่าตายเพราะเชือกรัดคอจริง

- ประเด็นที่ 2 คือ การรัดคอหรือผูกคอตันเกิดจากทำตนเองหรือถูกผู้อื่นทำ กรณีนี้ถ้าเป็นกรณีถูกผู้อื่นทำอาจพบร่องรอยการต่อสู้ เว้นแต่ขณะนั้นผู้ถูกกระทำไม่รู้ตัวหรือกำลัง หลับ คนร้ายย่องเข้ามาเอาเชือกทำเป็นห่วงรัดคอโดยเร็วก็อาจเป็นได้ แต่การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ ว่ามีร่องรอยการต่อสู้หรือไม่ ลักษณะปมและการผูกเชือกคนอื่นจะทำได้หรือไม่ สิ่งเหล่านี้จะช่วย อธิบายในประเด็นนี้ได้

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการตอบปัญหาจากทั้ง 2 ประเด็นดังกล่าวได้ จำต้องมีการรวบรวม ข้อมูลต่าง ๆ จากการตรวจสอบสถานที่พบศพ และสภาพศพในสถานที่โดยละเอียดรวมทั้งการผ่าศพ ตรวจสอบโดยละเอียดด้วย ซึ่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้นอกจากบทบัญญัติในประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 ก็ได้แก่ ระเบียบกรมตำรวจว่าด้วย อำนาจและหน้าที่ใน การชันสูตรพลิกศพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2528 ข้อ 317 ซึ่งในเนื้อหาของกฎหมายทั้งสองก็มีเนื้อความ ที่มีหลักการเหมือนกันก็คือ ให้พนักงานสอบสวนกับฝ่ายแพทย์ทำการชันสูตรพลิกศพร่วมกัน เหตุที่ กฎหมายบัญญัติไว้เช่นนี้ก็น่าจะมีเจตนารมณ์ที่จะให้เจ้าหน้าที่ทั้ง 2 ฝ่ายทำหน้าที่พร้อม ๆ กัน เพื่อเป็นการตรวจสอบหลักฐานต่าง ๆ ที่พบอยู่ที่ศพ หรือบริเวณที่พบศพพร้อมกันทั้ง 2 ฝ่าย โดย ทั้ง 2 ฝ่ายจะตรวจสอบรับรองการทำงานซึ่งกันและกันเป็นสำคัญ แม้บทบัญญัติของกฎหมายทั้งสองนี้จะมีได้ระบุไว้ชัดเจนว่าต้องทำพร้อมกันก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติที่ดำเนินอยู่ในปัจจุบันกลับ พบว่าได้แยกกันทำคนละส่วน กล่าวคือ พนักงานสอบสวนตรวจดูศพและหลักฐาน ณ สถานที่พบ ศพก่อนแล้วจึงส่งศพไปให้แพทย์ทำการตรวจศพ (ไม่ว่าจะผ่าศพหรือไม่) โดยไม่ทราบหลักฐาน จากสถานที่พบศพ แต่แพทย์หรือพนักงานฝ่ายแพทย์ก็ต้องลงชื่อเป็นผู้ร่วมชันสูตรพลิกศพตาม แบบฟอร์มที่มีอยู่ ทำให้ทั้งพนักงานสอบสวนและแพทย์ซึ่งทำงานแยกส่วนกัน ไม่อาจให้ความเห็น ได้อย่างมั่นใจทั้ง 2 ประเด็นดังกล่าว และยังทำให้การปฏิบัติงานของทั้ง 2 ฝ่ายขาดการตรวจสอบ ซึ่งกันและกัน นอกจากนั้นยังขาดการตรวจสอบจากบุคคลภายนอก จึงก่อให้เกิดการเคลือบแคลง สงสัยอยู่ไม่น้อยเพราะหน่วยงานของกรมตำรวจยุคปัจจุบันอยู่ในภาวะวิกฤตศรัทธาเป็นอย่างยิ่ง

จากกรณีศึกษาที่นำมาพิจารณาตามข้างต้น เมื่อพนักงานสอบสวนพบว่าผู้ต้องหา ตายอยู่ในห้องซึ่งโดยมีเชือกผูกกรองเท้าข้างหนึ่งผูกติดกับลูกกรงและผูกรอบคอ พนักงานสอบสวน

จึงได้เชิญนายตำรวจจากกองพิสูจน์หลักฐานมาเก็บหลักฐานต่าง ๆ ร่วมกัน โดยไม่มีแพทย์ของโรงพยาบาลตำรวจหรือแพทย์ของสถาบันนิติเวชวิทยามาร่วมด้วย และเนื่องจากเวลาพบศพเป็นเวลากลางคืนเมื่อมีการชันสูตรพลิกศพโดยไม่มีแพทย์ ผลของการชันสูตรเบื้องต้นก็ยังไม่อาจสรุปได้ว่าทำตนเองหรือถูกผู้อื่นทำร้าย แม้ว่าตามสภาพภายนอกร่างกายของศพไม่พบบาดแผลใด ๆ ก็ตาม ฉะนั้น จึงต้องส่งศพไปผ่าพิสูจน์ที่สถาบันนิติเวชวิทยาด้วย และต้องให้แพทย์ร่วมลงนามในการชันสูตรพลิกศพด้วย จึงจะทำให้การชันสูตรนั้นชอบด้วยกฎหมาย⁴² จุดนี้ผู้เขียนเห็นว่าถ้าจะให้ไปปฏิบัติตามเจตนารมณ์ของกฎหมายในเรื่องนี้จริงแล้วในการชันสูตรพลิกศพของผู้ตายรายนี้ ควรจะมีแพทย์ของโรงพยาบาลตำรวจหรือแพทย์ของสถาบันนิติเวชวิทยา มาร่วมกระทำการในที่เกิดเหตุในขณะเวลานั้นด้วย เพราะจะส่งผลให้ได้ผลการตรวจชันสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ ได้ข้อมูลพยานหลักฐานที่เป็นรายละเอียดต่าง ๆ ครบถ้วน โอกาสที่ผลการตรวจชันสูตรที่ออกมาจะผิดพลาดจึงมีน้อยมาก ประกอบกับทำให้การทำงานของทั้ง 2 ฝ่ายมีการตรวจสอบและถ่วงดุลซึ่งกันและกัน ทำให้ภาพลักษณ์ของการปฏิบัติงานที่ออกมามีความโปร่งใสยิ่งขึ้น

นอกจากนั้น เนื่องจากการตายในกรณีดังกล่าวเป็นการตายที่อยู่ในระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงาน ฉะนั้นประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 วรรคสาม ยังได้กำหนดให้ทำการไต่สวนการชันสูตรพลิกศพอีกชั้นตอนหนึ่งด้วย สำหรับการไต่สวนชันสูตรพลิกศพนี้ ถ้าเป็นการตายที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน กฎหมายก็มีได้เปิดโอกาสให้ศาลไต่สวนไปจนถึงประเด็นว่า การกระทำของเจ้าพนักงานนั้นกระทำเกินกว่าเหตุหรือไม่ กระบวนการไต่สวนชันสูตรพลิกศพ จึงไม่อาจตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ⁴³ เนื่องจากในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 วรรคสาม กำหนดให้อำนาจศาลทำการไต่สวนและทำคำสั่งได้เพียงแสดงว่าผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด และกล่าวถึงเหตุและพฤติการณ์ที่ตายเท่านั้น หรือหากเป็นการตายโดยคนทำร้ายก็ให้กล่าวหาว่าใครเป็นผู้กระทำเท่าที่จะทราบได้เพียงเท่านั้น ซึ่งคำว่า “เหตุที่ตาย” ก็หมายถึง สาเหตุที่ทำให้เกิดการตายนั้น โดยมีอยู่ 5 สาเหตุด้วยกัน คือ ตายจากบาดแผล ตายจากการขาดอากาศ ตายจากการขาดสารอาหาร ตายจากสารทางกายภาพ หรือ ตายจากสารพิษ ส่วนคำว่า “พฤติการณ์ที่ตาย” นั้น หมายความว่า การตายนั้นเกิดจากอะไรซึ่งในที่นี้มีอยู่เพียง 3 กรณี คือ เกิดจากการฆ่าตัวตาย ถูกฆ่าตาย หรือ ตายจากอุบัติเหตุเท่านั้น ฉะนั้น การที่ศาลจะทำการไต่สวนเพื่อหาข้อพิสูจน์ในประเด็นที่ว่า การกระทำของเจ้าพนักงานนั้นเกินกว่าเหตุหรือไม่ จึงกระทำไม่ได้ เพราะประเด็นดังกล่าวมิใช่เรื่องของ

⁴² เรื่องเดียวกัน , หน้า 99.

⁴³ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์ , “วิสามัญฆาตกรรมกับการไต่สวนชันสูตรพลิกศพ” , วารสารคลินิก , 2535 :

เหตุหรือพฤติการณ์ที่ตายแต่อย่างใด จึงเป็นประเด็นพิสูจน์ที่อยู่นอกเหนืออำนาจที่จะกระทำได้ตามกฎหมาย

ดังนั้นสำหรับกรณีการตายในระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงานดังเช่นในตัวอย่างกรณีศึกษานี้ศาลก็อาจสรุปได้ว่า เป็นการตายที่เกิดจากการทำร้ายโดยผู้อื่นหรือใครน่าจะเป็นผู้ต้องสงสัยมากที่สุดได้

ในเรื่องนี้ ร้อยตำรวจเอก มนต์รี จิตริวิวัฒน์ (ยศขณะนั้น) ได้เคยให้ความเห็นในวิทยานิพนธ์เรื่อง “วิสามัญฆาตกรรม : ศึกษาเฉพาะกรณีเจ้าพนักงานตำรวจ” ไว้ว่า ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการไต่สวนการตายนี้ทั้งตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายและตามทางปฏิบัติที่เป็นอยู่ในปัจจุบันไม่เป็นการให้ความคุ้มครองต่อสิทธิแห่งการมีชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ หรือทรัพย์สินของบุคคลไว้เท่าที่ควร และไม่เป็นมาตรการในการที่จะควบคุมตรวจสอบ เกี่ยวกับการปฏิบัติตามหน้าที่ของเจ้าพนักงานในการที่ได้กระทำการใช้กำลังขั้นรุนแรงถึงตาย โดยกระทำให้อันตรายถึงแก่ความตายอันเนื่องมาจากการปฏิบัติตามหน้าที่นั้นได้ ทั้งนี้เนื่องจากตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายได้ให้อำนาจแก่ศาลที่จะกระทำได้ก็แต่เพียงพิจารณาว่ามีคำสั่งว่าผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด เหตุและพฤติการณ์ที่ตาย ถ้าหากผู้ตายได้ตายอันเนื่องมาจากเจ้าพนักงานกระทำให้ตายก็ระบุแต่เพียงว่าใครทำให้ตายเท่านั้น ซึ่งตามบัญญัติดังกล่าวศาลที่พิจารณาไต่สวนคดีเกี่ยวกับการตายของบุคคลที่ถูกเจ้าพนักงานกระทำให้ตายดังกล่าวนี้ ไม่อาจที่จะพิจารณาก้าวล่วงไปถึงขนาดที่ว่าการที่เจ้าพนักงานกระทำให้ผู้ตายถึงแก่ความตายนั้นมีมูลเป็นความผิดตามกฎหมายหรือไม่ อย่างไรจริงอยู่ แม้ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายจะให้อำนาจศาลที่จะพิจารณาเพื่อความเป็นธรรมและเพื่อความยุติธรรม ศาลอาจจะเรียกพยานหลักฐานอื่น ๆ ที่สืบไปแล้วหรือที่ยังมิได้นำมาสืบเพิ่มเติมก็ได้ แต่กรณีดังกล่าวก็เป็นเพียงให้ความจริงว่าผู้ตายเป็นใคร ตายที่ไหน เมื่อใด ใครเป็นผู้ทำให้ตาย ดังที่ได้กล่าวมาแล้วเท่านั้น⁴⁴

สำหรับเรื่องนี้ผู้เขียนเห็นว่าการไต่สวนชั้นสูตรพลิกศพจะเป็นไปในแง่ของ “รูปแบบ” มากกว่า “เนื้อหา” ที่จะได้รับ ฉะนั้น หากกระบวนการในการชันสูตรพลิกศพสมบูรณ์และถูกต้องตามเจตนารมณ์ของกฎหมายตั้งแต่ขั้นต้นแล้ว ผลการตรวจชันสูตรย่อมมีประสิทธิภาพและได้ผลที่ถูกต้อง ซึ่งอาจจะไม่จำเป็นต้องอาศัยการไต่สวนชั้นสูตรพลิกศพก็ได้ โดยกรณีดังกล่าวอาจจะมีการแก้ไขกฎหมายโดยตัดเรื่องการไต่สวนชั้นสูตรพลิกศพดังกล่าวออกไปเสียก็ได้ เพราะแม้มีขั้นตอนการไต่สวนในศาลดังที่ปฏิบัติกันอยู่ในปัจจุบันนี้ก็มิได้ให้ผลเป็นการตรวจสอบการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานโดยแท้จริงแต่อย่างใด แต่กลับส่งผลเป็นการเพิ่มขั้นตอนการทำงานซึ่งนับว่า

⁴⁴ มนต์รี จิตริวิวัฒน์, “วิสามัญฆาตกรรม : ศึกษาเฉพาะกรณีเจ้าพนักงานตำรวจ” (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531), หน้า 105.

เป็นการเสียเวลาและเพิ่มความยุ่งยากโดยใช่เหตุ แต่อย่างไรก็ดีหากปัจจุบันยังมิได้มีการแก้ไขกฎหมายในเรื่องของกระบวนการชั้นสูตรพลิกศพในขั้นต้นให้มีประสิทธิภาพและสมบูรณ์ชัดเจนแล้ว กระบวนการไตสวนชั้นสูตรพลิกศพในศาลก็ยังพอมีประโยชน์อยู่บ้าง แม้จะไม่ได้ผลในแง่ของ “เนื้อหา” มากนักก็ตาม แต่ทั้งนี้ พนักงานอัยการและศาล จะต้องร่วมมือกันในการตรวจสอบและค้นหาความจริงในกระบวนการไตสวนดังกล่าวให้จริงจังมากกว่านี้

นอกจากนี้ ผู้เขียนยังมีความเห็นเพิ่มเติมอีกว่า ในหลายประเทศการชั้นสูตรพลิกศพจะกระทำโดยผู้พิพากษาหรือพนักงานอัยการกับแพทย์ ดังเช่น ประเทศเยอรมัน ประเทศอิตาลี เป็นต้น วิธีการในลักษณะนี้ในอดีตประเทศไทยเราเคยมีการนำมาใช้แล้ว แม้จะจำกัดเฉพาะกรณีที่เจ้าพนักงานมีส่วนเกี่ยวข้องกับการตายก็ตาม รูปแบบการชั้นสูตรพลิกศพที่ให้ผู้พิพากษาหรือพนักงานอัยการเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการชั้นสูตรพลิกศพนี้ก็นับได้ว่าเป็นการตรวจสอบและการถ่วงดุลที่ดีประกอบกับเป็นไปในลักษณะที่ทันท่วงทีเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับกระบวนการในกรณีไตสวนชั้นสูตรพลิกศพของประเทศไทยที่ใช้อยู่ในปัจจุบันแล้วจะพบได้ว่า ยังมีได้มีการปฏิบัติอย่างจริงจังพนักงานอัยการผู้มีหน้าที่ยื่นคำร้องขอให้ไตสวนมักจะถูกมองว่าเป็นพวกเดียวกับตำรวจ และศาลก็มักมีบทบาทในลักษณะที่วางเฉยโดยไม่เข้ามาค้นหาความจริงด้วยตนเองอย่างกระตือรือร้น (Active) นัก⁴⁵ และนอกจากนี้การนำสืบหลักฐานผลการชั้นสูตรยังทำได้ยากมากจึงอาจกล่าวได้ว่าภาครไตสวนชั้นสูตรพลิกศพที่ทำอยู่ในปัจจุบัน มีลักษณะเป็นการให้ความเป็นธรรมในแง่ “รูปแบบ” มากกว่าใน “เนื้อหา” ทำให้กระบวนการดังกล่าวไม่สามารถจะเป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้อย่างแท้จริง

สำหรับประเด็นในเรื่องแนวทางการพัฒนาหรือแก้ไขกฎหมายในเรื่องนี้ เนื่องจากจะต้องนำข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากการวิจัยเอกสารประกอบกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของบุคคลจากอาชีพต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการชั้นสูตรพลิกศพ มาเรียบเรียงวิเคราะห์ถึงเหตุปัจจัยและความน่าจะเป็นไปได้ สำหรับที่จะสร้างหรือบัญญัติกฎหมายใหม่ขึ้นมา ดังนั้น ผู้เขียนจึงจะขอเสนอเนื้อหาในส่วนนี้ในบทที่ 6 ต่อไป

2. วิเคราะห์การไตสวนชั้นสูตรพลิกศพตามร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับใหม่) กับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับที่ 16) พ.ศ. 2540

ตั้งแต่ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงระบบการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขนั้น ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญมาถึง 16 ฉบับ ซึ่งกระบวนการในการร่างรัฐธรรมนูญใน 15 ฉบับแรกนั้นประชาชนแทบ

⁴⁵ กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, “งานนิติเวชกับการดำเนินคดีอาญา : บทบาทที่ต้องทบทวน”, มติชน (วันที่ 6 ตุลาคม 2537) : 20.

จะมีได้เข้าไปเกี่ยวข้องหรือรับรู้ด้วยเลย แต่เมื่อมาถึงปัจจุบันความตื่นตัวของประชาชนในเรื่องความเป็นประชาธิปไตยและสิทธิเสรีภาพของประชาชนมีมากขึ้น จึงก่อให้เกิดกระแสเรียกร้องของประชาชนให้มีการปฏิรูปการเมือง โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการร่างรัฐธรรมนูญมากขึ้น จึงก่อให้เกิด “สภาร่างรัฐธรรมนูญ” หรือที่เรียกว่า “สสร.” เกิดขึ้นเพื่อทำหน้าที่ในการร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่เพื่อปฏิรูประบบการเมืองไทย จัดปัญหาการซื้อสิทธิ์ขายเสียงเพื่อกลั่นกรองคดีที่มีความสามารถเข้าสู่ระบบการเมือง และจัดตั้งระบบตรวจสอบเพื่อให้การบริหารประเทศมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งสมาชิกของสภาร่างรัฐธรรมนูญเหล่านี้ส่วนหนึ่งก็มาจากการเลือกตั้งจากประชาชนเพื่อมาทำหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ขึ้นโดยเฉพาะ และในที่สุดประเทศไทยก็ได้มีรัฐธรรมนูญ ฉบับที่ 16 มาใช้เป็นหลักในการปกครองบ้านเมืองในปี พ.ศ. 2540 นี้เอง

ดังนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับที่ 16) พ.ศ. 2540 ฉบับนี้จึงถือได้ว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับประชาชนอย่างแท้จริง เนื่องจากประชาชนมีส่วนร่วมในการร่างรัฐธรรมนูญตั้งแต่ต้น ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้มีการเพิ่มสิทธิเสรีภาพให้แก่ประชาชนเป็นจำนวนมากอย่างที่ไม่เคยมีในรัฐธรรมนูญฉบับใดมาก่อน และในส่วนของสิทธิในทางอาญาของประชาชนก็ได้มีการบัญญัติเพิ่มเติมเป็นอันมาก ซึ่งส่งผลให้ต้องมีการดำเนินการแก้ไขกฎหมายต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่และจากสิ่งนี้เองก่อให้เกิดแนวคิดที่จะแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในส่วนของ การคุ้มครองสิทธิในทางอาญาของประชาชนมากยิ่งขึ้น

สำหรับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 นี้ ได้แยกบัญญัติเรื่องสิทธิในทางอาญาของประชาชนไว้ 2 ส่วน คือ⁴⁶

ส่วนแรก บัญญัติไว้ในหมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย มาตรา 31 ถึงมาตรา 33

ส่วนที่สอง บัญญัติไว้ในหมวด 8 ศาล ส่วนที่ 1 บททั่วไป มาตรา 236 ถึงมาตรา 247 ในส่วนที่สองที่บัญญัติไว้ในหมวด 8 ศาลนั้น ได้มีบทบัญญัติที่คุ้มครองสิทธิในทางอาญาของประชาชนในเรื่องของสิทธิในการมีทนายความด้วย นั่นก็คือ บทบัญญัติในมาตรา 242 ที่ว่า⁴⁷

⁴⁶ ภาควิชากฎหมายอาญาและอาญาวิทยา, ภาควิชากฎหมายปกครองและกฎหมายทั่วไป คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, เอกสารการประชุมสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง “กระบวนการยุติธรรมกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540”, วันที่ 15 ธันวาคม 2540, หน้า 1.

⁴⁷ ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 114, ตอนที่ 55 ก, ลงวันที่ 11 ตุลาคม 2540, หน้า 61.

“มาตรา 242 ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาย่อมมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ ด้วยการจัดหาทนายความให้ตามที่กฎหมายบัญญัติ ในกรณีที่ผู้ถูกควบคุมหรือคุมขังไม่อาจหาทนายความได้ รัฐต้องให้ความช่วยเหลือโดยจัดหาทนายความให้โดยเร็ว”

รัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ บัญญัติแต่เพียงว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการช่วยเหลือจากรัฐ ด้วยการจัดหาทนายความให้ตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งมีได้กำหนดเป็นหน้าที่ของรัฐในการจัดหาทนายความให้ แต่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้กำหนดไว้ชัดว่า “รัฐต้องให้ความช่วยเหลือโดยจัดหาทนายความให้โดยเร็ว” ซึ่งเป็นการกำหนดให้เป็น “หน้าที่” ของรัฐในการจัดหาทนายความให้ผู้ต้องหาหรือจำเลย⁴⁸ โดยในเรื่องนี้ได้เกี่ยวพันมาถึงเรื่องสิทธิในการมีทนายในระหว่างการไต่สวนการตายหรือการไต่สวนชั้นสูตรพลิกศพในมาตรา 150 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งได้มีแนวคิดที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในเรื่องดังกล่าว โดยเห็นว่าการไต่สวนการตายโดยเฉพาะในคดีวิสามัญฆาตกรรม เป็นวิธีการที่ศาลควบคุมการใช้กำลังเพื่อจับของพนักงานเจ้าหน้าที่มิให้กระทำเกินขอบเขตที่กฎหมายกำหนด ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 วรรคห้า ให้ญาติของผู้ตายมีสิทธิแต่งตั้งทนายเข้ามาดำเนินการซักถามแทนได้ แต่ในทางปฏิบัติเกิดปัญหาว่า การประกาศแจ้งกำหนดวันนัดไต่สวนกระทำที่ศาลเพียงเท่านั้นญาติของผู้ตายมีโอกาสน้อยมาก และเมื่อมีการไต่สวนการตายจริงก็จะเป็นการกระทำระหว่างพนักงานอัยการ ศาลและตำรวจหรือเจ้าพนักงานผู้อ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ แต่มีเพียงส่วนน้อยที่ญาติของผู้นั้นจะเข้ามาฟังการไต่สวนหรือแต่งตั้งทนายเข้ามาในคดี จึงทำให้ขาดผู้ที่จะทำการซักค้านพยานฝ่ายของพนักงานอัยการ ซึ่งอาจมีผลทำให้ไม่ได้ความจริงเท่าที่ควร⁴⁹

ดังนั้น ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่) พ.ศ. มาตรา 16 จึงบัญญัติแก้ไขใหม่ว่า⁵⁰

มาตรา 16 ให้ยกเลิกความในมาตรา 150 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2523 และให้ใช้ข้อความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 150 ให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่กับสาธารณสุขจังหวัดหรือแพทย์ประจำสถานีอนามัย หรือแพทย์ประจำโรงพยาบาลเป็นผู้ชันสูตรพลิกศพโดยเร็วและให้ทำ

⁴⁸ ภาควิชากฎหมายอาญาและอาญาวิทยา, ภาควิชากฎหมายปกครองและกฎหมายทั่วไป คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, เอกสารการประชุมการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง “กระบวนการยุติธรรมกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540”, หน้า 19.

⁴⁹ รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการศึกษาวิจัย “เรื่อง สิทธิของผู้ต้องหา จำเลย และผู้ต้องโทษในคดีอาญา” เสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักนายกรัฐมนตรี, 2540, หน้า 330.

⁵⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 358.

บันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรนั้นไว้ ถ้าบุคคลดังกล่าวไม่มีหรือไม้อาจจะปฏิบัติหน้าที่ได้ให้ใช้เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขประจำท้องที่หรือแพทย์ประจำตำบล

ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนแจ้งแก่ผู้มีหน้าที่ไปทำการชันสูตรพลิกศพทราบ ในกรณีที่มีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ เมื่อได้มีการชันสูตรพลิกศพแล้วให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนชันสูตรพลิกศพไปยังพนักงานอัยการ ให้พนักงานอัยการทำการคำร้องขอต่อศาลชั้นต้นแห่งท้องที่ที่ศพนั้นตั้งอยู่ ให้ทำการไต่สวนและทำคำสั่งแสดงว่าผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด และถึงเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย ถ้าตายโดยคนทำร้ายให้กล่าวหาว่าใครเป็นผู้ทำร้ายเท่าที่จะทราบได้

ในการไต่สวนให้ศาลปิดประกาศแจ้งกำหนดวันที่จะทำการไต่สวนไว้ที่ศาลก่อนวันทำการไต่สวนไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน และให้พนักงานอัยการนำพยานหลักฐานทั้งปวงที่แสดงถึงการตายดังกล่าวในวรรคก่อนมาสืบ

เมื่อศาลได้ปิดประกาศแจ้งกำหนดวันที่จะทำการไต่สวนแล้วและก่อนการไต่สวนเสร็จสิ้น สามีกฎา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม หรือผู้อนุบาลผู้ตาย มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลขอเข้ามาชั่งถามพยานที่พนักงานอัยการนำสืบ และนำสืบพยานอื่นได้ด้วย เพื่อการนี้ให้มีทนายความช่วยในการนำสืบด้วย เพื่อประโยชน์ในการนี้ให้พนักงานอัยการแจ้งกำหนดการไต่สวนไปให้บุคคลดังกล่าวแล้วคนหนึ่งคนใดทราบเท่าที่สามารถทำได้

ในทุกกรณีที่ญาติของผู้ตายไม่มีทนายให้ศาลตั้งทนายให้

เมื่อศาลเห็นสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลจะเรียกพยานที่นำสืบมาแล้วมาสืบเพิ่มเติมหรือเรียกพยานอื่นมาสืบได้

คำสั่งของศาลตามมาตรานี้ให้ถึงที่สุด แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิฟ้องร้องและการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล หากพนักงานอัยการหรือบุคคลอื่นได้ฟ้องหรือจะฟ้องคดีเกี่ยวกับการตายนั้น

เมื่อศาลได้มีคำสั่งแล้วให้ส่งสำนวนการไต่สวนของศาลไปยังพนักงานอัยการเพื่อส่งให้แก่พนักงานสอบสวนดำเนินการต่อไปตามแต่กรณี”

จากบทบัญญัติที่แก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวในข้างต้น เห็นได้ว่าในมาตรา 150 วรรคห้าและวรรคหก กฎหมายได้กำหนดให้มีทนายความทุกคดีที่มีการไต่สวนการตาย หากญาติของผู้ตายไม่มีทนายความและต้องการทนายความช่วยในการดำเนินคดี ศาลต้องตั้งหรือจัดหาทนายความให้ ซึ่งถือว่าเป็นบทบัญญัติที่แก้ไขได้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ฉบับปัจจุบัน ในมาตรา 242 เป็นอย่างยิ่ง ที่กำหนดให้เป็นหน้าที่ของรัฐในการจัดหาทนายความให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยตามที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้น

เมื่อพิจารณาถึงบันทึกหลักการและเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับนี้แล้ว จะเห็นว่าการที่กำหนดให้ศาลตั้งหมาย ความให้แก่ญาติของผู้ตายที่ถูกเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ทำให้ตาย หรือตาย ในระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ โดยให้ตั้งให้ทุกคดีที่ ญาติของผู้ตายไม่มีทนายและต้องการทนาย (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 150) เหตุผลที่มีการแก้ไข เพิ่มเติม ก็เนื่องจาก เห็นเป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้สอดคล้องกับหลักสิทธิของผู้ต้องหา จำเลย ผู้ต้องขัง ผู้ถูกจับ ผู้ถูกคุมขัง ซึ่งได้รับความคุ้มครอง ตาม บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2538 มาตรา 29 มาตรา 30 มาตรา 31 และมาตรา 32⁵¹ ในขณะนั้น โดยเฉพาะในขณะนี้得有 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับที่ 16 พ.ศ. 2540 ประกาศใช้แล้วนั้น ผู้เขียนยังเห็นว่า แนวคิดที่จะแก้ไขเนื้อหาของกฎหมายในส่วนนี้มีความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันเป็น อย่างยิ่ง ฉะนั้น ผู้เขียนจึงเห็นด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายในเรื่องดังกล่าวโดยกำหนดให้มี ทนายความเข้าช่วยเหลือญาติของผู้ตายในการนำสืบพยานทุกคดีที่มีการไต่สวนการตาย หาก ญาติของผู้ตายไม่มีทนายความและต้องการทนายความช่วยเหลือในการดำเนินคดีศาลต้องตั้งให้ ทั้งนี้เพื่อให้การไต่สวนการตายได้รับการตรวจสอบอย่างแท้จริงและเป็นธรรมแก่ทั้งสองฝ่าย ประกอบกับเป็นการสร้างความโปร่งใสให้กระบวนการยุติธรรมด้วย

4.2 หน่วยงานที่รับผิดชอบ

การชันสูตรพลิกศพในกรณีที่มีการตายผิดธรรมชาติที่เกิดขึ้นนั้นเป็นที่ทราบกันดีว่า เจ้าหน้าที่รับผิดชอบหรือเกี่ยวข้องกับเรื่องนี้โดยตรงก็ได้แก่ พนักงานสอบสวน แพทย์ เจ้าหน้าที่ สาธารณสุข แพทย์ประจำตำบล เป็นต้น และหากการตายดังกล่าวเป็นการตายที่เกิดขึ้นจากการ กระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือการตายซึ่งอยู่ในระหว่างความ ควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่แล้วประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา มาตรา 150 วรรคสาม ก็ยังกำหนดให้มีเจ้าหน้าที่อื่นนอกเหนือจากเจ้าหน้าที่ดังกล่าว ข้างต้นเข้ามาเกี่ยวข้องและดำเนินการด้วยอีก นั่นก็คือ พนักงานอัยการและศาล เพื่อเข้ามาทำ หน้าที่ในกระบวนการไต่สวนชันสูตรพลิกศพอีกชั้นหนึ่ง ซึ่งหน่วยงานที่ทำหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องนี้ และประกอบกับมีเจ้าหน้าที่เหล่านี้ปฏิบัติหน้าที่อยู่ก็ได้แก่ กรมตำรวจ สถาบันนิติเวชวิทยา สำนัก- งานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาล ภาควิชานิติเวชศาสตร์ของ คณะแพทยศาสตร์ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่ให้บริการในเรื่องนี้ สำนักงานอัยการสูงสุด และศาล เป็นต้น ซึ่งรายละเอียดในส่วนนี้ผู้เขียนจะขอวิเคราะห์ถึงบทบาทและปัญหาต่าง ๆ ในกระบวนการ

⁵¹ เรื่องเดียวกัน , หน้า 352.

ชั้นสูตรพลิกศพที่มีอยู่ในหน่วยงานเหล่านี้ เพื่อนำไปสู่จุดหมายปลายทางในการหาแนวทางในการ แก้ไขหรือลดปัญหาเหล่านั้น และนำมาสู่รูปแบบที่สมบูรณ์และเหมาะสมของระบบงานชั้นสูตร พลิกศพสำหรับที่จะนำมาใช้กับประเทศไทยต่อไป

4.2.1 พนักงานสอบสวน

ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 ได้กำหนดให้พนักงานสอบสวนหรือตำรวจเป็นผู้มีหน้าที่หลักในการชั้นสูตรพลิกศพ โดยพนักงานสอบสวนจะเป็นผู้ที่เข้า ดำเนินการเมื่อมีการพบศพ เก็บรวบรวมพยานหลักฐานส่งตรวจพิสูจน์ตามหน่วยงานต่าง ๆ ทั้ง เป็นผู้จัดส่งศพให้แพทย์เป็นผู้ตรวจประกอบกับเป็นผู้ที่มีอำนาจตัดสินใจว่าจะเลือกใช้แพทย์ เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขหรือแพทย์ประจำตำบลเป็นผู้ร่วมในการชั้นสูตรพลิกศพ ฉะนั้น ระบบการชั้นสูตรพลิกศพของประเทศไทยจึงจัดเข้าได้กับระบบตำรวจ

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับกาให้บริการทางนิติเวชใน เรื่องของการชั้นสูตรพลิกศพมากที่สุดก็คือ กรมตำรวจนั่นเอง การที่ให้พนักงานสอบสวนจาก หน่วยงานนี้ทำหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องการชั้นสูตรพลิกศพกฎหมายที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนั้นพบว่า มี ปัญหาและอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวหลายประการ ได้แก่

1) หากเป็นกรณีการตายที่มีได้เป็นผลมาจากการกระทำความผิดทางอาญา แม้จะเป็นการตายที่ผิดธรรมชาติอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่ปรากฏในมาตรา 148 ประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญาก็ตาม พนักงานสอบสวนก็จะให้ความสนใจน้อยและมักจะไม่สนใจที่จะ สอบสวนหามูลเหตุของการก่อให้เกิดการตายนั้นและจุดนี้เองที่อาจเป็นช่องทางให้เกิดกรณี ฆาตกรรมโดยบางรายอำพรางคดีทำให้เหมือนการฆ่าตัวตายหรืออุบัติเหตุได้ ในส่วนนี้พนักงาน สอบสวนอาจจะเลยการรวบรวมพยานหลักฐานเบื้องต้นให้ครบถ้วนได้ อันจะส่งผลให้การวินิจฉัย เหตุการตายคาดเคลื่อนไม่ตรงต่อความเป็นจริงได้

2) กรณีการสืบค้นว่าผู้ตายเป็นใครก็ดี การพิสูจน์หาข้อมูลที่จะวินิจฉัยว่า เป็นการตายที่เกิดจากผู้อื่นทำร้ายหรือไม่ก็ดี มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเพิ่มภาระงานรับผิดชอบของ พนักงานสอบสวนผู้ชั้นสูตรพลิกศพนั่นเอง สำหรับกรณีการตายที่เกิดขึ้นในเขตอำนาจของ ผู้ชั้นสูตรพลิกศพ ดังนั้นการให้พนักงานสอบสวนเข้ามามีส่วนร่วมในการชั้นสูตรพลิกศพดังที่เป็น อยู่นี้ในปัจจุบัน ย่อมมีผลกระทบโดยตรงต่อประสิทธิภาพของงานชั้นสูตรพลิกศพนั้น

3) งานชั้นสูตรพลิกศพเป็นงานที่จะต้องอาศัยความรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะ ด้าน ประกอบกับต้องอาศัยความพร้อมของอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้และเทคโนโลยีที่ทันสมัยอีก ด้วย ฉะนั้น ในการหาข้อมูลว่าผู้ตายเป็นใคร สำหรับในกรณีที่ไม่มีใครทราบบว่าผู้ตายเป็นใครนั้น อาจ ต้องใช้เวลาและต้องให้ความพยายามในการรวบรวมพยานหลักฐานจากศพและที่พบศพไว้ให้ได้ ครบถ้วน บางครั้งต้องใช้เทคโนโลยีขั้นสูงเข้าช่วยด้วย เช่น การตรวจหาสารพันธุกรรมหรือดีเอ็นเอ (DNA) จากศพหรือส่วนของศพ เป็นต้น แต่เมื่อกลับมามองถึงภาระหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่มี

อยู่ในปัจจุบันก็จะพบว่า เป็นไปได้ยากที่จะให้พนักงานสอบสวนทุ่มเทเวลาและความสามารถกับการปฏิบัติงานดังกล่าว ฉะนั้น จึงส่งผลให้ประสิทธิภาพในการพิสูจน์บุคคลว่าผู้ตายเป็นใครนั้นต่ำมาก

4) กรณีการตายที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจก็ดี หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของตำรวจก็ดี การชันสูตรพลิกศพที่กระทำโดยพนักงานสอบสวนซึ่งมาจากหน่วยงานในสังกัดเดียวกัน การปฏิบัติงานดังกล่าวย่อมเป็นการยากที่จะให้ความเป็นธรรมได้ เนื่องจาก อคติที่เกิดจากความรักในพวกพ้องเดียวกัน หรือความเกรงกลัวจากอิทธิพลของผู้บังคับบัญชาชั้นสูงในสังกัดเดียวกัน หรือแม้พนักงานสอบสวนจะปฏิบัติหน้าที่โดยสุจริตก็ตาม แต่ภาพลักษณ์ที่ประชาชนหรือทางฝ่ายญาติของผู้ตายที่มองมาอาจก่อให้เกิดความคลางแคลงใจหรือสงสัยในระบบตรวจสอบดังกล่าวได้

ในเรื่องนี้ แม้กฎหมายจะได้กำหนดให้มีเจ้าหน้าที่อื่นมาร่วมชันสูตรพลิกศพด้วยก็ตาม แต่ทางปฏิบัติแล้วปรากฏว่ามีได้มีการตรวจสอบถ่วงดุลอย่างเหมาะสมแต่อย่างใด ซึ่งในทางปฏิบัติที่เป็นอยู่ในปัจจุบันจะพบว่า หากเกิดเหตุในเขตกรุงเทพมหานคร แพทย์ผู้ร่วมทำการชันสูตรจะเป็นแพทย์จากโรงพยาบาลตำรวจหรือสถาบันนิติเวชวิทยา ของกรมตำรวจเอง หรือหากเกิดในต่างจังหวัดผู้ที่จะไปทำการชันสูตรพลิกศพมักจะไม่ใช่แพทย์ หรือแม้จะเป็นแพทย์ก็มีใช่แพทย์นิติเวชที่มีความรู้ด้านการชันสูตรพลิกศพโดยตรง ซึ่งส่วนใหญ่แล้วก็มักจะเป็นเจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขประจำท้องที่หรือแพทย์ประจำตำบลเสียมากกว่า ซึ่งเจ้าหน้าที่เหล่านี้โดยทั่วไปแล้วแทบจะไม่มีความรู้ ความชำนาญในเรื่องการชันสูตรพลิกศพนี้แต่อย่างใด ฉะนั้น ตรงจุดนี้พนักงานสอบสวนจึงอาจถูกมองว่ามีโอกาสที่จะใช้อำนาจครอบงำหรือโน้มน้ำหนักความเห็นของผู้ร่วมชันสูตรพลิกศพที่มีใช่แพทย์ได้

5) ในแง่ความพร้อมของอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว พนักงานสอบสวนได้รับงบประมาณในด้านการปราบปรามและป้องกันอาชญากรรมมากกว่าการสนับสนุนด้านการชันสูตรพลิกศพ สิ่งที่เห็นได้ชัดเจนก็คือ พนักงานสอบสวนในปัจจุบันปฏิบัติงานด้านนี้ได้ก็โดยอาศัยเจ้าหน้าที่ขององค์กรเอกชนการกุศลต่าง ๆ สนับสนุนงานในด้านนี้ตั้งแต่การถ่ายรูป พิมพ์มีศพ ตลอดจนยานพาหนะในการเคลื่อนย้ายศพ เจ้าหน้าที่ขององค์กรการกุศลเหล่านั้นก็ได้ให้ความช่วยเหลือพนักงานสอบสวนผู้ชันสูตรพลิกศพมาโดยตลอด แต่อย่างไรก็ดีการช่วยเหลือของเจ้าหน้าที่ดังกล่าวในบางครั้งก็ได้ทำให้พยานหลักฐานต่าง ๆ จากศพ และจากสถานที่พบศพ ต้องสูญเสียหรือถูกทำลายไปโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เช่น เข้าไปเหยียบย่ำร่องรอยหรือหลักฐานต่าง ๆ ที่ผู้กระทำผิดได้ทำไว้ เป็นต้น

สรุปแล้ว เมื่อได้พิจารณาเห็นถึงปัญหาและอุปสรรคของระบบงานชันสูตรพลิกศพของไทย ที่มีพนักงานสอบสวนหรือตำรวจเป็นกลไกหลักในการปฏิบัติงานดังกล่าวแล้ว

ผู้เขียนจึงเห็นว่า พนักงานสอบสวนไม่ควรเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่หลักในการชันสูตรพลิกศพอีกต่อไป ดังที่หลายประเทศได้ปฏิบัติกันเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากภาระหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่มีอยู่ในปัจจุบันนั้นมีมากเกินไปจนความรับผิดชอบที่กฎหมายกำหนดไว้ ทำให้ประสิทธิภาพของการให้บริการในเรื่องชันสูตรพลิกศพของพนักงานสอบสวนยังไม่เป็นที่น่าพอใจ ประกอบกับการจัดระบบการบริหารงานในกรมตำรวจเองก็ยังไม่เป็นไปตามระบบสากลที่ได้มาตรฐาน สำหรับในเรื่องดังกล่าว ผู้เขียนทราบว่าขณะนี้ทางกระทรวงยุติธรรมได้มีแนวคิดที่ปรับโครงสร้างใหม่ โดยเห็นว่าควรจะมีการรวบรวมการรวบรวมหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมเข้ามาไว้ด้วยกันโดยให้อยู่ในสังกัดของกระทรวงยุติธรรม ได้แก่ สำนักงานอัยการสูงสุด กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง กรมราชทัณฑ์ และกรมควบคุมประพฤติ รวมทั้งกองพิสูจน์หลักฐานและสถาบันนิติเวชวิทยาด้วย เพื่อให้สอดคล้องและรองรับกับรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ พ.ศ.2540 ที่กำหนดให้หน่วยงานศาลต้องแยกออกไปเป็นอิสระจากกระทรวงยุติธรรม โดยขณะนี้กระทรวงยุติธรรมได้มีการตั้งคณะกรรมการพิจารณาหาแนวทางรองรับในการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวแล้ว⁵²

4.2.2 แพทย์

สำหรับการวิเคราะห์หน่วยงานของแพทย์นี้ผู้เขียนจะแบ่งวิเคราะห์ออกเป็น 2 กรณี คือ หน่วยงานของแพทย์ที่มีเจ้าหน้าที่แพทย์ร่วมในการชันสูตรพลิกศพกับพนักงานสอบสวนในเขตกรุงเทพมหานครและในเขตต่างจังหวัด ซึ่งในกรณีนี้มีระเบียบกรมตำรวจว่าด้วย อำนาจและหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2528 ข้อ 317 กำหนดไว้ว่า

“ข้อ 317 (วรรคแรก) ผู้มีอำนาจที่จะทำการชันสูตรพลิกศพนั้น ได้แก่ พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่กับสาธารณสุขจังหวัด หรือแพทย์ประจำสถานีอนามัยหรือแพทย์ประจำโรงพยาบาล”

“ข้อ 317 (วรรคสาม) เฉพาะในกรุงเทพมหานคร โดยปกติให้เป็นหน้าที่ของแพทย์ประจำโรงพยาบาลตำรวจเป็นผู้ร่วมชันสูตรพลิกศพ เว้นแต่ถ้าบุคคลนั้นตายในโรงพยาบาลของทางราชการหรือโรงพยาบาลเอกชนใด ก็ให้ใช้แพทย์ประจำโรงพยาบาลนั้นหรือแพทย์ผู้ชำนาญในสาขานิติเวชศาสตร์ของแพทย์สภา ที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในโรงพยาบาลเอกชน หรือโรงพยาบาลของทางราชการในเขตกรุงเทพมหานครเป็นผู้ชันสูตรพลิกศพได้”

“ข้อ 317 (วรรคห้า) ถ้าจำเป็นต้องส่งศพหรือส่วนของศพนั้นไปตรวจพิสูจน์ยังโรงพยาบาลอื่น สำหรับในกรุงเทพมหานครให้ส่งไปยังโรงพยาบาลตำรวจ หรือโรงพยาบาลศิริราช หรือโรงพยาบาลของทางราชการที่มีแพทย์ผู้ชำนาญในสาขานิติเวชศาสตร์ของแพทย์สภาที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่เป็นผู้ตรวจพิสูจน์ศพหรือส่วนของศพ ส่วนในจังหวัดอื่นให้ส่งไปยังโรงพยาบาลหรือสถานีอนามัยที่ใกล้เคียง”

⁵² สหบาท , “เปลี่ยนสีกาก็ตำรวจ”, ไทยรัฐ (วันที่ 22 มกราคม 2541) : 6.

และระเบียบกรมตำรวจว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2536
ลักษณะ 10 บทที่ 2 เรื่องการชันสูตรพลิกศพที่ไม่ทราบว่าเป็นใครหรือตายในที่สาธารณะ
ซึ่งกำหนดไว้ว่า⁵³

“ข้อ 1 ในการชันสูตรพลิกศพที่ไม่ทราบว่าเป็นใคร ให้พนักงานสอบสวน
ปฏิบัติ ดังนี้

ในกรุงเทพมหานคร ให้แจ้งเหตุให้งาน 1 (ตรวจสถานที่เกิดเหตุ) กองกำกับการ
1 กองพิสูจน์หลักฐาน สำนักงานวิทยาการตำรวจทราบ ให้เจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐานไปทำการ
ถ่ายภาพ ตรวจร่องรอย พิมพ์ลายนิ้วมือ และจดตำหนิรูปพรรณศพ ตามแบบรายงานพบศพไม่
ทราบชื่อท้ายระเบียบนี้ ทั้งนี้ให้กระทำในขณะร่วมหรือหลังจากที่พนักงานสอบสวนกับแพทย์
ชันสูตรพลิกศพแล้ว ถ้าพนักงานสอบสวนและเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐานเห็นว่า การดำเนินการ
ดังกล่าวไม่ควรกระทำในที่พบศพโดยมีเหตุอันสมควร จะส่งศพไปยังสถาบันนิติเวชวิทยา สำนัก
งานแพทย์ใหญ่ กรมตำรวจ หรือโรงพยาบาลศิริราช เพื่อดำเนินการดังกล่าวและทำการชันสูตร
พลิกศพก็ได้

ในจังหวัดอื่นนอกเขตกรุงเทพมหานคร ให้อนุมัติใช้ตำรวจวิทยาการจังหวัดหรือ
กองกำกับการวิทยาการเขตที่รับผิดชอบ และแพทย์โรงพยาบาลของทางราชการหรือสถานีนามัยที่
ใกล้เคียงแทนแล้วแต่กรณี

“ข้อ 6 ในการส่งศพหรือส่วนของศพไปยังสถาบันนิติเวชวิทยา หรือโรงพยาบาล
หรือสถานีนามัยตามความในลักษณะนี้ สำหรับกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ได้แก่ จังหวัด
ปทุมธานี นนทบุรี นครปฐม สมุทรปราการ และสมุทรสาคร ให้พนักงานสอบสวนผู้ทำการชันสูตร
พลิกศพ เป็นผู้แจ้งและมอบศพหรือส่วนของศพให้กับเจ้าหน้าที่ประจำกองกำกับการฝ่ายพิเศษ
สถาบันนิติเวชวิทยา สำนักงานแพทย์ใหญ่ เป็นผู้นำส่ง

“ส่วนจังหวัดอื่นนอกจากที่ระบุไว้ในวรรคแรกให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ
เป็นผู้จัดการนำส่ง”

จากข้อกำหนดในระเบียนดังกล่าวเมื่อนำมาพิจารณาประกอบกับบทบัญญัติ
ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 วรรคแรก ที่ว่า “ให้พนักงานสอบสวน
แห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่กับสาธารณสุขจังหวัดหรือแพทย์ประจำสถานีนามัยหรือแพทย์ประจำ
โรงพยาบาลเป็นผู้ชันสูตรพลิกศพโดยเร็ว” แล้วจะพบว่าในทางปฏิบัติสถานที่หรือหน่วยงาน

⁵³ วิสูตร พงศิริไพฑูริย์, “การชันสูตรพลิกศพที่โรงพยาบาลศิริราชและสถานพยาบาลอื่น ๆ”,
สารศิริราช (ปีที่ 47 ฉบับที่ 7 กรกฎาคม 2538) : 678 - 679.

ที่จะใช้ในการชันสูตรพลิกศพหรือแพทย์ซึ่งเป็นบุคลากรจากหน่วยงานที่จะมาทำหน้าที่ชันสูตรพลิกศพนั้น จัดอยู่ในลักษณะที่แตกต่างกันโดยแบ่งตามเขตท้องที่ที่จะกระทำการดังกล่าว ดังนี้⁵⁴

4.2.2.1 ในเขตกรุงเทพมหานคร

1) ในสถานพยาบาลของรัฐ แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

(1) โรงพยาบาล สำหรับในเขตกรุงเทพมหานครก็ได้แก่

ก. โรงพยาบาลศิริราช สามารถทำการชันสูตรพลิกศพโดย

แพทย์ได้ในกรณีดังต่อไปนี้

- ศพที่เสียชีวิตที่โรงพยาบาลศิริราชเอง

- ศพที่เสียชีวิตที่โรงพยาบาลอื่นในเขตกรุงเทพมหานคร

แต่ได้ทำการส่งศพมาที่โรงพยาบาลศิริราชเพื่อการชันสูตรพลิกศพตามกฎหมาย

- ศพที่ได้มีการชันสูตรพลิกศพบางส่วนมาแล้วในเขต

กรุงเทพมหานครหรือที่อื่น ๆ แต่ได้ทำการส่งศพหรือชิ้นส่วนของศพมาเพื่อการชันสูตรต่อในฐานะเป็นหน่วยงานของรัฐตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 151 และระเบียบของกรมตำรวจดังกล่าว

- ศพที่ตายโดยไม่ทราบว่ามีผู้ตายเป็นใครหรือตามในที่สาธารณะในเขตกรุงเทพมหานคร พนักงานสอบสวนสามารถส่งศพมาเพื่อทำการชันสูตรพลิกศพยังโรงพยาบาลศิริราชก็ได้ ถ้าเห็นว่าการชันสูตรพลิกศพไม่ควรกระทำในที่พบศพโดยมีเหตุอันสมควร นอกเหนือจากที่อาจส่งศพไปยังสถาบันนิติเวชวิทยา สำนักงานแพทย์ใหญ่กรมตำรวจ

ข. โรงพยาบาลอื่น ๆ สามารถทำการชันสูตรพลิกศพโดยแพทย์ได้ในกรณีที่เป็นการตายในโรงพยาบาลนั้น และทราบว่าผู้ตายเป็นใคร

2) ในสถานพยาบาลอื่นที่มีไซของรัฐ

(1) โรงพยาบาลเอกชน จะทำการชันสูตรพลิกศพโดยแพทย์ได้โดยให้ใช้แพทย์ประจำโรงพยาบาลนั้น หรือแพทย์ผู้ชำนาญในสาขานิติเวชศาสตร์ของแพทย์สภาที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในโรงพยาบาลเอกชนนั้น ซึ่งมีเงื่อนไขว่าจะต้องเป็นการเสียชีวิตในโรงพยาบาลนั้นและต้องทราบว่าผู้ตายเป็นใคร

(2) สถานพยาบาลอื่นที่มีไซโรงพยาบาล เช่น คลินิก จะไม่สามารถทำการชันสูตรศพได้เลย

3) นอกสถานพยาบาล เช่น ตายบริเวณถนน จะต้องทำการชันสูตรพลิกศพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 เท่านั้น และต้องส่งศพเพื่อการชันสูตรพลิกศพตามระเบียบกรมตำรวจ

⁵⁴ เรื่องเดียวกัน , หน้า 679.

4.2.2.2 ในเขตต่างจังหวัด

1) ในสถานพยาบาลของรัฐ

(1) โรงพยาบาล สามารถทำการชันสูตรพลิกศพโดยแพทย์ได้ในกรณี

ก. ศพที่เสียชีวิตที่โรงพยาบาล

ข. ศพที่พนักงานสอบสวนส่งมาให้ชันสูตรพลิกศพ ณ

โรงพยาบาลนั้น

(2) สถานพยาบาลอื่นของรัฐที่มีไซโรงพยาบาล เช่น สถานีนอนามัย

ก็อาจทำการชันสูตรพลิกศพโดยแพทย์ได้ ในกรณี

ก. เสียชีวิตที่สถานพยาบาลนั้น

ข. ศพที่พนักงานสอบสวนส่งมาเพื่อให้ทำการชันสูตรพลิกศพ

2) ในสถานพยาบาลอื่นที่มีไซของรัฐ

(1) โรงพยาบาลเอกชน แพทย์จากโรงพยาบาลเอกชนในเขตต่างจังหวัดไม่สามารถทำการชันสูตรพลิกศพได้ เนื่องจากระเบียบของกรมตำรวจมิได้กำหนดให้อำนาจแพทย์จากโรงพยาบาลเอกชนในเขตต่างจังหวัดทำการชันสูตรพลิกศพได้ แม้จะเป็นการตายภายในโรงพยาบาลนั้นก็ตาม

(2) สถานพยาบาลอื่นที่มีไซโรงพยาบาลไม่สามารถทำการชันสูตรพลิกศพได้

3) นอกสถานพยาบาล เช่น บริเวณถนนทางเดิน หรือที่สาธารณะนั้น จะต้องทำการชันสูตรพลิกศพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 และต้องส่งศพเพื่อการชันสูตรพลิกศพตามระเบียบกรมตำรวจ

พิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าหน่วยงานของแพทย์ที่มีบทบาทสำคัญในการชันสูตรพลิกศพสำหรับในเขตกรุงเทพมหานคร ได้แก่ สถาบันนิติเวชวิทยา และโรงพยาบาลศิริราช ในทางปฏิบัติพบว่า น้อยครั้งที่แพทย์จากโรงพยาบาลเอกชนหรือโรงพยาบาลของทางราชการอื่น ๆ จะทำการชันสูตรพลิกศพผู้ตายที่ตายยังโรงพยาบาลนั้น ๆ เอง แม้ในระเบียบของกรมตำรวจดังกล่าวจะให้อำนาจไว้ก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติมักจะมีปัญหาขึ้นเสมอ ดังเช่น กรณีที่มีการตายผิดธรรมชาติเกิดขึ้นที่โรงพยาบาลเอกชน เมื่อแพทย์ทำการชันสูตรพลิกศพเสร็จแล้ว และได้ออกไปรับรองการตายให้แล้ว โรงพยาบาลก็จะดำเนินการแจ้งตายไปยังนายทะเบียนผู้รับแล้วแห่งท้องที่ที่คนตายภายในเวลา 24 ชั่วโมง นับแต่เวลาตายหรือพบศพตามพระราชบัญญัติทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2534 มาตรา 21 แต่นายทะเบียนอาจไม่ออกไปมรณบัตรให้ เนื่องจากเกิดความสงสัยในการตายที่ผิดธรรมชาตินั้น ซึ่งจะต้องให้มีการชันสูตรพลิกศพโดยพนักงานสอบสวนเสียก่อน สำหรับใน

เขตกรุงเทพมหานครก็น่าจะมีการชันสูตรพลิกศพโดยแพทย์จากสถาบันนิติเวชวิทยา ก่อน โดย นายทะเบียนอาจไม่ทราบถึงระเบียบของกรมตำรวจดังกล่าว ฉะนั้น แม้ปัจจุบันจะมีระเบียบในเรื่องนี้มาใช้ปฏิบัติก็ตาม แต่ก็ยังเกิดปัญหาในเรื่องของการไม่ทราบหรือไม่แน่ใจว่ามีระเบียบในเรื่องดังกล่าวอยู่หรือไม่

ดังนั้น ในทางปฏิบัติโดยทั่วไปแล้วหน่วยงานที่รับภาระหนักในการชันสูตรพลิกศพในเขตกรุงเทพมหานครและรวมถึงบางกรณีในเขตต่างจังหวัดด้วยก็ได้แก่ สถาบันนิติเวชวิทยานั้นเอง ฉะนั้นจากจุดนี้ผู้เขียนจึงเห็นควรนำเสนอปัญหาที่เป็นอยู่ในหน่วยงานแห่งนี้มาวิเคราะห์ประกอบกับวิเคราะห์ถึงปัญหาบางประการที่มีอยู่ในหน่วยงานของแพทย์ ซึ่งทำหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการชันสูตรพลิกศพในเขตต่างจังหวัด เพื่อจะนำมาสู่แนวทางแห่งการพัฒนาแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อไป

ปัญหาในสถาบันนิติเวชวิทยา :

สถาบันนิติเวชวิทยา เป็นหน่วยงานซึ่งสังกัดสำนักงานแพทย์ใหญ่ กรมตำรวจ มีหน้าที่สำคัญในการชันสูตรพลิกศพและผ่าศพตรวจเพื่อสนับสนุนงานที่เกี่ยวข้องกับการพิสูจน์พยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรม บุคลากรส่วนใหญ่จะเป็นแพทย์และเจ้าหน้าที่ที่จบการศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งรายละเอียดของโครงสร้างได้กล่าวไว้แล้วใน บทที่ 2 สำหรับเนื้อหาในส่วนนี้จะขอนำเสนอเฉพาะปัญหาในทางปฏิบัติของแพทย์ซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในหน่วยงานแห่งนี้

1) ปัญหาในเรื่องของการตีความคำว่า “แพทย์ประจำโรงพยาบาล” ในมาตรา 150 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและคำว่า “แพทย์ประจำโรงพยาบาลตำรวจ” ตามระเบียบกรมตำรวจว่าด้วย อำนาจและหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2528 ข้อ 317 วรรคสาม ที่กำหนดไว้ว่า “เฉพาะในกรุงเทพมหานคร โดยปกติให้เป็นหน้าที่ของแพทย์ประจำโรงพยาบาลตำรวจเป็นผู้ร่วมชันสูตรพลิกศพ...” นั้น ปัญหาจึงมีอยู่ว่า แพทย์ของสถาบันนิติเวชวิทยาเป็นแพทย์ของโรงพยาบาลตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและระเบียบดังกล่าวหรือไม่ เนื่องจากปัจจุบันแพทย์ของสถาบันนิติเวชวิทยา กรมตำรวจ นั้นได้แยกออกจากสังกัดโรงพยาบาลตำรวจแล้ว โดยสถาบัน นิติเวชวิทยามีฐานะเป็นหน่วยงานเทียบเท่าโรงพยาบาลตำรวจ ฉะนั้น ปัญหาในการตีความในส่วนนี้จึงเกิดขึ้น เพราะหากแพทย์ของสถาบันนิติเวชวิทยามีได้มีฐานะเป็นแพทย์ประจำโรงพยาบาลตำรวจตามกฎหมายดังกล่าวแล้ว จะยังมีอำนาจสามารถทำการชันสูตรพลิกศพตามบทบัญญัติของกฎหมายได้หรือไม่

สำหรับปัญหาในส่วนนี้ผู้เขียนเห็นว่า วิธีการแก้ไขก็คือ ควรทำการแก้ไขเนื้อความในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและระเบียบดังกล่าว โดยกำหนดให้ชัดเจนลงไปว่า

“ให้เป็นหน้าที่ของแพทย์จากสถาบันนิติเวชวิทยา” เพื่อทำให้เกิดความชัดเจนแน่นอนในการปฏิบัติงานของผู้มีอำนาจหน้าที่ในการชั้นสูตรพลิกศพดังกล่าวต่อไป

2) จำนวนบุคลากร

สถาบันนิติเวชวิทยาแบ่งส่วนราชการออกเป็น 6 ฝ่าย แต่มีเพียง 2 ฝ่ายเท่านั้นที่มีบุคลากรทางการแพทย์ปฏิบัติหน้าที่อยู่ ก็คือ ฝ่ายนิติพยาธิ และฝ่ายพิสูจน์บุคคล ซึ่งจำนวนบุคลากรของทั้งสองฝ่ายก็มีจำนวนค่อนข้างน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณงานโดย

(1) ฝ่ายนิติพยาธิมีอัตราตำแหน่งปัจจุบัน คือ⁵⁵

- นายแพทย์พิเศษ (ระดับ 9) พันตำรวจเอกพิเศษ
อัตรา มีคนครอง ว่าง
1 1 -
- นายแพทย์เอก (ระดับ 8) พันตำรวจเอก
อัตรา มีคนครอง ว่าง
1 1 -
- นายแพทย์โท (ระดับ 3-7) ยศร้อยตำรวจตรีถึงพันตำรวจโท
อัตรา มีคนครอง ว่าง
7 5 2

(2) ฝ่ายตรวจพิสูจน์บุคคลมีอัตราตำแหน่งปัจจุบัน คือ

- นายแพทย์พิเศษ (ระดับ 9) ยศพันตำรวจเอกพิเศษ
อัตรา มีคนครอง ว่าง
1 1 -
- นายแพทย์โท (ระดับ 3-7) ร้อยตำรวจตรี ถึง พันตำรวจโท
อัตรา มีคนครอง ว่าง
1 1 -

3) ปริมาณงาน

หน้าที่ของแพทย์ทั้งสองฝ่าย จะมีรูปแบบงานในหลายลักษณะต่าง ๆ กัน ดังนี้

(1) หน้าที่ของแพทย์ฝ่ายนิติพยาธิ⁵⁶

แพทย์ตั้งแต่ นายแพทย์โทถึงนายแพทย์พิเศษ ซึ่งทำหน้าที่เป็นหัวหน้างานนั้นมีภาระกิจในการชั้นสูตรพลิกศพที่มีลักษณะเพียงการตรวจศพจากภายนอกและผ่าศพที่มีลักษณะ

⁵⁵ สถาบันนิติเวชวิทยา กรมตำรวจ , เอกสารเรื่อง การกำหนดตำแหน่งและสร้างความก้าวหน้าในสายงานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สถาบันนิติเวชวิทยา กรมตำรวจ , 2540 , หน้า 2.

⁵⁶ เรื่องเดียวกัน , หน้า 2 - 3

เป็นการผ่าตัดตรวจหรือศึกษาจากอวัยวะภายใน รวมทั้งตรวจขึ้นเนื่องจากศพทางกล้องจุลทรรศน์ เป็นพยานศาลและสอนวิชานิติเวชศาสตร์แก่ตำรวจและนักศึกษาสถาบันต่าง ๆ

- ปริมาณศพ

ปี	2535	2536	2537	2538	2538
จำนวนศพ	9,770	9,803	10,337	10,664	11,050

- เป็นพยานศาล

แพทย์เป็นพยานศาลในคดีที่ตนทำหน้าที่ชันสูตรหรือผ่าศพนั้นโดยเฉลี่ย เดือนละ 4 ครั้ง

- การอยู่เวรชันสูตร

แพทย์มีหน้าที่อยู่เวรชันสูตร เมื่อพนักงานสอบสวนร้องขอให้มีการชันสูตร ที่เกิดเหตุโดยแพทย์จะอยู่เวรเดือนละ 4-8 ครั้ง เป็นการอยู่เวรตลอด 24 ชั่วโมง

- การสอน

แพทย์ต้องเป็นอาจารย์สอนวิชานิติเวชศาสตร์แก่นักเรียนโรงเรียนนายร้อย ตำรวจเฉพาะหลักสูตรอบรมบุคคลภายนอก ข้าราชการตำรวจสายสืบสวนและสายสอบสวน หลักสูตรอบรมพนักงานสอบสวน พนักงานสืบสวน หลักสูตรนายทหารเหล่าพระธรรมนูญ หลักสูตรเวชศาสตร์การบิน รวมทั้งสอนนักศึกษาแพทย์จากโรงพยาบาลรามธิบดี โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ และนักศึกษาจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่สนใจเป็นจำนวนมาก ซึ่งโดยเฉลี่ยแล้วแพทย์ต้องสอนตามหลักสูตรต่าง ๆ เหล่านี้ เดือนละ 1 ครั้ง

- การดำเนินการในคดีอุกฉกรรจ์ หรือคดีพิเศษ

แพทย์อาจถูกร้องขอหรือถูกสั่งให้ดำเนินการผ่าศพในต่างจังหวัด ในกรณี อุกฉกรรจ์หรือสะเทือนขวัญ และต้องพร้อมเดินทางได้อย่างรวดเร็วทันเวลา โดยแพทย์ต้องเป็น เจ้าพนักงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ของกรมตำรวจดำเนินคดีพิสูจน์เอกลักษณ์ของบุคคลในกรณี วิทยาศาสตร์ เนื่องจากผู้บังคับการสถาบันนิติเวชวิทยา เป็นเลขานุการคณะกรรมการพิสูจน์เอกลักษณ์ บุคคลของกรมตำรวจ โดยมีนายแพทย์ใหญ่ สำนักงานแพทย์ใหญ่ กรมตำรวจเป็นประธาน กรรมการ

(2) หน้าที่ของแพทย์ฝ่ายตรวจพิสูจน์บุคคล⁵⁷

แพทย์ในตำแหน่งทำงานเช่นเดียวกับแพทย์ในงานนิติพยาธิและยังรับผิดชอบ การเตรียมกระดูกเพื่อการตรวจกระดูกและภาพเชิงซ้อนต่อไปโดยมีปริมาณงานในการตรวจกระดูก อีกประมาณปีละ 50 ราย

⁵⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 4.

ดังนั้น เมื่อได้พิจารณาถึงความสัมพันธ์ของจำนวนแพทย์ที่ปฏิบัติงานและปริมาณงานในสถาบันนิติเวชวิทยาดังกล่าวในช่วงต้นแล้ว จะพบว่าปริมาณงานจะมีมากเกินกว่าความสามารถของแพทย์ในจำนวนเพียงเท่านี้จะทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังเช่นจากตารางปี 2539 มีปริมาณศพส่งเข้าตรวจชันสูตรยังสถาบันนิติเวชวิทยามากถึง 11,050 ศพ โดยมีศพที่ถูกส่งเข้ามาเฉลี่ยวันละกว่า 30 ราย แต่มีแพทย์ที่ปฏิบัติงานอยู่ในฝ่ายนิติพยาธิที่มีหน้าที่ชันสูตรและผ่าศพโดยตรงเพียง 7 นายเท่านั้น คิดเป็นอัตราส่วนแล้วเฉลี่ยแล้วแพทย์ 1 นายจะต้องทำการชันสูตรศพประมาณกว่า 1,500 รายต่อปี ซึ่งนับว่าเป็นปริมาณงานที่สูงมาก ในขณะที่แพทย์จากสำนักงานแพทย์สอบสวนของเมืองลอสแอนเจลิส ในสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นสำนักงานใหญ่ที่สุด มีการตรวจศพประมาณปีละ 8,000 ราย โดยมีพยาธิแพทย์ทำงานเต็มเวลา 12 คน (เป็นตัวเลขเมื่อ 10 กว่าปีมาแล้ว)⁵⁸ หากคิดเป็นอัตราส่วนแล้วจะพบว่า เฉลี่ยแล้วแพทย์ 1 นายจะทำการชันสูตรศพเพียงไม่ถึง 700 รายต่อปีเท่านั้น ซึ่งนับว่าเป็นจำนวนที่น้อยกว่าแพทย์ของสถาบันนิติเวชวิทยาที่ทำการตรวจชันสูตรเป็นอันมาก

(3) ความก้าวหน้าในทางวิชาชีพ

เมื่อพิจารณาจากอัตราค่าจ้างและผู้ถือครองตำแหน่งของแพทย์ในฝ่ายนิติพยาธิแล้ว จะพบว่ามียัตราแพทย์โทจำนวน 7 อัตรา อัตรานายแพทย์เอกและนายแพทย์พิเศษอย่างละ 1 อัตรา ทำให้ความก้าวหน้าของนายแพทย์โท (ยศอย่างสูงพันตำรวจโทระดับ 7) ไม่สามารถได้รับยศเป็นพันตำรวจเอก หรือนายแพทย์เอก หรือนายแพทย์พิเศษต่อไป ทั้ง ๆ ที่ได้ปฏิบัติหน้าที่โดยอาศัยวิชาความรู้ความสามารถและรับผิดชอบมากขึ้นมากขึ้นตลอดเวลาที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญมากขึ้นตามจำนวนปีที่รับราชการ ปัญหาเช่นนี้สำหรับแพทย์ในฝ่ายตรวจพิสูจน์บุคคลก็มีสภาพปัญหาในการก้าวหน้าทางสายงานเช่นเดียวกับแพทย์ในฝ่ายนิติพยาธินั่นเอง ฉะนั้น จึงเห็นได้ว่าแพทย์ที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถาบันนิติเวชวิทยามีโอกาสก้าวหน้าในทางสายงานของตนค่อนข้างน้อย สืบเนื่องจากตำแหน่งในระดับสูงที่เกี่ยวข้องกับงานด้านนี้ไม่มากนัก ประกอบกับกรมตำรวจที่เป็นต้นสังกัดอาจจะให้ความสำคัญกับงานด้านนี้ไม่มากนัก เพราะมีช่องทางในเชิงปราบปรามหรือสอบสวนหาผู้กระทำความผิด ซึ่งเป็นเนื้องานโดยตรงของกรมตำรวจ ดังนั้น จุดนี้รัฐควรจะหาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวเสีย เช่น อาจขยายอัตราตำแหน่งในระดับสูงขึ้นไปอีกเพื่อลดการตีบทันในสายงานดังกล่าว เป็นต้น เพื่อสร้างกำลังใจและสร้างแรงจูงใจ ให้บุคลากรทางการแพทย์ปฏิบัติงานด้านนี้ต่อไปอย่างเต็มความสามารถ และถือเป็นการแก้ปัญหาไม่ให้เกิดการไหลของบุคลากร สู่ภาคเอกชนทางหนึ่งอีกด้วย

⁵⁸ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, "การศึกษาระบบทางนิติเวชของไทยและต่างประเทศ", ตุลาคม : 72.

ปัญหาในหน่วยงานของแพทย์ในเขตต่างจังหวัด :

หน่วยงานของแพทย์ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการชั้นสูตรพลิกศพลสำหรับในเขตต่างจังหวัด ได้แก่ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด เนื่องจาก กฎหมายกำหนดให้เจ้าหน้าที่ที่ดำรงตำแหน่งสาธารณสุขจังหวัดมีหน้าที่ต้องทำการชั้นสูตรพลิกศพลร่วมกับพนักงานสอบสวน ซึ่งกรณีนี้รวมถึงแพทย์จากสถานีอนามัย และโรงพยาบาลต่าง ๆ เป็นต้น

ในส่วนของสถานีอนามัยนั้น ปัจจุบันได้เปลี่ยนชื่อเรียกมาเป็น “โรงพยาบาลชุมชน” แล้ว โดยมีวิวัฒนาการเริ่มแรกมาจาก “โอสถศาลา” ซึ่งขณะนั้นอยู่ในสังกัดของกระทรวงมหาดไทย ซึ่งได้ก่อตั้งในปี พ.ศ. 2456 เพื่อให้บริการรักษาแก่ประชาชน ต่อมาในปี พ.ศ. 2475 ได้เปลี่ยนชื่อเป็น “สุขศาลา” โดยมีสุขศาลาชั้นหนึ่งให้มีแพทย์ประจำอยู่เป็นบางแห่งเป็นแพทย์ชาวบ้านที่มีใบแพทย์ปริญญา และสุขศาลาชั้นสองไม่มีแพทย์ประจำอยู่ และในปี พ.ศ. 2495 ได้มีการออกพระราชบัญญัติยุบสุขศาลาให้เป็น “สถานีอนามัย” และได้ย้ายจากกระทรวงมหาดไทย มาสังกัดกับกระทรวงสาธารณสุข แบ่งเป็นสถานีอนามัยชั้นหนึ่ง มีแพทย์ปริญญาประจำ และสถานีอนามัยชั้นสอง มีเพียงเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำ ลำดับต่อมา เมื่อถึงปี พ.ศ. 2515 ก็ได้มีประกาศคณะปฏิวัติเปลี่ยนชื่อสถานีอนามัยชั้นหนึ่งเป็น “ศูนย์การแพทย์และอนามัยชนบท” ซึ่งก็มีแพทย์ปริญญาประจำอยู่เช่นเดิม และได้เปลี่ยนชื่อเป็น “ศูนย์การแพทย์และอนามัย” ในปี พ.ศ. 2517 และต่อมาปี พ.ศ. 2518 ก็ได้เปลี่ยนมาเป็น “โรงพยาบาลอำเภอ” โดยได้มีการขยายโรงพยาบาลอำเภอออกไปทั่วประเทศ เริ่มมีการขยายบริการ การรักษา แพร่หลายออกไปมากขึ้น จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2525 การแพทย์ได้เปลี่ยนไปในเชิงเน้นการทำงานในชุมชนมากขึ้น ดังนั้นเพื่อความเหมาะสมกับลักษณะงานกระทรวงสาธารณสุขจึงได้เปลี่ยนชื่อโรงพยาบาลอำเภอเป็น “โรงพยาบาลชุมชน (รพช.)”⁵⁹ ตามที่ปรากฏในปัจจุบันนั่นเอง

บทบาทหน้าที่ของโรงพยาบาลชุมชนดังกล่าว ก็คือ มีหน้าที่เป็นทั้งโรงพยาบาลประจำอำเภอและเป็นสถานีอนามัยประจำตำบล ที่ตั้งของโรงพยาบาล นอกจากนั้นโรงพยาบาลชุมชนยังเป็นสถานบริการสาธารณสุขในระดับปลายสุดที่มีแพทย์ปริญญาประจำอีกด้วย ประกอบกับได้มีการยึดถือแนวทางการพัฒนาชนบทในลักษณะเบ็ดเสร็จและมุ่งเน้นการประสานงานกับองค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย⁶⁰ ดังนั้น โรงพยาบาลชุมชนจึงต้องทำหน้าที่ทั้งงานด้านบริการทางการแพทย์ การสาธารณสุขทั้งในและนอกสถานที่ ได้แก่ การให้บริการผ่าตัด ตรวจผู้ป่วย

⁵⁹ สำเร็จ แหงงระโทก, “โรงพยาบาลชุมชนกับการพัฒนาชนบท”, แพทยสภาสาร (ปีที่ 15 ฉบับที่ 6 มิถุนายน 2529) : 307-308.

⁶⁰ วิชัย โชควิวัฒน์, “โรงพยาบาลชุมชน”, แพทยสภาสาร (ปีที่ 15 ฉบับที่ 1 มกราคม 2529) : 27.

ปฐมพยาบาล ทำคลอด เจาะเลือด ชั้นสูตรบาดแผลหรือชั้นสูตรพลิกศพ เป็นต้น และมีหน้าที่ในการพัฒนาชุมชนทั้งในเขตตำบลที่ตั้งของโรงพยาบาลนั่นเอง และในเขตอำเภอทั้งหมดด้วย

สำหรับโรงพยาบาลต่างๆ นั้นหมายถึง โรงพยาบาลของรัฐทุกแห่ง ยกเว้นโรงพยาบาลชุมชนดังกล่าวในข้างต้น เช่น โรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป โรงพยาบาลในสังกัดของทบวงมหาวิทยาลัยต่างๆ ที่มีภาควิชานิติเวชศาสตร์ของมหาวิทยาลัย ที่เปิดสอนคณะแพทยศาสตร์ เช่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นต้น

สำหรับปัญหาในหน่วยงานดังกล่าวที่ผู้เขียนจะนำมาวิเคราะห์ ได้แก่

1) ปัญหาในเรื่องการให้ความร่วมมือของแพทย์

ในเขตต่างจังหวัดนั้น แพทย์ที่ประจำอยู่ในโรงพยาบาลที่สังกัดกระทรวงสาธารณสุขไม่ว่าจะเป็นโรงพยาบาลชุมชน โรงพยาบาลศูนย์ หรือโรงพยาบาลทั่วไปก็ดี สำหรับในหน้าที่ราชการตามปกติระเบียบข้อบังคับต่างๆ มิได้กำหนดหน้าที่ในการออกไปชั้นสูตรพลิกศพนอกสถานที่ไว้อย่างชัดเจนแต่อย่างใด บางครั้งการที่แพทย์ประจำโรงพยาบาลต่าง ๆ ได้ออกไปชั้นสูตรพลิกศพนอกสถานที่ดังกล่าว ก็เป็นเพียงการให้ความร่วมมือเป็นส่วนบุคคลของแพทย์แต่ละคนเท่านั้น ประกอบกับงานรักษาพยาบาลตามหน้าที่ปกติของแพทย์ในแต่ละวันก็มีปริมาณงานซึ่งค่อนข้างมากอยู่แล้ว และหากพิจารณาถึงแพทย์ในส่วนของภาควิชานิติเวชศาสตร์ในคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นหรือมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ก็ดี ซึ่งส่วนใหญ่ก็จะเป็นอาจารย์ เป็นแพทย์ผู้ชำนาญในสาขานิติเวชศาสตร์ ทำหน้าที่สอนนักศึกษาประจำอยู่ในมหาวิทยาลัยดังกล่าว ก็จะทำให้บริการชั้นสูตรพลิกศพและผ่าศพเฉพาะในสถานที่ของตนเท่านั้น และการให้บริการดังกล่าวก็มีได้ ในปริมาณที่จำกัด เพียงเพื่อใช้ในการศึกษาและวิจัยเท่านั้น มิได้มีวัตถุประสงค์หลักดังเช่นการให้บริการในสถาบันนิติเวชวิทยา กรมตำรวจ แต่อย่างใด ฉะนั้น จากเหตุผลดังกล่าว จึงส่งผลให้มีการให้บริการในส่วนนี้ได้ ในปริมาณที่จำกัด เพียงเพื่อใช้ในการศึกษาและวิจัยเท่านั้น มิได้มีวัตถุประสงค์หลักดังเช่นการให้บริการในสถาบันนิติเวชวิทยา กรมตำรวจ แต่อย่างใด ฉะนั้นจากเหตุผลดังกล่าว จึงส่งผลให้แพทย์ออกไปร่วมชั้นสูตรพลิกศพกับพนักงานสอบสวนยังสถานที่พบศพน้อยมาก จึงก่อให้เกิดปัญหาข้อสงสัยขึ้นมาว่า แพทย์สามารถที่จะปฏิเสธการออกไปชั้นสูตรพลิกศพนอกสถานที่หรือแม้แต่ในโรงพยาบาลเองได้หรือไม่ เนื่องจากมีบางฝ่ายเห็นว่า การชั้นสูตรพลิกศพดังกล่าวกฎหมาย มิได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของแพทย์โดยตรง โดยให้เหตุผลว่าบทบัญญัติของกฎหมายในปัจจุบันกำหนดให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องดังกล่าว โดยในส่วนของฝ่ายแพทย์ที่จะต้องทำการชั้นสูตรพลิกศพร่วมกับพนักงานสอบสวนนั้นกฎหมายมิได้ระบุลงไปชัดเจนว่า จะให้แพทย์ผู้ใดเป็นผู้ทำการชั้นสูตรพลิกศพ แต่กลับบัญญัติให้สิทธิแก่พนักงานสอบสวนที่จะให้เป็นผู้เลือกแพทย์ที่จะร่วมทำการชั้นสูตรพลิกศพ ดังกล่าว ดังนั้นในส่วนนี้จึงเท่ากับว่า กฎหมายมิได้บังคับหรือกำหนดให้แพทย์มีหน้าที่ในการชั้นสูตรพลิกศพแต่อย่างใด

ปัญหาในเรื่องดังกล่าว หากไม่มีการแก้ไขสถานะการณ์เช่นนี้แล้ว ในอนาคตอาจไม่มีแพทย์ของโรงพยาบาลได้ออกไปชั้นสูตรพลิกศพนอกสถานที่เป็นแน่ สำหรับทางแก้ไขในเรื่องนี้ เห็นได้ว่า กระทรวงสาธารณสุขและทบวงมหาวิทยาลัย ควรจะออกเป็นระเบียบข้อปฏิบัติที่ชัดเจนออกมาว่า การชั้นสูตรพลิกศพนอกสถานที่ตนปฏิบัติหน้าที่อยู่ให้เป็นหน้าที่ของแพทย์ทุกคน จะหลีกเลี่ยงมิได้ ยกเว้นในกรณีที่จำเป็น เช่น ต้องทำการรักษาพยาบาลผู้ป่วยอาการหนักอย่างกะทันหัน เป็นต้น เหตุผลส่วนหนึ่งก็เพื่อให้เกิดความมั่นใจแก่แพทย์ที่จะออกไปปฏิบัติหน้าที่ยังสถานที่ดังกล่าว เนื่องจาก ยังมีแพทย์อีกส่วนหนึ่งที่ยังไม่แน่ใจในผลของการปฏิบัติงานว่าจะมีผลกระทบต่อความรับผิดชอบของตนเองอย่างไรบ้าง เช่น กรณีที่แพทย์ประจำโรงพยาบาลชุมชนบางแห่งอยู่เวรคืนละ 1 คน ถ้าออกไปชั้นสูตรนอกโรงพยาบาลซึ่งในบางครั้งที่เกิดเหตุห่างจากโรงพยาบาลมาก ขณะที่แพทย์ไม่อยู่โรงพยาบาลมีผู้ป่วยอาการหนักมารักษาที่โรงพยาบาล แล้วไม่พบแพทย์ในขณะนั้น จุดนี้ก็จะก่อให้เกิดข้อสงสัยได้ว่าแพทย์ผู้นั้นจะมีความผิดหรือไม่ แม้เรื่องดังกล่าวจะมีผู้ให้ความเห็นว่า แพทย์ไม่มีความผิด เพราะการไปชั้นสูตรพลิกศพนเป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย⁶¹ ก็ตาม แต่เพื่อให้เกิดแนวปฏิบัติที่ชัดเจนยิ่งขึ้น หน่วยงานในสังกัดของแพทย์ดังกล่าวก็ควรออกระเบียบข้อปฏิบัติกำหนดบทบาทหรือหน้าที่ดังกล่าวให้ชัดเจนด้วย

2) จำนวนบุคลากร

จากข้อมูลกระทรวงสาธารณสุขในปี 2539 พบว่าแพทย์ทั้งประเทศมีจำนวนถึง 14,098 คน⁶² แต่มีแพทย์ในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานด้านชั้นสูตรพลิกศพนหรือผ่าศพโดยตรงเพียงไม่กี่คน ซึ่งแพทย์เหล่านี้ก็คือ แพทย์ที่ได้รับหนังสืออนุมัติหรือวุฒิบัตรเพื่อแสดงความรู้ความชำนาญในการประกอบวิชาชีพเวชกรรม สาขานิติเวชศาสตร์ (Forensic Medicine) ตามข้อบังคับแพทยสภา พ.ศ. 2535 หรืออาจเรียกว่า "แพทย์นิติเวช" ก็ได้ โดยพบว่าปัจจุบันมีแพทย์ในสาขาดังกล่าวปฏิบัติงานกระจายอยู่ตามหน่วยงานหรือสถานพยาบาลต่าง ๆ แห่งละเพียงไม่กี่คน คือ⁶³

- สถาบันนิติเวชวิทยา กรมตำรวจ จำนวน 6 คน

⁶¹วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, "จดหมายถึงบรรณาธิการ เรื่อง การชั้นสูตรพลิกศพน", แพทยสภาสาร (ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 กุมภาพันธ์ 2527) : 307 - 308.

⁶²กระทรวงสาธารณสุข , ผลการดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาลของกระทรวงสาธารณสุขในรอบ 1 ปี 26 กรกฎาคม 2538 - 25 กรกฎาคม 2539 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก , 2539) , หน้า 52.

⁶³สัมภาษณ์ พ.ต.อ.เลียง หุยประเสริฐ , นายแพทย์พิเศษ หัวหน้างานนิติพยาธิ สถาบันนิติเวชวิทยา , 7 ตุลาคม 2540.

- ภาควิชานิติเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล จำนวน 10 คน
- ภาควิชานิติเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 5 คน
- ภาควิชาพยาธิวิทยา คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล จำนวน 1 คน
- ภาควิชานิติเวชศาสตร์ วิทยาลัยแพทยศาสตร์พระมงกุฎฯ กรมแพทย์ทหารบก จำนวน 1 คน
- แผนกพยาธิวิทยา โรงพยาบาลภูมิพล กรมแพทย์ทหารอากาศ จำนวน 1 คน
- หน่วยนิติเวช โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้า กรมแพทย์ทหารเรือ จำนวน 1 คน
- ภาควิชานิติเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จำนวน 1 คน
- ภาควิชานิติเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน 4 คน
- ภาควิชาพยาธิวิทยา คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จำนวน 1 คน

เมื่อรวมจำนวนทั้งหมดแล้ว ก็จะพบว่าแพทย์ในสาขาดังกล่าวที่มีความรู้ความสามารถที่จะปฏิบัติงานด้านนี้โดยตรงทั้งประเทศมีจำนวนไม่ถึง 40 คน ซึ่งนับว่าเป็นจำนวนที่น้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณงานที่มีอยู่ในขณะนี้ และโดยเฉพาะจำนวนของแพทย์ดังกล่าวที่ได้ปฏิบัติงานประจำอยู่ตามมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในต่างจังหวัด ซึ่งบางแห่งมีเพียง 1-2 คนเท่านั้น ถือได้ว่าเป็นจำนวนที่น้อยอย่างยิ่ง ดังนั้น สำหรับการชันสูตรพลิกศพหรือผ่าศพโดยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนี้โดยตรงจึงประสบกับภาวะการขาดแคลนบุคลากรที่จะมาปฏิบัติงานในเรื่องดังกล่าวอย่างแท้จริง จนหลาย ๆ ครั้งต้องใช้แพทย์ทั่วไปหรืออายุรแพทย์ทำการผ่าศพแทน หรือส่งศพมาให้แพทย์ผ่าศพตรวจยังสถาบันนิติเวชวิทยา กรุงเทพมหานคร ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการเดินทาง และเนื่องจากบางจังหวัดอยู่ห่างไกลจากกรุงเทพมหานครมาก ฉะนั้น จึงต้องใช้เวลาในการขนย้ายศพดังกล่าวนานมาก ซึ่งจุดนี้เองอาจส่งผลให้พยานหลักฐานต่าง ๆ ที่อยู่ในตัวศพต้องสูญหายหรือแปรเปลี่ยนสภาพไป อันอาจทำให้ยากต่อการที่จะตรวจพิสูจน์หาเหตุตายที่แท้จริงได้ สำหรับกรณีการชันสูตรพลิกศพในเบื้องต้น ณ สถานที่พบศพ เนื่องจากภาวะการขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์ดังกล่าว ฉะนั้น ในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนมักจะทำการชันสูตรพลิกศพร่วมกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือแพทย์ประจำตำบล ซึ่งดูจะเป็นทางออกของการแก้ไขปัญหาที่ไม่ถูกต้องสักเท่าใดนัก แม้กฎหมายจะให้อำนาจไว้ก็ตาม เพราะการใช้เจ้าหน้าที่ดังกล่าวร่วมชันสูตรพลิกศพ แม้ว่าจะเป็นการสะดวกในการจัดหามาได้ก็ตาม แต่เนื่องจากรัฐยังมิได้มีมาตรการใด ๆ ที่จะมาช่วยเพิ่มเติมความรู้ความชำนาญในเรื่องการชันสูตรพลิกศพให้กับเจ้าหน้าที่เหล่านี้ จึงอาจจะมีปัญหาในแง่ของความรู้ความสามารถที่จะมาปฏิบัติงานในลักษณะนี้ ซึ่งอาจจะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการชันสูตรพลิกศพก็ได้

สาเหตุของการขาดแคลนบุคลากรดังกล่าวก็เนื่องมาจาก นักศึกษาแพทย์ส่วนใหญ่ไม่สมัครใจที่จะเลือกศึกษาต่อในสาขาพยาธิแพทย์ หรือสาขานิติเวชศาสตร์ เพราะไม่ต้องการที่จะจบออกมาประกอบวิชาชีพเป็นแพทย์นิติเวชที่จะต้องทำงานเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพและการผ่าศพเหล่านี้ เหตุผลก็สืบเนื่องมาจาก

(1) เป็นอาชีพที่ไม่ทำเงิน เพราะมิใช่การรักษาผู้ป่วยทั่ว ๆ ไป แต่เป็นการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับคนตายเป็นส่วนใหญ่ ฉะนั้น แพทย์ที่มาทำงานด้านนี้จึงต้องเป็นผู้ที่มีใจรักในงานนี้โดยแท้จริงและต้องเป็นคนสมถะด้วย

(2) แพทย์นิติเวชต้องปฏิบัติงานอยู่กับคนตายหรือศพตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นงานชันสูตรพลิกศพ ผ่าศพ หรือพิสูจน์ชิ้นเนื้อจากศพต่าง ๆ ก็ล้วนเกี่ยวข้องกับคนตายทั้งสิ้น ฉะนั้น ลักษณะงานดังกล่าวจึงมีภาพที่ไม่น่าจรรโลงใจสักเท่าใดนัก ซึ่งบางครั้งอาจต้องเผชิญกับสภาพที่น่ารังเกียจต่าง ๆ ของศพที่จะต้องเข้าไปทำการชันสูตร

(3) ในสายตาของสังคมอาจมองว่า แพทย์ที่ทำงานด้านนี้ดูแล้วด้อยกว่าแพทย์ที่ทำงานในสาขาอื่น ๆ ฉะนั้น จึงดูแล้วเหมือนมีเกียรติหรือศักดิ์ศรีด้อยกว่าแพทย์ในสาขาอื่น ๆ มาก ทำให้แพทย์ไม่อยากจะเข้ามาทำงานในลักษณะนี้

ดังนั้น ในปัจจุบันนี้เมื่อบุคลากรทางการแพทย์ที่จะมาปฏิบัติงานด้านนี้โดยตรงโดยเฉพาะในต่างจังหวัดมีน้อย ฉะนั้น หากจะใช้แพทย์ในการชันสูตรพลิกศพแล้วส่วนใหญ่ก็มักจะเป็นแพทย์ตามโรงพยาบาลทั่ว ๆ ไป มิได้เป็นแพทย์นิติเวชแต่อย่างใดทั้ง ๆ ที่งานชันสูตรพลิกศพเป็นงานที่ต้องอาศัยแพทย์ที่ชำนาญการด้านนี้โดยตรง ซึ่งจำต้องใช้ความรู้ความชำนาญทั้งทางด้านวิชาการแพทย์และกฎหมายควบคู่กันไปในการปฏิบัติงานดังกล่าว แม้แพทย์ทั่วไปเองก็ตามในต่างจังหวัดก็ยังประสบปัญหาการขาดแคลนบุคลากรอยู่อย่างต่อเนื่อง ฉะนั้น ในทางปฏิบัติสำหรับในเขตต่างจังหวัดในปัจจุบันนี้จึงเป็นไปได้ยากที่พนักงานสอบสวนจะได้ทำการชันสูตรพลิกศพพร้อมกับแพทย์นิติเวชหรือแม้แต่แพทย์อื่นก็ตาม

สำหรับทางแก้ปัญหาในเรื่องนี้ ส่วนหนึ่งก็ต้องสร้างแรงจูงใจให้นักศึกษาแพทย์สนใจที่จะศึกษาในสาขาวิชานี้ เพื่อเป็นแพทย์เฉพาะทางสาขานิติเวชศาสตร์ หรือสาขาพยาธิวิทยามากขึ้น สิ่งจูงใจดังกล่าวก็คือ ให้ค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับการดำรงชีพจากวิชาชีพนี้เพียงพอ สร้างศักดิ์ศรีหรือเกียรติภูมิให้เกิดแก่แพทย์ผู้ประกอบวิชาชีพดังกล่าว เช่น บัญญัติกฎหมายขึ้นมารองรับการปฏิบัติงานดังกล่าวโดยกำหนดให้ส่วนราชการทุกส่วนต้องปฏิบัติตามก็คือ กำหนดให้แพทย์ไม่ว่าจะสังกัดหน่วยงานใดก็ตาม หากจะปฏิบัติงานในด้านนี้ต้องได้รับการแต่งตั้งจากหน่วยงานของศาลหรืออัยการก่อน โดยจะได้รับค่าตอบแทนและเกียรติภูมิเหมือนกันอย่างเสมอภาค เป็นต้น ส่วนต่าง ๆ เหล่านี้ก็จะให้เป็นสิ่งจูงใจให้นักศึกษาแพทย์หันมาสนใจที่จะประกอบวิชาชีพนี้มากขึ้น ซึ่งเป็นการแก้หรือบรรเทาปัญหาในเรื่องการขาดแคลนบุคลากรได้ทางหนึ่ง

3) ปัญหาในเรื่องอุปกรณ์และสถานที่

ปัจจุบันจะพบได้ว่าอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้สำหรับแพทย์ที่จะใช้ในการชันสูตรหรือผ่าศพตรวจนั้น ยังมีปริมาณที่ไม่เพียงพอและยังขาดเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่นำมาใช้ในการปฏิบัติงานดังกล่าวอีกมาก ประกอบกับสถานที่ที่จะใช้ในการผ่าศพ โดยเฉพาะในโรงพยาบาลต่าง ๆ ตามต่างจังหวัด พบได้ว่ายังไม่มียุทธศาสตร์หรือห้องที่จะใช้สำหรับทำการผ่าศพตรวจโดยเฉพาะเหมือนในต่างประเทศ อาจจะมีอยู่บ้างก็เพียงในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่มีการเรียนการสอนดังกล่าวเท่านั้น ปัญหาในเรื่องความพร้อมของอุปกรณ์และสถานที่ดังกล่าวก็สืบเนื่องมาจาก รัฐได้จัดสรรงบประมาณมาให้งานในส่วนนี้น้อยมาก ลักษณะของหน่วยงานที่ให้บริการนั้นได้รับการสนับสนุนและรับรองจากกระบวนการยุติธรรมน้อยมาก ขณะเดียวกันงานนิติเวชก็ได้รับการยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของระบบบริการสาธารณสุขน้อยมาก ฉะนั้น กระบวนการยุติธรรมจึงน่าจะมีส่วนส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนากระบวนการนิติเวชให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น พอที่จะให้การปฏิบัติงานดังกล่าวส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมเพื่ออำนวยความสะดวกยุติธรรมให้แก่ประชาชนได้อย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4.2.3 เจ้าหน้าที่สาธารณสุข

บทบาทของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในเรื่องการชันสูตรได้ถูกกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 วรรคแรก ที่ว่า หากกรณีที่สาธารณสุขจังหวัดหรือแพทย์ประจำสถานีอนามัยหรือแพทย์ประจำโรงพยาบาลไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ก็ให้ใช้เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขประจำท้องที่แทนได้ ซึ่งคำว่า “เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขประจำท้องที่” ในที่นี้หมายถึง ข้าราชการที่สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ส่วนภูมิภาค ปฏิบัติงานประจำสำนักงานสาธารณสุขอำเภอหรือประจำสถานีอนามัยต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วยเจ้าหน้าที่หลายประเภท ได้แก่ สาธารณสุขอำเภอ สาธารณสุขตำบล เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ระดับ 3-5 พนักงานอนามัยผดุงครรภ์อนามัย และพยาบาลเทคนิค เป็นต้น และเจ้าหน้าที่เหล่านี้ก็ได้รับการศึกษาวิชานิติเวชศาสตร์มาในลักษณะที่แตกต่างกัน อาทิเช่น⁶⁴

1) เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เจ้าหน้าที่เหล่านี้ส่วนใหญ่จะจบการศึกษาจากคณะสาธารณสุขศาสตร์ ตามมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ซึ่งหมายความว่า เจ้าหน้าที่เหล่านี้จะต้องเคยเรียนวิชา “กฎหมายสาธารณสุขและนิติเวชศาสตร์” ที่เนื้อหาจุดประสงค์การเรียน ก็คือ ศึกษากฎหมาย พระราชบัญญัติ พระราชกำหนด และกฎกระทรวงโดยทั่ว ๆ ไปที่ใช้ในการบริหารงานสาธารณสุข เช่น พระราชบัญญัติควบคุมโรคติดต่อ พระราชบัญญัติการควบคุมอาหารและยา เป็นต้น เรียนรู้ถึงการชันสูตรบาดแผลและการชันสูตรพลิกศพ วิธีเขียนรายงานการชันสูตรพลิกศพ การ

⁶⁴ ปาหนัน เกษน้อย , “แนวทางในการตัดสินใจเลือกผู้ร่วมชันสูตรพลิกศพของพนักงานสอบสวนในส่วนภูมิภาค” (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาธารณสุขศาสตร์) สาขาวิชาเอกบริหารกฎหมายการแพทย์และสาธารณสุข บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล , 2540) , หน้า 35.

เป็นพยานทางการแพทย์ ซึ่งมีการทดสอบความรู้โดยการสอบข้อเขียน ไม่มีการฝึกหรือทดสอบในภาคปฏิบัติแต่อย่างใด

2) พนักงานอนามัย จบการศึกษาจากหลักสูตรประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตร์ ได้ศึกษาวิชา “กฎหมายสาธารณสุขและนิติเวชศาสตร์” โดยมิได้มีการฝึกหรือทดสอบในภาคปฏิบัติ เช่นเดียวกัน

3) ผดุงครรภ์อนามัย จบการศึกษาจากหลักสูตรประกาศนียบัตรพยาบาลและผดุงครรภ์ ซึ่งไม่มีการเรียนการสอนวิชานิติเวชศาสตร์แต่อย่างใด

4) พยาบาลเทคนิค จบการศึกษานิติเวชศาสตร์ระดับต้น ซึ่งหลักสูตรดังกล่าวก็ได้มีการเรียนการสอนวิชานิติเวชศาสตร์เลย เช่นเดียวกัน

จากประเด็นในเรื่องของการศึกษาจากหลักสูตรต่าง ๆ ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเหล่านี้ พบได้ว่าหลักสูตรการศึกษาอบรมต่าง ๆ เหล่านี้มิได้บรรจุวิชานิติเวชศาสตร์ไว้ในหลักสูตรโดยตรงแต่อย่างใด ยกเว้นหลักสูตรการศึกษาของคณะสาธารณสุขศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่ยังมีการเรียนการสอนวิชานี้อยู่ แต่อย่างไรก็ตามก็เป็นเพียงการเรียนการสอนในภาคทฤษฎีในห้องเรียนเท่านั้น มิได้มีการฝึกหรือทดสอบในภาคปฏิบัติแต่อย่างใด ฉะนั้น นักศึกษาที่จบการศึกษามาจากหลักสูตรดังกล่าว ซึ่งต่อมาได้มาทำงานเป็นเจ้าหน้าที่สาธารณสุขนั้น ก็มิได้มีความรู้ในเรื่องการชันสูตรพลิกศพโดยเฉพาะแต่อย่างใด โดยอาจจะพอมีความรู้พื้นฐานในเรื่องกฎหมายสาธารณสุข การชันสูตรพลิกศพ และวิธีการเขียนรายงานการชันสูตรพลิกศพอยู่บ้างก็เพียงเล็กน้อย แต่จะให้ถึงขั้นชี้ขาดเหตุของการตายในคดีที่ซับซ้อนคงจะเป็นไปได้ยาก จึงเห็นได้ว่าในส่วนของความรู้ความสามารถของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการชันสูตรพลิกศพนี้ คงจะมีไม่เท่ากับแพทย์ที่มาปฏิบัติงานด้านนี้โดยตรงแน่นอน

แต่อย่างไรก็ดี ผู้เขียนเห็นว่า หากจะให้แพทย์เป็นผู้ทำหน้าที่ชันสูตรพลิกศพเสียทั้งหมดทุกขั้นตอน ก็คงจะเป็นการยากที่จะเป็นไปได้สำหรับสภาพในปัจจุบัน โดยเฉพาะการปฏิบัติงานในเขตต่างจังหวัด เนื่องจาก ในปัจจุบันประเทศไทยยังอยู่ในภาวะที่ขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์เป็นจำนวนมาก เช่น โรงพยาบาลชุมชน หรือโรงพยาบาลอำเภอ 1 แห่ง จะมีแพทย์จำนวนเพียง 1-5 คน แล้วแต่ขนาดของโรงพยาบาล ซึ่งในแต่ละวันจะมีคนไข้มารอดตรวจที่แผนกผู้ป่วยนอกประมาณ 200-300 คน ฉะนั้น แพทย์ 1 คน อาจจะต้องตรวจคนไข้นอกถึงประมาณเกือบ 100 คนต่อวัน หรือมากกว่านั้น⁶⁵ ซึ่งนับว่าเป็นจำนวนที่มากเกินไปสมควรอยู่แล้ว ดังนั้น หากจะมีกฎหมายมากำหนดให้แพทย์ต้องมาทำหน้าที่ชันสูตรพลิกศพตั้งแต่ในเบื้องต้นอีกโดยให้เหตุผลในเรื่องคุณสมบัติความรู้ความสามารถที่มีของแพทย์ ก็คงจะเป็นการเพิ่มงานให้แก่แพทย์มากจนเกิน

⁶⁵ พงษ์รักษ์ ศรีบัณฑิตมงคล, “สิ่งที่ประชาชนสูญเสีย เมื่อแพทย์ไปเป็นพยานศาล”, มติชน (วันที่ 11 มิถุนายน 2540) : 12.

สมควร ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของงานรักษาพยาบาลของแพทย์ที่ปฏิบัติอยู่เป็นประจำก็ได้

ดังนั้น สำหรับกรณีในเขตต่างจังหวัดผู้เขียนจึงเห็นว่า เพื่อเป็นการบรรเทาปัญหา ดังกล่าว สำหรับในส่วนของการชันสูตรพลิกศพในเบื้องต้นที่ต้องกระทำร่วมกับพนักงานสอบสวน ในกรณีที่มีไซโตถูกฉกรรจ์หรือมีความสลับซับซ้อนมาก ก็สามารถที่จะให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขทำการชันสูตรพลิกศพด้วยก็ได้ เพื่อเป็นการช่วยเหลือแพทย์อีกทางหนึ่ง สำหรับในส่วนของการผ่าศพตรวจนั้นก็ยังคงให้เป็นหน้าที่ของแพทย์เช่นเดิม แต่อย่างไรก็ดี ผู้เขียนเห็นว่าทางหน่วยงานที่รับผิดชอบควรจะต้องให้มีการอบรมความรู้เพิ่มเติมในเรื่องการชันสูตรพลิกศพให้แก่เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ที่ทำหน้าที่ในเรื่องนี้ด้วย โดยในเริ่มแรกอาจจะจัดให้มีการอบรมทุกปีหรือปีละ 2 ครั้งก็ได้ เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ความชำนาญในเรื่องนี้ให้มากยิ่งขึ้น อันจะส่งผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น

กรณีการใช้เจ้าหน้าที่ที่มีใช้แพทย์ทำการชันสูตรพลิกศพ สำหรับในต่างประเทศก็มีดังเช่น ประเทศศรีลังกา การชันสูตรพลิกศพในกรณีที่ตายโดยปัจจุบันทันด่วน และตายเนื่องจากบาดเจ็บต่างๆ กฎหมายกำหนดให้ต้องทำการชันสูตรพลิกศพโดยพนักงานสอบสวนการตาย (Inquires into deaths) ซึ่งกระทรวงยุติธรรมเป็นผู้แต่งตั้งให้ทำหน้าที่รับผิดชอบตามเขตพื้นที่ทั่วประเทศและพนักงานสอบสวนการตายที่รับผิดชอบในเมืองสำคัญๆ จะเป็นผู้มีความรู้ด้านกฎหมาย แต่ในพื้นที่นอกเมืองในชนบทพนักงานสอบสวนการตายจะมีความรู้แค่สำเร็จการศึกษาภาคบังคับเท่านั้น⁶⁶ ซึ่งจะเห็นได้ว่าพนักงานสอบสวนการตายซึ่งทำหน้าที่ชันสูตรพลิกศพการตายในเบื้องต้น (ไม่รวมถึงการผ่าศพ) ในประเทศศรีลังกานั้นมิใช่แพทย์หรือผู้พิพากษาเหมือนที่เป็นอยู่ในบางประเทศแต่อย่างใด และผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ดังกล่าวก็ได้ผลอยู่ในระดับที่น่าพอใจพอสมควร ซึ่งในส่วนนี้ประเทศไทยก็น่าจะนำมาปรับใช้ได้

ดังนั้น กล่าวโดยสรุปแล้วผู้เขียนก็ยังเห็นว่า การใช้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขในการชันสูตรพลิกศพในกรณีการตายผิดธรรมชาติโดยทั่ว ๆ ไปที่มีไซโตเป็นคดีฉกรรจ์หรือคดีที่มีความสลับ ซับซ้อนมากนักสำหรับในประเทศไทย ก็ยังมีความจำเป็นอยู่แม้ว่าหากพิจารณาในแง่ความรู้ ความสามารถในด้านนี้แล้วอาจจะเพียงพออยู่บ้าง แต่หากได้มีการพัฒนาความรู้ความสามารถขึ้นตามวิธีการที่ได้กล่าวไว้ในข้างต้นแล้ว ก็น่าจะทำให้บุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านนี้มีความรู้และความชำนาญมากขึ้น เนื่องจากความรู้พื้นฐานในเรื่องสาธารณสุขของเจ้าหน้าที่เหล่านี้พอจะ มีอยู่บ้าง จึงไม่เป็นการยากที่จะต่อเติมความรู้เฉพาะด้านในส่วนนี้ขึ้นแต่อย่างใด ประกอบกับ หากได้มีการพัฒนาบุคลากรในส่วนนี้ให้มีคุณภาพขึ้น เราก็จะได้บุคลากรที่มาทำหน้าที่นี้ขึ้น

⁶⁶วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, "ศรีลังกา : ระบบบริการทางนิติเวชที่นำสนใจ", วารสารคลินิก (ปีที่ 10 ฉบับที่ 11 พฤศจิกายน 2537) : 785.

โดยเฉพาะแทนที่จะใช้แพทย์ในการชันสูตรพลิกศพทุกครั้งไป ก็อาจจะใช้เพียงเฉพาะบางกรณีที่เป็นเท่านั้น เท่ากับเป็นการลดปัญหาในเรื่องการขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์ได้ทางหนึ่งด้วย

4.2.4 แพทย์ประจำตำบล

จากบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 วรรคแรก จะเห็นได้ว่า แพทย์ประจำตำบลก็สามารถที่จะทำการชันสูตรพลิกศพร่วมกับพนักงานสอบสวนได้เช่นเดียวกับเจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขประจำท้องที่ ในกรณีที่พบว่าไม่มีสาธารณสุขจังหวัดหรือแพทย์ประจำสถานีอนามัย หรือแพทย์ประจำโรงพยาบาล หรือมีบุคลากรดังกล่าวแต่ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ การจะใช้แพทย์ประจำตำบลในการชันสูตรพลิกศพตามกฎหมายนั้นจะมีได้เฉพาะกรณีที่มีการตายผิดปกติเกิดขึ้นในส่วนภูมิภาคหรือในเขตต่างจังหวัดเท่านั้น เนื่องจากตำแหน่งแพทย์ประจำตำบลจะมีเฉพาะในต่างจังหวัดเท่านั้น โดยมีฐานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐในส่วนท้องถิ่น เช่นเดียวกับกำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน และมีบทบาทตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 ประกอบกับปัจจุบันผู้ที่มีตำแหน่งเป็นแพทย์ประจำตำบลจะต้องร่วมเป็นกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2535 ด้วย นอกเหนือจากนั้นแล้วแพทย์ประจำตำบลยังต้องมีหน้าที่ชันสูตรพลิกศพตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาดังกล่าวอีกด้วย และในประเด็นเรื่องหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพของแพทย์ประจำตำบลนั้น ผู้เขียนได้แยกวิเคราะห์หรือออกเป็นดังนี้

1) จำนวนบุคลากร

สำหรับจำนวนของบุคลากรนั้นผู้เขียนเห็นว่า ไม่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานดังกล่าวแต่อย่างใด เนื่องจากแพทย์ประจำตำบลเป็นตำแหน่งที่มีอยู่ในแต่ละตำบล ๗ ละ 1 คน ทุกตำบลตามต่างจังหวัดอยู่แล้ว จึงถือว่ามีจำนวนบุคลากรที่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานในส่วนของการชันสูตรพลิกศพ ประกอบกับเป็นการสะดวกต่อการเดินทางมาปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่เหล่านี้อีกด้วย เนื่องจาก การตายที่เกิดขึ้นย่อมอยู่ในท้องที่ของแพทย์ประจำตำบลของแต่ละตำบลอยู่แล้ว ซึ่งแพทย์ประจำตำบลผู้นั้นย่อมรู้จักสภาพภูมิประเทศ ทิศทาง หรือเส้นทางที่ใช้ในการเดินทางในตำบลของตนเป็นอย่างดี ฉะนั้น จึงเห็นได้ว่า หากใช้แพทย์ประจำตำบลทำการชันสูตรพลิกศพสำหรับกรณีการตายที่เกิดในบริเวณท้องที่ตำบลของตน ข้อดีก็คือไม่มีปัญหาในแง่ของการขาดแคลนบุคลากรที่จะมาปฏิบัติหน้าที่ รวมทั้งไม่มีปัญหาในเรื่องอุปสรรคที่เกี่ยวกับการเดินทางเพื่อไปปฏิบัติงานยังสถานที่เกิดเหตุอีกด้วย

2) ความรู้ความสามารถ

เนื่องจากคุณสมบัติของผู้ที่จะมาเป็นแพทย์ประจำตำบลนั้น กฎหมายมิได้กำหนดชั้นการศึกษาไว้แต่อย่างใด เพียงแต่พอจะมีความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวกับการรักษาพยาบาลในขั้นต้นบ้างเท่านั้น เช่น อาจจะเป็นความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับยาสมุนไพรต่าง ๆ ที่ใช้รักษาโรค

เป็นต้น คุณสมบัติในเรื่องความรู้ความสามารถเพียงเท่านี้ก็อาจได้รับเลือกแต่งตั้งจากกำนันให้มาเป็นแพทย์ประจำตำบลก็ได้ ฉะนั้น จึงเห็นได้ว่าแพทย์ประจำตำบลแท้จริงแล้วมิใช่แพทย์ (ปริญญา) สาขาใด ๆ ก็ตาม หรือแม้แต่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขก็มิใช่แต่อย่างใดเป็นแต่เพียงชาวบ้านธรรมดา ที่พอจะมีความรู้ในเรื่องการรักษาพยาบาลเบื้องต้นบ้างเท่านั้น ซึ่งบางรายอาจไม่รู้หนังสือเลยหรือเขียนหนังสือไม่ได้ก็มี ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่าแพทย์ประจำตำบลยังขาดความรู้และความสามารถในการชันสูตรพลิกศพอยู่ ไม่สามารถที่จะตรวจร่องรอยหรือลักษณะของบาดแผลอย่างละเอียดและสมบูรณ์ถูกต้อง จนบางครั้งไม่สามารถบอกสาเหตุการตายที่ถูกต้องได้ ซึ่งในที่สุดเมื่อพยานหลักฐานที่พนักงานสอบสวนหามาได้ในขั้นต้นจากการชันสูตรพลิกศพไม่ถูกต้องหรือ สมบูรณ์แล้ว ก็อาจส่งผลให้เกิดปัญหาในการพิจารณาในชั้นศาลได้ เพราะเจ้าหน้าที่ที่ทำการชันสูตรพลิกศพมีความรู้ในเรื่องดังกล่าวน้อย จึงตอบคำถามของศาลได้ไม่ชัดเจนพอจนไม่สามารถชี้ถึงสาเหตุการตายได้ อาจเป็นผลให้เสียรูปคดีในชั้นศาลได้

และเนื่องจาก แพทย์ประจำตำบลยังขาดความรู้ความสามารถในเรื่องดังกล่าวจนเป็นเหตุให้ในบางครั้งอาจถูกพนักงานสอบสวนชี้หน้าความเห็นหรือบางครั้งอาจมีบทบาทเข้าครอบงำการปฏิบัติงานเลยก็ได้ จากการที่ผู้เขียนได้รับทราบมาว่าส่วนใหญ่พนักงานสอบสวน มักจะทำการชันสูตรเอง แล้วทำความเห็นขึ้นมาโดยพนักงานสอบสวนจะเป็นผู้เขียนเองทั้งหมด เมื่อเสร็จแล้วจึงให้แพทย์ประจำตำบลร่วมลงลายมือชื่อเพียงเท่านั้น ฉะนั้นตรงจุดนี้จึงเป็นผลเท่ากับเป็นการเปิดโอกาสให้พนักงานสอบสวนใช้อำนาจครอบงำการให้ความเห็นหรือการปฏิบัติงานของผู้ร่วมชันสูตรพลิกศพอีกฝ่ายหนึ่งได้ เจตนารมณ์ของกฎหมายที่ต้องการจะให้มีการตรวจสอบถ่วงดุลการปฏิบัติงานของซึ่งกันและกันก็จะถูกทำลายลง การใช้กฎหมายก็จะเป็นเพียงตาม “รูปแบบ” หรือกระบวนการที่กฎหมายกำหนดเท่านั้นแต่ยังขาดในส่วนของ “เนื้อหา” โดยสิ้นเชิง

ฉะนั้น จึงเห็นว่า กฎหมายควรแก้ไขโดยตัดแพทย์ประจำตำบลออกโดยไม่ให้มีส่วนร่วมในการชันสูตรพลิกศพอีกต่อไป ซึ่งกฎหมายอาจกำหนดให้มีเจ้าหน้าที่อื่นที่มีความรู้ความชำนาญในเรื่องนี้เข้ามาทำหน้าที่แทนก็ได้ หรืออย่างน้อยที่สุดหากจะต้องใช้เวลายาวนานสำหรับการแก้ไขเปลี่ยนแปลงในจุดดังกล่าว ในช่วงระยะเวลาปัจจุบันก่อนการแก้ไขกฎหมายนี้ หากแพทย์ประจำตำบลยังสามารถร่วมทำการชันสูตรพลิกศพกับพนักงานสอบสวนได้เช่นเดิม รัฐก็ควรมีกระบวนการที่จะพัฒนาความรู้ความสามารถในทางวิชาการในเรื่องที่เกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพของบุคคลเหล่านั้น เช่น อาจจะมีจัดหลักสูตรอบรมพิเศษในเรื่องนี้ขึ้น ซึ่งหาก มีโอกาสก็ควรพาไปดูหรือศึกษาการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญยังสถานที่จริง อาทิเช่น สถาบันนิติเวชวิทยา หรือภาควิชานิติเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล เป็นต้น

3) งบประมาณและเครื่องมือ

ปัจจุบันพบว่า รัฐไม่มีงบประมาณสนับสนุนและจัดหาเครื่องมือรวมทั้งอุปกรณ์ต่าง ๆ แก่แพทย์ประจำตำบลที่จะใช้ในการปฏิบัติงานชั้นสูตรพริกศพแต่อย่างใด

ดังนั้น เมื่อพิจารณาโดยรวมแล้วผู้เขียนจึงเห็นว่าผลเสียของการใช้แพทย์ประจำตำบลในการชั้นสูตรพริกศพมีมากกว่าประโยชน์ที่จะได้รับ เนื่องจาก แพทย์ประจำตำบลยังไม่มีความรู้ความสามารถและความพร้อมในด้านต่าง ๆ พอที่จะปฏิบัติงานด้านนี้ให้มีประสิทธิภาพอย่างแท้จริงได้ ฉะนั้น จึงควรมีการแก้ไขกฎหมายให้ตัดแพทย์ประจำตำบลออกจากผู้มีหน้าที่ชั้นสูตรพริกศพเสีย เพื่อป้องกันปัญหาในภายหลังที่อาจเกิดแก่รูปคดีดังที่ได้กล่าวมาแล้วในช่วงต้นได้

4.2.5 อัยการ

บทบาทของพนักงานอัยการในเรื่องการชั้นสูตรพริกศพนี้ จะถูกกำหนดอยู่ในเรื่องของการไต่สวนชั้นสูตรพริกศพ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 วรรคสามถึงวรรคแปด โดยระบุว่า หากมีความตายที่เกิดขึ้นจากการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ เมื่อได้มีการชั้นสูตรพริกศพแล้วก็ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนชั้นสูตรพริกศพไปยังพนักงานอัยการ เพื่อให้พนักงานอัยการทำคำร้องขอต่อศาลชั้นต้นแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ ให้ทำการไต่สวนและทำคำสั่งต่อไป ฉะนั้น จะเห็นได้ว่าบทบาทของพนักงานอัยการตามกฎหมายปัจจุบันนั้นเริ่มต้นที่ตรงจุดนี้ ซึ่งสำหรับกรณีนี้จะต่างจากบทบัญญัติของกฎหมายที่บังคับใช้ก่อนที่จะมีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 เมื่อปี พ.ศ. 2523 ครั้งหลังสุด โดยในสมัยนั้นประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ถูกแก้ไขตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 333 พ.ศ. 2515 ได้กำหนดให้พนักงานซึ่งประจำอยู่ในท้องที่เกิดเหตุต้องมาทำการชั้นสูตรพริกศพร่วมกับพนักงานสอบสวนด้วย โดยกฎหมายประสงค์จะให้พนักงานอัยการซึ่งมาจากอีกหน่วยงานหนึ่งที่มีฐานะเป็นคนกลางมาช่วยตรวจสอบการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน ซึ่งมักจะเป็นเจ้าหน้าที่ที่อยู่ในหน่วยงานเดียวกับเจ้าพนักงานที่ทำให้ตายนั่น เพื่อให้ทำให้เกิดความเป็นธรรมแก่ประชาชนประกอบกับเหตุผลที่ว่า การให้พนักงานอัยการเข้ามามีส่วนร่วมในการชั้นสูตรพริกศพตั้งแต่ในขั้นตอนแรกนี้ทำให้ทุกอย่างเป็นไปได้โดยรวดเร็ว ไม่จำเป็นต้องผ่านขั้นตอนกระบวนการไต่สวนชั้นสูตรพริกศพโดยศาลซึ่งเป็นวิธีการที่ล่าช้าอีกด้วย

แต่อย่างไรก็ดีในปัจจุบันกฎหมายก็ได้มีการแก้ไขอีกโดยได้ตัดอำนาจของพนักงานอัยการในส่วนที่จะทำการชั้นสูตรพริกศพในชั้นต้นดังกล่าวออกเสีย และได้นำวิธีการไต่สวนชั้นสูตรพริกศพตามกฎหมายเดิมกลับมาใช้อีก ฉะนั้น อำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ใช้อยู่ในปัจจุบันในส่วนของการไต่สวนชั้นสูตร

พลิกศพ จึงมีอยู่เฉพาะการทำคำร้องและดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลที่เกี่ยวข้องกับการไต่สวนชั้นสูตรพลิกศพเท่านั้น

ในเรื่องนี้ผู้เขียนมีความเห็นว่า บทบัญญัติตามกฎหมายเดิมที่กำหนดให้พนักงานอัยการมีส่วนร่วมในการชั้นสูตรพลิกศพตั้งแต่ขั้นต้นนั้น ดูจะเหมาะสมดีอยู่แล้ว เนื่องจากหากมีพนักงานอัยการเข้าไปควบคุมตรวจสอบตั้งแต่การรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ จากศพและจากสถานที่เกิดเหตุจริง ๆ แล้วก็จะทำให้เกิดความโปร่งใสในกระบวนการทำงานอันจะนำมาซึ่งระบบการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งทำให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้พิจารณาประกอบกับการสอบสวนหาตัวผู้กระทำผิดมีความสมบูรณ์ชัดเจนตั้งแต่ต้น และผลดีอีกประการหนึ่งก็คือ การให้พนักงานอัยการเข้ามา มีบทบาทควบคุมการชั้นสูตรพลิกศพนั้นเท่ากับเป็นการเปิดโอกาสให้พนักงานอัยการได้มีโอกาสให้บริการแก่ประชาชนโดยตรงนอกเหนือจากการปฏิบัติหน้าที่ตามปกติ ถือเป็น การสร้างความสัมพันธ์และความรู้สึกที่ดีระหว่างประชาชนกับหน่วยงานดังกล่าว

สำหรับในเรื่องนี้ แม้ในต่างประเทศเช่นในประเทศฝรั่งเศส การชั้นสูตรพลิกศพในกรณีของการตายที่ผิดธรรมชาติก็อยู่ในความรับผิดชอบของอัยการโดยตรงด้วย ปรากฏตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฝรั่งเศส มาตรา 74 ดังนี้⁶⁷

“มาตรา 74 ในกรณีที่พบศพไม่ว่าจะเป็นการตายโดยถูกทำร้ายหรือไม่ แต่ถ้าไม่ทราบสาเหตุหรือมีเหตุอันควรสงสัย ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายคดีที่ได้รับแจ้งรายงานให้อัยการทราบทันที และไปยังสถานที่เกิดเหตุโดยไม่ชักช้าเพื่อเริ่มทำการสืบสวน

ให้อัยการไปยังสถานที่เกิดเหตุถ้าเห็นว่าจำเป็น และให้ทำการช่วยเหลือบุคคลที่มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาสภาพของพฤติการณ์ของการตายนั้น อย่างไรก็ตามอัยการอาจมอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายคดีทำการแทนได้

บุคคลที่ถูกเรียกตัวมาจะต้องสาบานตัวเป็นลายลักษณ์อักษรที่จะให้คำแนะนำโดยสุจริตใจ

อัยการอาจขอทราบรายละเอียด เพื่อพิสูจน์ให้ทราบถึงสาเหตุของการตายนั้นก็ได้”

จากบทบัญญัติดังกล่าวหมายความว่า เมื่อเกิดเหตุมีการตายเกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นการตายโดยถูกทำร้ายหรือไม่ก็ตาม เช่น มีอุบัติเหตุที่มีคนตายเมื่อเกิดเพลิงไหม้ หรือเกิดอุบัติเหตุร้ายแรงในรถไฟ หากไม่ทราบสาเหตุหรือมีเหตุอันควรสงสัย เหล่านี้เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายคดีจะต้องแจ้งให้พนักงานอัยการทราบ ถ้าพนักงานอัยการเห็นสมควรจะไปยังที่เกิดเหตุเพื่อสอบ

⁶⁷ กุลพล พลวัน, “การชั้นสูตรพลิกศพ ในคดีวิสามัญฆาตกรรม”, วารสารอัยการ ปีที่ 3 ฉบับที่ 33 กันยายน 2533) : 43 - 44.

สวนด้วยตนเองก็ได้⁶⁸ สืบเนื่องจากในประเทศฝรั่งเศสพนักงานอัยการจะมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการในนามของรัฐให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยสาธารณะ ทั้งในทางอาญา ทางแพ่ง และทางปกครอง โดยอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการนั้นจะได้จำกัดอยู่เฉพาะแต่ในการดำเนินคดีทางศาลเท่านั้น นอกศาลพนักงานยังมีอำนาจหน้าที่ต่าง ๆ อีกมากมาย ซึ่งหน้าที่ประการหนึ่งในนั้นก็ ได้แก่ อำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการในทางอาญาในฐานะเป็น เจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดีชั้นผู้ใหญ่ ภารกิจของตำรวจฝ่ายคดี (La police judiciaire) ในเขตศาล ชั้นต้น อยู่ในความอำนวยการอัยการประจำศาลชั้นต้นนั้น ซึ่งพนักงานอัยการมีอำนาจรับคำ ร้องทุกข์ และคำกล่าวโทษ อัยการศาลชั้นต้นอาจทำการสอบสวนความผิดที่มีโทษสูงและโทษปานกลาง (จำคุกเกินกว่า 2 เดือน ปรับเกิน 2,000 ฟรังก์) ด้วยตนเองได้ อัยการรับและพิจารณาสั่งสำนวนการสอบสวนที่นายตำรวจฝ่ายคดีส่งมาให้ ทำการไต่สวนเบื้องต้นในกรณีความผิดอุกฉุกโทษซึ่งหน้าและสั่งให้ตำรวจสืบสวนสอบสวนเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานประกอบการพิจารณาสั่งคดี⁶⁹ อำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการในส่วนนี้ก็รวมถึงการเข้าร่วมเพื่อควบคุมการชันสูตรพลิกศพดังกล่าวด้วย

ดังนั้น ในส่วนนี้จะเห็นว่าแม้ในต่างประเทศที่มีระบบกฎหมายที่พัฒนาแล้ว ก็ยังกำหนดให้มีพนักงานอัยการเข้าร่วมในการชันสูตรพลิกศพ ฉะนั้น ผู้เขียนจึงมีแนวความคิดว่า หากแก้ไขกฎหมายโดยกำหนดเพิ่มเติมให้มีพนักงานอัยการเข้าร่วมในการชันสูตรพลิกศพ โดยเฉพาะในคดีที่การตายเกี่ยวข้องกับเจ้าพนักงาน ซึ่งอาจจะกำหนดให้มีคณะกรรมการร่วมในการชันสูตรพลิกศพ โดยมีบุคคลเข้าร่วมชันสูตร 3 ฝ่ายด้วยกัน คือ พนักงานสอบสวน แพทย์ และพนักงานอัยการ ร่วมตรวจสอบเก็บรวบรวมข้อมูลพยานหลักฐานต่างๆ และแสดงความคิดเห็นร่วมกัน ตั้งแต่ขั้นตอนของการรวบรวมพยานหลักฐานซึ่งเป็นขั้นตอนแรก ๆ ของกระบวนการสอบสวนหาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ หากมีหลักเกณฑ์หรือวิธีปฏิบัติเช่นนี้แล้วพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่ได้มาในขั้นตอนนี้ก็จะต้องสมบูรณ์ มีระบบการทำงานที่มีการตรวจสอบถ่วงดุลซึ่งกันและกันจากต่างองค์กร ทำให้เกิดความโปร่งใสในกระบวนการแสวงหาพยานหลักฐานจากการชันสูตรพลิกศพมากขึ้น เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมากที่สุด

อย่างไรก็ดี สำหรับกรณีการตายที่เกิดจากการกระทำของเจ้าพนักงานหรือการตายที่อยู่ในระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงาน แม้กฎหมายจะแก้ไขให้มีพนักงานอัยการเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพตั้งแต่ในขั้นต้นก็ตาม แต่ผู้เขียนก็ยังเห็นว่า กระบวนการไต่สวนชันสูตรพลิกศพโดยศาลก็น่าจะให้มืออยู่ต่อไป เพื่อให้ศาลได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบและค้นหา

⁶⁸โกเมน ภัทรภิรมย์, "อัยการฝรั่งเศส", ชีวิตและผลงาน ศาสตราจารย์ โกเมน ภัทรภิรมย์ (กรุงเทพมหานคร : จัดทำโดยสำนักงานอัยการสูงสุด, 2536), หน้า 229.

⁶⁹เรื่องเดียวกัน, หน้า 228 - 229.

ความจริงอีกชั้นหนึ่งอันจะนำมาซึ่งระบบการควบคุมและตรวจสอบการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

แต่อย่างไรก็ตาม หากเป็นการยากหรือจะต้องใช้เวลาอีกยาวนานสำหรับการแก้ไขกฎหมายดังกล่าวแล้ว สำหรับในอนาคตอันใกล้นี้ ผู้เขียนใครที่จะเสนอให้มีการพัฒนาบทบาทของพนักงานอัยการในเรื่องนี้ตามที่บทบัญญัติของกฎหมายในปัจจุบันให้อำนาจไว้ นั่นคือบทบาทของพนักงานอัยการในกระบวนการไต่สวนชั้นอุทธรณ์จะต้องดำเนินการอย่างจริงจัง มิใช่เป็นไปในลักษณะของการแก้ต่างให้เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ถูกไต่สวน แต่ต้องเป็นผู้อำนวยความสะดวกธรรมให้กับทุกฝ่าย โดยต้องพยายามทำทุกวิถีทางเพื่อได้มาซึ่งความจริง พนักงานอัยการต้องแจ้งการไต่สวนให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบ และพนักงานอัยการควรตรวจสอบพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่ได้มาโดยละเอียด และหากมีข้อบกพร่องก็อาจใช้ดุลพินิจให้มีการสอบสวนเพิ่มเติมโดยเฉพาะอาจให้ทำการชั้นอุทธรณ์หรือรวบรวมพยานหลักฐานเพิ่มเติม หากเห็นว่าการดำเนินการในเรื่องดังกล่าวทำมาโดยไม่เรียบร้อยหรือยังไม่สมบูรณ์พอ ซึ่งหากพนักงานอัยการได้เอาใจใส่ต่อกระบวนการไต่สวนดังกล่าวจริงและปฏิบัติได้ดังนี้แล้ว อย่างน้อยการมีกระบวนการไต่สวนชั้นอุทธรณ์ก็พอที่จะเป็นหลักคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้ในระดับหนึ่ง

4.2.6 ศาล

สำหรับบทบาทศาลในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการชั้นอุทธรณ์อุทธรณ์ในปัจจุบัน จะพบได้ว่ามีปรากฏอยู่เฉพาะในเรื่องการไต่สวนชั้นอุทธรณ์อุทธรณ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 วรรคสามถึงวรรคแปดเท่านั้น โดยศาลเพียงมีหน้าที่ไต่สวนชั้นอุทธรณ์อุทธรณ์ในกรณีการตายที่เกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือการตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ โดยกรณีดังกล่าวต่างจากในกฎหมายเดิมคือ พระราชบัญญัติชั้นอุทธรณ์อุทธรณ์ พ.ศ. 2457 มาตรา 8 วรรคสอง ซึ่งกำหนดให้การชั้นอุทธรณ์อุทธรณ์การตายโดยฆาตกรรมอย่างวิสามัญต้องกระทำโดยพนักงาน 3 คน อันประกอบด้วยข้าราชการหัวหน้ากรมหรือกองพนักงานซึ่งทำให้ตายคนหนึ่ง ข้าราชการซึ่งเป็นเจ้ากระทรวงผู้ปกครองท้องที่เลือกและตั้งคนหนึ่ง และข้าราชการซึ่งเป็นฝ่ายตุลาการซึ่งเจ้ากระทรวงยุติธรรมเลือกและตั้งคนหนึ่ง ฉะนั้นจะเห็นได้ว่า ในบทบัญญัติของกฎหมายเดิมดังกล่าวได้กำหนดให้ต้องมีข้าราชการฝ่ายตุลาการหรือผู้พิพากษาต้องไปร่วมทำการชั้นอุทธรณ์อุทธรณ์ด้วยมิใช่เพียงการนั่งพิจารณาไต่สวนคดีในศาลดังเช่น บทบัญญัติในกฎหมายปัจจุบันเท่านั้น ซึ่งในที่นี้ก็รวมถึงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477 มาตรา 150 ที่ได้กำหนดให้การชั้นอุทธรณ์อุทธรณ์ต้องกระทำร่วมกัน 3 ฝ่าย คือ พนักงานสอบสวน แพทย์ และผู้พิพากษาของศาลชั้นต้น ซึ่งท้องที่ที่ทำการชั้นอุทธรณ์อุทธรณ์นั้นอยู่ในเขต ทำนองเดียวกับพระราชบัญญัติชั้นอุทธรณ์อุทธรณ์ พ.ศ. 2457 นั่นเอง เจตนารมณ์ของกฎหมายก็เพื่อให้ข้าราชการฝ่าย

ตุลาการซึ่งมาจากหน่วยงานของศาลเข้าไปควบคุมและตรวจสอบกระบวนการชันสูตรพลิกศพ ตั้งแต่ต้น เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมมากขึ้น จึงต้องใช้วิธีการที่พิเศษกว่าคดีฆาตกรรมทั่วไป

ในเรื่องนี้ พบว่าการไต่สวนชันสูตรพลิกศพที่กระทำในศาลตามกฎหมาย ในปัจจุบันนี้ แท้จริงแล้วมิใช่กระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีในชั้นศาลแม้จะกระทำการไต่สวนโดยศาลก็ตาม แต่กระบวนการดังกล่าวน่าจะถือเป็นส่วนหนึ่งของการสอบสวน เนื่องจาก กระบวนการชันสูตรพลิกศพทั้งหมดรวมทั้งการไต่สวนชันสูตรพลิกศพ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 155 กำหนดให้นำมาบัญญัติในเรื่องการสอบสวนมาใช้ในการชันสูตรพลิกศพ โดยอนุโลม และพบได้ว่า การชันสูตรพลิกศพนั้นอยู่ในหมวด 2 ลักษณะ 2 ของภาค 2 เรื่องการสอบสวนนั่นเองมิได้อยู่ในส่วนของภาค 3 เรื่องวิธีการพิจารณาในศาลชั้นต้นของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแต่อย่างใดโดยมีวัตถุประสงค์เพียงเพื่อให้ศาลมีคำสั่งแสดงว่า ผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด และแสดงถึงเหตุและพฤติการณ์ที่ตายเท่านั้น มิได้มุ่งพิสูจน์ผล ในทางคดีว่าใครผิดใครถูกแต่อย่างใด โดยในที่สุดแล้วผู้ที่จะวินิจฉัยว่าควรสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องคดี ก็คืออัยการสูงสุดนั่นเอง ฉะนั้น จึงเห็นว่าการไต่สวนดังกล่าวจึงได้ผลเพียงใดแจ้งจิตวิทยาเท่านั้น หาได้ประสิทธิผลที่แท้จริงตามเจตนารมณ์ของกฎหมายไม่

ประเด็นของปัญหาในเรื่องนี้น่าจะอยู่ที่ว่าควรจะมีกระบวนการหรือวิธีการอย่างไรที่จะทำการชันสูตรพลิกศพ และการรวบรวมพยานหลักฐานในคดีที่การตายเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้เป็นไปโดยถูกต้องรวดเร็วและเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย โดยกระบวนการดังกล่าวได้มีการตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานอื่น ๆ นอกเหนือจากหน่วยงานของเจ้าหน้าที่ซึ่งกระทำให้เกิดการตายนั้น

อนึ่ง สำหรับเรื่องดังกล่าวในต่างประเทศหลายประเทศการชันสูตรพลิกศพในกรณีที่ตายผิดธรรมชาติอยู่ในความรับผิดชอบของศาลโดยตรง เช่น ประเทศอังกฤษ ซึ่งใช้ระบบศาลในการชันสูตรพลิกศพ โดยให้ศาลโคโรเนอร์ (Coroner's Court) มีอำนาจสืบสวนสอบสวนการตายที่เกิดจากการกระทำผิดอาญาต่าง ๆ รวมทั้งการตายที่ไม่ทราบสาเหตุ การตายที่แพทย์ไม่สามารถออกใบรับรองการตายได้ และการตายระหว่างหรือภายหลังการผ่าตัดหรือได้รับยาสลบ ซึ่งผู้ที่ทำการไต่สวนในนามของศาลเรียกว่า โคโรเนอร์ (Coroner) โดยมีเจ้าหน้าที่ของศาล (Coroner officer) เป็นผู้ช่วย

โคโรเนอร์อาจทำการสอบสวนเหมือนพนักงานสอบสวนหรือทำการไต่สวนโดยการนั่งพิจารณาในศาลก็ได้ บางกรณีอาจไต่สวนโดยมีคณะลูกขุนด้วย ซึ่งในการสอบสวนหรือไต่สวน โคโรเนอร์มีอำนาจเรียกพยานหลักฐานจากตำรวจมาพิจารณาได้ทั้งหมด และในการ

สอบสวนการตาย ถ้าเห็นว่าจำเป็นต้องผ่าศพตรวจ โครเนอร์จะสั่งให้พยาธิแพทย์ของทางราชการที่ได้รับแต่งตั้งจากกระทรวงมหาดไทย (Home office pathologist) เป็นผู้ผ่าศพตรวจ⁷⁰

นอกจากนั้นยังมีประเทศสิงคโปร์ ซึ่งโครเนอร์เป็นนักกฎหมายได้แก่ ผู้พิพากษาศาลแขวง (Magistrate) โดยศาลโครเนอร์ก็ได้ให้ศาลแขวง (Magistrate's court) นั้นทำหน้าที่ด้วย ซึ่งเมื่อมีการตายผิดธรรมชาติเกิดขึ้นเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องรายงานต่อโครเนอร์ให้ทราบเพื่อจะได้ทำการสอบสวนต่อไป หากเป็นกรณีการฆาตกรรมโครเนอร์จะร่วมกับพยาธิแพทย์ไปดูสถานที่เกิดเหตุ โดยโครเนอร์จะเป็นผู้สั่งให้พยาธิแพทย์ของรัฐเป็นผู้ผ่าศพเพื่อหาเหตุการตาย พยาธิแพทย์มีบทบาทสำคัญในการรวบรวมหลักฐานและข้อมูลจากสถานที่พบศพ จากการผ่าศพตรวจและการตรวจทางห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ทั้งหมด แล้วเสนอความเห็นต่อโครเนอร์ และหากเป็นกรณีการตายเกิดจากการกระทำของบุคคล เมื่อโครเนอร์ทำการไต่สวนแล้วโครเนอร์จะต้องสั่งให้มีการฟ้องคดีอาญาแก่ผู้ที่ต้องรับผิดชอบต่อศาลอีกด้วย⁷¹

และหลายประเทศในยุโรปใช้ผู้พิพากษาเป็นผู้สอบสวนการตายโดยผิดธรรมชาติ และการตายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำของเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ เช่น ประเทศเยอรมัน เมื่อพบว่ามี การตายโดยผิดธรรมชาติหรือผู้ตายไม่ทราบชื่อ พนักงานตำรวจหรือพนักงานฝ่ายปกครองจะต้องรายงานให้พนักงานอัยการหรือผู้พิพากษาศาลแขวงทราบ เพื่อศาลจะได้ไปดูศพร่วมกับแพทย์ 1 นาย และในกรณีที่จำเป็นต้องผ่าศพต้องใช้แพทย์ 2 นาย เป็นผู้ทำการผ่าศพต่อหน้าผู้พิพากษา ซึ่งแพทย์ที่ผ่าศพนี้คนหนึ่งต้องเป็นแพทย์ที่ศาลตั้งหรือแพทย์ศาล โดยในเรื่องดังกล่าวได้มีกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของเยอรมันกำหนดไว้ดังนี้⁷²

“มาตรา 87 (การตรวจชันสูตรพลิกศพ การผ่าศพ)

(1) การชันสูตรพลิกศพให้กระทำโดยอัยการและโดยคำร้องของอัยการให้ผู้พิพากษาร่วมตรวจศพชันสูตรด้วย ในการนี้ให้มีแพทย์คนหนึ่งร่วมตรวจชันสูตรศพด้วย การตรวจชันสูตรศพอาจกระทำโดยไม่มีแพทย์ก็ได้เพื่อการตรวจชันสูตรศพเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับศพนั้นเห็นได้ชัดว่าไม่จำเป็น

(2) การผ่าศพต้องกระทำโดยมีอัยการร่วมอยู่ด้วย และโดยคำร้องขอของอัยการให้ผู้พิพากษาร่วมอยู่ด้วยในการผ่าศพนั้น การผ่าศพต้องกระทำโดยแพทย์สองคน แพทย์คนหนึ่งต้องเป็นแพทย์ประจำศาล หรือนายแพทย์หัวหน้าสถาบันทางนิติเวชวิทยาหรือทางพยาธิวิทยา หรือแพทย์ที่ได้รับมอบหมายจากนายแพทย์หัวหน้าสถาบันดังกล่าว แต่แพทย์ที่ได้รับมอบหมายนี้ต้องเป็นแพทย์ทางนิติเวช

จากตัวอย่างของประเทศต่าง ๆ ที่ยกขึ้นมาเปรียบเทียบนี้ไม่ว่าจะเป็นประเทศอังกฤษ ประเทศสิงคโปร์หรือแม้แต่ในประเทศเยอรมัน ก็จะพบได้ว่าหน่วยงานของศาลหรือบุคลากรที่ได้รับการแต่งตั้งจากหน่วยงานของศาลล้วนมีส่วนเข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการในการชันสูตรพลิกศพ

⁷⁰ วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, “การศึกษาระบบงานนิติเวชของไทยและต่างประเทศ”, ตุลาคม : 57.

⁷¹ เรื่องเดียวกัน.

⁷² กุลพล พลวัน, “การชันสูตรพลิกศพ ในคดีวิสามัญฆาตกรรม”,วารสารอัยการ : 42.

ทั้งสิ้น ซึ่งนับได้ว่ากระบวนการในการชั้นสูตรพลิกศพของประเทศเหล่านี้มีระบบการตรวจสอบ ถ่วงดุลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่อย่างเหมาะสม ทำให้ประชาชนมั่นใจว่าจะได้รับความเป็นธรรมจากกระบวนการยุติธรรมมากขึ้น

สำหรับเรื่องนี้ ผู้เขียนเห็นว่าหากกฎหมายได้กำหนดให้ศาลหรือตัวแทนของศาลเข้ามา มีบทบาทควบคุมการชั้นสูตรพลิกศพ การแสวงหาพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการตาย ที่ร่างกายของศพ หรือบริเวณสถานที่ที่พบศพ ในเบื้องต้นตั้งแต่ขั้นเริ่มแรกเช่นเดียวกับบทบาทของพนักงานอัยการที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้น ก็จะทำให้เป็นประโยชน์ต่อรูปคดี พยานหลักฐานต่าง ๆ ที่ได้มาก็จะถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมทั้งส่งผลให้ภาพลักษณ์ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมดูโปร่งใสยิ่งขึ้น เนื่องจาก มีเจ้าหน้าที่จากต่างหน่วยงานมาร่วมกันปฏิบัติหน้าที่เพื่อแสวงหาพยานหลักฐานต่าง ๆ อันจะเป็นหนทางนำไปสู่การพิสูจน์หาคำตอบในเรื่องที่เกี่ยวกับการหาเหตุแห่งการตาย รวมทั้งนำมาซึ่งคำตอบว่าใครหรือผู้ใดน่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องในการตายนั้น เมื่อมีเจ้าหน้าที่จากต่างหน่วยงานกันมาทำงานร่วมกันก็จะส่งผลให้เกิดการตรวจสอบ และถ่วงดุลในการปฏิบัติงานซึ่งกันและกัน มิได้มีอำนาจเบ็ดเสร็จแต่เพียงฝ่ายเดียว โอกาสในการที่เจ้าหน้าที่จะปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตจึงเป็นไปได้ยาก

สำหรับในกรณีของการผ่าศพนั้น ผู้เขียนเห็นว่า ไม่มีความจำเป็นแต่อย่างใดที่จะให้ผู้พิพากษาเข้าร่วมด้วยในการผ่าศพเพราะประโยชน์ที่จะได้ดูแล้วน้อยกว่าข้อเสียที่จะได้รับ เนื่องจาก ปกติงานในหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีในศาลของผู้พิพากษาแต่ละท่านก็มีปริมาณที่ค่อนข้างมากพอสมควรอยู่แล้ว ประกอบกับผู้พิพากษาก็ได้มีความรู้ในเรื่องการผ่าศพตรวจแต่อย่างใด ฉะนั้น การไปร่วมดูการผ่าศพของ ผู้พิพากษาจึงแทบจะไม่ก่อประโยชน์เท่าใดนัก นอกจากเพียงส่งผลให้แง่จิตวิทยาเพียงเล็กน้อยเท่านั้นว่าการผ่าศพได้มีการตรวจสอบจากหน่วยงานของศาลแล้ว แต่ปัญหาที่ตามมาอาจจะมีมากกว่าประโยชน์ดังกล่าว เช่น ปัญหาในแง่ความไม่สะดวกยุ่งยากในขั้นตอนการทำงาน ปัญหาในแง่การขาดแคลนบุคลากรที่เป็นผู้พิพากษาที่จะมาทำหน้าที่ตรงนี้ เป็นต้น แต่ผู้เขียนเห็นว่า กรณี ดังกล่าวหากใช้แพทย์ที่ศาลแต่งตั้งเพื่อเป็นตัวแทนเข้าไปดูแลซักถาม หรือสังเกตการณ์ในการผ่า ศพนั้น รวมทั้งให้การรับรองรายงานการผ่าศพที่ได้ทำขึ้นในขณะนั้น ก็ดูจะมีประโยชน์มากกว่า เนื่องจากแพทย์ย่อมจะมีความรู้และความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้มากกว่าผู้พิพากษา จึงย่อมรู้ในส่วนรายละเอียดของการผ่าศพเป็นอย่างดี และเมื่อแพทย์ที่ศาลแต่งตั้งได้ลงนามรับรองรายงานผ่าศพที่แพทย์นิติเวชทำขึ้นแล้ว รายงานนั้นย่อมเป็นพยานหลักฐานที่สมบูรณ์ ซึ่งจะส่งผลให้แพทย์ผู้ทำรายงานนั้นไม่จำเป็นต้องเสียเวลาไปเป็นพยานเบิกความในศาลซ้ำอีกเมื่อมีการพิจารณาคดีที่ ผู้ต้องหาซึ่งเกี่ยวข้องนั้นถูกฟ้องคดีในศาล ฉะนั้น จึงเห็นได้ว่าการใช้แพทย์ที่ศาลแต่งตั้งเข้าร่วม ในการผ่าศพน่าจะมีประโยชน์มากกว่าให้ผู้พิพากษาเข้าร่วมอยู่ด้วยในขณะทำการผ่าศพตรวจในแต่ละครั้ง